

Əvəz Qurbanlı

Canlı dirəklər

(Hərbi-vətənpərvərlik romanı)

Bakı - 2012

Redaktor: **Qorxmaz Əlilicanzadə**,
sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

Əvəz Qurbanlı
“Canlı dirəklər” (roman)

Bakı, **“UniPrint”**, 2012, 136 səh.

“Canlı dirəklər” şair-senarist Əvəz Qurbanlının ilk romanıdır. Hərbi vətənpərvərlik mövzusunda yazılmış əsərdə Sərhəd Qoşunlarımızın yaxın tarixində baş vermiş hadisələrdən bəhs olunur, sərhədçilərimizin göstərdiyi fədakarlıq nümunələrindən söhbət açılır. Müəllifin qələmə aldığı bu əsər Sərhəd Qoşunlarının yaxın tarixi ilə bağlı yazılmış ilk romandır.

© UniPrint, 2012
© Qurbanlı Ə., 2012

Proloq

Azərbaycanın şimalında, ölkə xəritəsində ərazisinə görə o qədər də diqqəti cəlb etməyən yaşayış məntəqələrindən birində sərhədçilərə məxsus "N" sayılı hərbi hissə yerləşir. Ölkənin şimal sərhədlərinin keçdiyi düzənlik və dağlıq ərazilərin müəyyən hissəsini əhatə edən sərhəd zastavaları, sahə-sərhəd komendaturaları, nəzarət-buraxılış məntəqələri bu hərbi hissəyə - Sərhəd Dəstəsinə tabedir. Belə demək mümkünsə, adlarını çəkdiyimiz kiçik hərbi məntəqələr bu hərbi hissənin "hissəcikləri"di.

Hərbi xidmətə yenidən başlamış sərhədçilər əvvəlcə buraya gətirilir, bir müddət təlim keçdikdən sonra xidmət etmək üçün sərhəd xəttinin müəyyən nöqtələrinə göndərilir.

Sərhəd deyəndə, hər şeydən əvvəl adamın gözləri qarşısına tikanlı məftillər, bu məftillərin paralel və çarpaz şəkildə bərkidildiyi dirəklər canlanır. Ancaq sərhəd zolaqlarının hamısı heç də tikanlı məftillərlə qorunmur. Bəzən sərhəd zolaqlarını təbii ayrıclar, məsələn, iki ölkə sərhədlərinin kəsişmə xətti ilə üst-üstə düşən çay dərəsi və s. kimi şərti sərhədlər müəyyənləşdirir. Belə sərhəd zolaqları şəffaf sərhəd

zolağı adlanır.

Şəffaf sərhədin yalnız canlı dirəkləri var - o da sərhədçilərdi....

Haqqında danışdığımız "N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin qoruduğu sərhəd xətti də başdan-başa şəffaf sərhəd zolaqlarından ibarətdi.

Rus hərbiçilərinin belə bir deyimi var: "Soldat spit, vremya idyot" - yəni, "Əsgər yatır, vaxt gedir". Lakin bu deyimin sərhədçiyə heç bir aidiyyəti yoxdu. Sərhəd - nöqsanların bağışlanılmadığı yerdi. Sərhədçi yatarsa, təkcə öz həyatı deyil, həm də onun şəərəflə qoruyacağına and içdiyi Vətəninin taleyi təhlükə ilə üz-üzə qalar.

Bir sözlə, sərhədçinin çox müqəddəs, müqəddəs olduğu qədər də məsuliyyətli bir vəzifəsi var - Vətən sərhədlərini göz bəbəyi kimi qorumaq! Sərhəd müqəddəsdir, çünki Vətən buradan başlanır...

Yanvar, 1998-ci il.

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsi bu gün çox qaşqabaqlı görünürdü. Kazarma həyətidə ora-bura qaçısan sərhədçilər, kazarma ilə qərargahın arasındakı təlim meydanında nizamla addımlayan bölüklər, arabir eşidilən komanda səsləri hərbi hissə üçün adi günlərdən birinin yaşandığını iddia etsə də, ümumi ab-hava, sanki bir gərginlikdən xəbər verirdi.

Bəşmərtəbəli qərargahın ikinci mərtəbəsindəki otağın pəncərəsi qarşısında ayaqüstə dayanmış Dəstə rəisi bütün bunları diqqətlə müşahidə edirdi. Təxminən 30 yaşlarında, ortaboylu, qartal baxışlı komandirin çiyindəki paqonlardan onun polkovnik-leytenant rütbəli zabit olduğu bəlli idi. Əynindəki səliqəli sərhədçi forması ona çox yaraşırıdı.

Lakin gənc komandir bütün bunların fərqində deyildi. O, bu gün olduqca fikirli və həyəcanlı görünürdü; gah qeyri-iradi olaraq əllərini yumruq kimi sıxır, gah da çənəsini ovuşdururdu.

Sadə, ancaq kifayət qədər rəsmi otağı vardı komandirin. Bu otağı kiçik hərbi qərargah da saymaq olardı: qapı ilə üzbəüz divarda sərhəd xidmətinə aid müxtəlif şəkillər, Azərbaycan Respublikasının xəritəsi və divar qəzetini xatırladan təlimat kağızları....

Qapının girişindən 4-5 addım sağda yerləşən iş stolunun üstündə Azərbaycan Respublikasının bayrağı, xeyli iş dəftəri, üst-üstə yığılmış kitablar, qələmdana keçirilmiş 5-6 ədəd qələm, iş telefonu və mobil telefon görünürdü.

Nəhayət, Dəstə rəisi pəncərənin pərdəsini çəkərək geri döndü və gəlib iş stolunda əyləşdi. Bu zaman qapının zəngi çalındı. Dəstə rəisinin köməkçisi əsgər Qocayev icazə alaraq otağa daxil oldu.

Əsgər Qocayev:

- Cənab polkovnik-leytenant, məxfi hissənin rəisi gizir Tağıyev sizlə görüşmək istəyir.

Dəstə rəisi:

- Qoy gəlsin!

Gizir Tağıyev nisbətən hündürboylu, enlissifətli hərbi idi. Uzun müddət nöqsansız, nümunəvi xidmətinə görə komandirin etimadını qazanmış, buna görə də məxfi hissənin rəisi kimi önəmli vəzifə ona tapşırılmışdı. Və indi də onun komandirlə görüşmək istəyinə, çox güman, önəmli bir səbəb vardı.

Gizir Tağıyev otağa daxil olanda, Dəstə rəisi onun məruzəsini gözləmədən səbirsizliklə soruşdu:

- Tağıyev, sözlü adama oxşayırsan, yeni məlumat var?

Gizir Tağıyev:

- Cənab polkovnik-leytenant, yenicə əldə etdiyimiz məlumata görə, 9-cu Sərhəd zastavasının 23-cü nəzarət sahəsində, sərhədçilərlə sərhəd pozucuları arasında bu gecə baş vermiş atışma zamanı qaçıb aradan çıxmış pozucuların bir neçəsi rus sərhədçiləri tərəfindən saxlanılıb. Onlardan biri... Azərbaycan vətəndaşıdır.

Dəstə rəisi təəssüflə başını yellədi:

- Azərbaycan vətəndaşımı?

Gizir Tağıyev:

- Bəli, cənab polkovnik-leytenant!

Dəstə rəisi ciddi səslə:

- Yox, cənab gizir! O, Azərbaycan vətəndaşı deyil, o, Azərbaycan vətəndaşı ola bilməz! Azərbaycan vətəndaşı, öz yurduna, öz dövlətinə, öz xalqına xəyanət etməz!

Gizir Tağıyev yenə də Dəstə rəisinin sözünü təsdiqləmək istəyəndə, stolun üstündəki iş telefonu zəng çaldı. Komandir dəstəyi qaldırdı:

- Salam! Çox sağ olun, cənab polkovnik, siz necəsiniz?

Telefonda danışan şəxsin səsi eşidilməsə də, Dəstə rəisinin davranışından onun özündən rütbəcə böyük şəxslə danışdığı hiss olunurdu. Zəng edən şəxs, Dəstə rəisini yeni rütbə - polkovnik-leytenant rütbəsi alması münasibətilə təbrik edirdi.

Dəstə rəisi telefona:

- Təşəkkür edirəm, cənab polkovnik! Aldığım yeni rütbə, işimə verilən yüksək qiymət olaraq bir insan kimi məni çox sevindirir, eyni zamanda bir zabit kimi mənim üzərimə çox böyük məsuliyyət qoyur. Çalışacağam ki, mənə dövlətimiz tərəfindən göstərilmiş etimadı bundan sonra da layiqincə doğruldam.

Telefon danışığı uzun çəkmədi. Dəstə rəisi sağollaşaraq telefonun dəstəyini asdı. Sonra yenə üzünü məxfi hissənin rəisinə tutub, bayaqkı söhbətə qayıtdı:

- Bəs pozuculardan ələ keçirilən silah-sursat necə, dəqiqləşdirilibmi?

Gizir Tağıyev:

- Bəli, cənab polkovnik-leytenant! 1 ədəd uzaqdan idarə olunan partlayıcı qurğu, 26 ədəd əl qumbarası, 8 ədəd "AK-74" tipli "Kalaşnikov" avtomat silahı, 30 ədəd patron darağı, 3220 ədəd "5-45" kalibrli avtomat gülləsi, 20 dəst isti geyim ləvazimatı, 20 cüt hərbi batinka və 1 iri qutu siqaret...

Dəstə rəisi bir az təəccüb, bir az da ironiya ilə:

- Kim imiş bu hərbi baza yaratmaq istəyənlər...

Gizir Tağıyev:

- Cənab polkovnik-leytenant, ələ keçirilən silahsursat, çox güman ki, hansısa təxribatçı qrupu və ya quldur dəstəsini silahlandırmaq məqsədilə göndərilmiş...

Dəstə rəisi:

- Buna heç bir şübhə yoxdu. Ancaq hansı dəstəni? Hansı qrupu? Çox təəssüf ki, hələlik bu suallar bizə qaranlıqdı. Heç bir ip ucu da yoxdu. Yeganə ümid, ələ keçirilən Azərbaycan vətəndaşınadı. Lakin o da hələ bizim əlimizdə deyil...

Gizir Tağıyev Dəstə rəisinin dediklərini təsdiqlədi:

- Elədir ki var, cənab polkovnik-leytenant...

Dəstə rəisi:

- Tağıyev, mən bu məsələlərlə bağlı komandanlığa raport vermək üçün Bakıya yola düşməliyəm. Lakin bundan əvvəl 9-cu zastavaya, hadisə yerinə baxış keçirmək niyyətindəyəm. Eyni zamanda buradan 9-cu zastavaya qədər olan bütün zastavaların sərhəd

naryadlarını yoxlamaq istəyirəm. Ancaq bu barədə heç kəs, heç nə bilməməlidi. Aydınlandırmı?

Gizir Tağıyev:

- Oldu, cənab polkovnik-leytenant!

Sonra Dəstə rəisi stolun sağ tərəfindəki, görünməyən düyməni basdı. Zəng çalındı. Komandir köməkçisi əsgər Qocayev həmin an otağa daxil oldu.

Əsgər:

- Cənab polkovnik-leytenant, əsgər Qocayev sizin əmrinizlə gəlmişdir!

Komandir:

- Əsgər, sürücüyə de, maşını çıxışa hazırlasın!

Əsgər:

- Oldu cənab polkovnik-leytenant! - deyib, cəld qapıdan çıxdı.

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin 9-cu Sərhəd zastavası şimal sərhədlərimizin düzənlik ərazilərindən keçən hissəsində yerləşir. Sərhəd xəttinin düzənlikdən keçməsinə baxmayaraq, buralar dağətəyi zona sayılır. Dağla düzənliyin qovuşmasından yaranan mən-zərə bu yerlərə fərqli gözəllik verir. Sərhəd boyunca uzanıb gedən alma bağlarının, indi cılıpacaq görün-sə də, yaz və payız aylarında - çiçək və meyvə vaxtı necə ecazkar görüntü yaratmasını indidən təsəvvür etmək çətin deyil. Yaxınlıqdakı kəndlərdən əsl kənd qoxusu gəlir: evlərin sobalarından çıxan tüstü dağla-

rın çəninə qarışaraq havaya qəribə, xoş ətir yayır. Qoyun-quzu mələşməsi, itlərin hürüşməsi də öz yerində...

9-cu Sərhəd zastavası belə bir məkanda yerləşir.

Zastavanın qulağının dibindən kiçik dağ çayı keçir. Elə qonşu ölkə ilə sərhəd xətti kimi də bu çay şərti olaraq nəzərdə tutulub. Zastavanın həyəətində birmərtəbəli, bir az uzunsov bina görünür. Bu, sərhədçilərin kazarmasıdır.

Kazarmanın arxa tərəfində hündür müşahidə qülləsi var. Müşahidə qülləsi zastava gözətçisi xidməti aparan sərhədçilərin uzaq məsafələri nəzarətdə saxlaması üçündür. Burada daim bir əsgərin durbinlə harasa baxdığını görə bilərsiz. Kazarmanın sol tərəfindəki kiçik təpədə isə əhənglə rənglənmiş çay daşları ilə "Vətən sərhəddən başlanır" sözləri yazılıb. Zastavaya gələn yol bu təpənin yanından keçir. Zastavanın girişində şlaqbaum qoyulub. Sutkanın istənilən saatında bu şlaqbaumu boş görmək mümkün deyil - bir gözətçi əsgər daim şlaqbaumun qarşısında gəzişir...

Səhəri yenicə açmış zastavanın şəxsi heyəti kazarma qarşısında səhər yoxlanışına düzülmüşdü. Yaxasında "ZN" - zastava növbətçisi - yazılan lövhəcik asılmış kiçik çavuş Novruzov cərgənin qarşısında dayanaraq sərhədçilərin səhər hazırlığını yoxlayırdı.

Bu zaman kazarmanın qapısı açıldı, zastava rəisi baş leytenant Qocayev kazarmadan çıxaraq cərgənin qarşısına gəldi. Bunu görən zastava növbətçisi ko-

manda verdi:

- Düzlən! Fərəqət!

Zastava növbətçisi zastava rəisinə məruzə etdikdən sonra, rəis "Azad!" komandası verdi. Sonra şəxsi heyəti salamladı:

- Salam sərhədçilər!

Şəxsi heyət bir ağızdan:

- Salam, cənab baş leytenant!

Zastava rəisinin üzündəki ifadədən əhval-ruhiyyəsinin yüksək olduğu hiss edilirdi.

Zastava rəisi:

- Əziz sərhədçilər! Dünənki fədakarlığınıza və qəhrəmanlığınıza görə sizə eşq olsun deyirəm! Siz, cənab sərhədçilər, dünənki cəsəretinizlə müstəqil Azərbaycan Respublikasının sərhədlərinin etibarlı əllərdə olduğunu bir daha sübut etdiniz! Yurdumuza göz dikən xainlər qoy bilsinlər ki, onlar heç vaxt cəzasız qalmayacaqlar. Məhz sizlərin fədakarlığınız sayəsində! Əziz sərhədçilər! İndi artıq bütün Sərhəd Dəstəsində 9-cu zastavanın qəhrəman sərhədçilərindən, onların göstərdiyi igidlikdən danışırıqlar. Başımız həmişə belə uca olsun!

Sonra zastava rəisi sərhədçilərin adlarını bir-bir çağırmağa başladı:

- Kiçik çavuş Sofiyev!

- Mən!

- İki addım irəli!

- Oldu!

- Əsgər Kazımov!

- Mən!
- İki addım irəli!
- Oldu!
- Əsgər Qurbanov!
- Mən!
- İki addım irəli!
- Oldu!

Zastava rəisi:

- Sizin hər üçünüzə zastava rəisi adından xüsusi təşəkkür elan edirəm!

Sərhədçilərin hər üçü bir ağızdan:

- Azərbaycan Respublikasına xidmət edirəm!

Sonra zastava rəisi komanda verdi:

- Geriyə dön! Yerinizə addımla marş!

Komanda icra olundu. Zastava rəisi sözüünə davam etdi:

- Əziz sərhədçilər! Əslində bu təşəkkür sizin hamınıza aiddir. İnanıram ki, sizin hər biriniz lazımı anda kiçik çavuş Sofiyevin, əsgər Kazımovun və əsgər Qurbanovun göstərdiyi qəhrəmanlığı təkrar etməyə qadir sərhədçilərsiniz!

Zastava rəisi bir neçə saniyə ara verdikdən sonra yenə də danışmağa başladı:

- Yeri gəlmişkən, nəzərinizə çatdırım ki, Dəstə rəisi özü bu günlərdə hadisənin baş verdiyi sahəyə baxış keçirmək üçün zastavamızda olmalıdır. Hər ehtimala qarşı, xəbərdarlıq etməyi özümə borc bilirəm: çalışın, həmişə olduğu kimi ciddi, nizam-intizamlı xidmət aparın, kiçik qüsurlara belə yol verməyin!

Aydındırmı?

Şəxsi heyət bir ağızdan:

- Oldu, cənab baş leytenant!

Zastava rəisi sağollaşib getdikdən sonra zastava növbətçisi şəxsi heyətə "Dağıl!" komandası verdi. Şəxsi heyət dağılışdı - kimi istirahət etməyə, kimi sərhəd naryadına hazırlaşmağa, kimi də başqa işlərinin dalınca getdi.

Sərhəd naryadı müxtəlif olur. Bunlardan biri də sərhəd gözətçisi xidmətidir. Sərhəd gözətçisi xidməti adətən gündüz iki nəfərdən, gecə isə üç nəfərdən ibarət olur. Əgər sərhəddə gücləndirilmiş rejim tətbiq olunubsa, onda xidmətə çıxan sərhədçilərin sayı da artırılır. Sərhəd gözətçiləri sutkanın istənilən vaxtında sərhəd xəttini boş qoymurlar. Naryad vaxtı bitən sərhədçiləri yeni naryad əvəz edir.

Sərhədçinin doğrudan da yuxusu olmurmuş. Əgər bir sərhədçi desə ki, iki sutka ardıcıl olaraq eyni saatlarda yatmışam, inandırıcı görünmür. Sərhədçilərin "Döyüş bölümü" adlanan sutkalıq naryad proqramına görə, hər bir əsgər növbəti sutkada müxtəlif saatlarda naryada çıxır.

Şəxsi heyət dağılışdıqdan sonra istirahət etməyə gedənlər də gecə naryadına çıxan əsgərlər idi. Onların içində bir az əvvəl zastava rəisi tərəfindən təşəkkür alan əsgərlər - Qurbanov və Kazımov da var idi.

Qurbanovla Kazımov, təkcə əsgər yoldaşı deyil, həm də yaxın dost idilər. Asudə vaxtlarda onları həmişə birgə görmək olardı. Keçmiş günlərinin acılı-

şirinli xatirələrini bölüşər, gələcək haqqında şirin-şirin xəyallar qurardılar. Necə deyərlər, "söhbətləri tuturdu".

İndi də onlar söhbət edə-edə kazarmaya tərəf gəldirdilər.

Kazımov:

- Axşamkı hadisə mənə yuxu kimi gəlir ee... Adam fikirləşəndə ki o güllə yağışının altından salamat çıxıb, heç gözlərinə inanmır.

Qurbanov fikirli idi:

- Heç olmasa, birini ələ keçirə bilsəydik...

Kazımov:

- Yaxşı ki, hələ "Həyəcan" qrupu gələndək onlarla bacara bildik, yoxsa... biz 3, onlar isə 8-10 nəfər.

Qurbanov:

- Belə döyüşlərdə say nisbəti rol oynamır axı. Biz öz torpaqlarımızı şəərəflə qoruyacağımıza and içmiş sərhədçi, onlarsa özgə torpaqlarına soxulmaq istəyən quldurlar. Mənəvi üstünlük bizim tərəfimizdə olmalıdı da...

Bu zaman arxadan onlara yaxınlaşan kiçik çavuş Novruzovun səsi dostların söhbətini yarımqıq qoydu:

- Yenə nə baş-başa vermisiz? Guya bir-birinizdən başqa, zastavada söhbətləşməli adam yoxdu da!

Zastava növbətçisinin səsindəki zarafat tonu əsgərlərin üzündə təbəssüm yaratdı.

- Neyniyək, iki qardaş, ikimiz də beləyik - Qurbanov da zarafata zarafatla cavab verdi.

Zastava növbətçisi güldü. Sonra ciddi səslə dedi:

- Sizə indicə aldığım vacib məlumatı çatdırmalıyam. Döyüş bölümündə dəyişiklik edilib. Bu gündən etibarən sərhəddə gücləndirilmiş xidmət rejimi elan edilib, bilirsiniz. Ona görə də gündüz olmasına baxmayaraq, sərhəd naryadının tərkibi 2 deyil, 3 nəfərdən ibarət olacaq. Yarım saatdan sonra ikiniz də sərhəd naryadınız. Zastavaya yeni gəlmiş əsgər Abbasov da sizlə birlikdə sağ qol istiqamətində xidmət aparacaq.

Əsgərlər bir ağızdan:

- Oldu, cənab çavuş!

Zastava növbətçisi onlardan aralanıb getmək istəyərkən, yadına nəsə düşdü, geri dönərək:

- Qurbanov!

- Bəli, cənab çavuş!

- Yeni gəlmiş əsgər ilk dəfədir sərhəd naryadına çıxır, ona sərhəd haqqında, sərhəd xidməti haqqında geniş məlumat verin, bilmədiklərini başa salın.

Qurbanov:

- Oldu, cənab çavuş!

Sərhəddə yoxlanış

"13-01 SQ" nömrə nişanlı, ağ rəngli "Niva" markalı maşın "N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin Qərargah binası qarşısında dövrə vuraraq dayandı. Dəstə rəisi bindən çıxaraq gəlib maşına əyləşdi. "Niva" Sərhəd Dəstəsinin giriş-çıxış qapısına doğru istiqamət aldı. Qapı açıldı, komandirin maşını Sərhəd Dəstəsinin ərazisini tərk edərək yola buruldu.

Dəstə rəisinin sürücüsü Əzizov köhnə əsgərlərdən idi. Çox vaxt komandirin üzünün ifadəsindən vəziyyəti anlayardı. Ona görə də Dəstə rəisinə əlavə suallar verməyi xoşlamazdı. Əslində komandir də yol gedərkən artıq danışmağı sevməzdi. Yalnız sürücüyə aidiyyəti olan vacib məsələlər barədə aradabir sükutu pozardı.

Budəfəki yolçuluqda da komandir ilk dəfə sükutu pozdu:

- Əzizov, 2 saata Bakıya çata bilərikmi?

Sürücü:

- Bunun üçün çox sürətlə hərəkət etməliyik, cənab polkovnik-leytenant...

Dəstə rəisi:

- Ehtiyac yoxdu...

Sürücü:

- Oldu, cənab polkovnik-leytenant!

Yenə ortaya sükut çökdü. Maşın əvvəlki sürətlə yoluna davam edirdi.

Lakin çox keçmədən sükut yenə pozuldu - Dəstə rəisi gözlənilmədən sürücüyə əmr etdi:

- Əzizov, qabaqdakı yol ayrıcından sağa dön! Fərmaya sür!

- Oldu, cənab polkovnik-leytenant! - sürücü diləndi.

Əzizov heç nə olmayıbmiş kimi, maşını baş yoldan ikinci dərəcəli yola döndərdi.

O, komandirin gözlənilməz qərarlarına çoxdan öyrəşdiyindən, bunu da adi hal kimi qəbul etdi. Dəs-

tə rəisinin sərhəd naryadını yoxlamaq məqsədilə atdığı istənilən addımı barədə heç kəs xəbər tutmurdu. Gənc komandir sərhədçilərinə çox güvənirdi, ancaq bununla belə, onları daim gözlənilməz gəlişi ilə yoxlayardı. Əlbəttə, bu da sərhədçiləri ikiqat məsuliyyətli olmağa vadar edirdi. "N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin bütün əsgərləri komandirin bu xüsusiyyətinə bələd idilər və təbii ki, onların içində Dəstə rəisini daha yaxından tanıyan, sürücü Əzizov idi.

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsinə məxsus ferma mənzərəli bir yerdə yerləşirdi. Fermada Sərhəd Dəstəsinə aid olan atlar və ötlük mal-qara saxlanılırdı. Komandir bura da tez-tez baş çəkərdi.

Fermaya nəzarət edən sərhədçilər ağ "Niva"-nın gəlişini uzaqdan görmüşdülər. Odur ki, komandirin xidməti maşını hələ fermaya çatmağa xeyli qalmış, bir gizir və 2 əsgər onu qarşılamağa hazır dayanmışdılar.

"Niva" fermanın həyətinə girib dayandı, əvvəl komandir, sonra isə sürücü maşından düşdülər. Növbətçi gizir tez Dəstə rəisinə doğru addımlayaraq məruzə etdi.

Dəstə rəisi ondan soruşdu:

- Cənab gizir, hər şey qaydasındadı? Çatışmayan nəşə var?

Gizir:

- Hələ ki, heç bir problem yoxdu, cənab polkovnik-leytenant. Ancaq 10 gündən sonra quru ot ehtiyatımız azalacaq. Bir də ki, sərhəd atlarından biri xəstələnmişdi...

Dəstə rəisi:

- İndi necə, sağalıb?

Gizir:

- Bəli, cənab polkovnik-leytenant, indi-indi özünə gəlir.

Dəstə rəisi:

- Atları göz-bəbəyimiz kimi qorumalıyıq, atlar sərhədçinin ən etibarlı dostlarındandı, - deyib, fermadan bir az aralıda, çəmənlikdə otlayan atlara baxdı. Sonra yenə üzünü gizirə tutdu:

- Cənab gizir, atların ən yaxşılarından ikisini yəhərləyin, səfərimiz var. Hərəmişə də bir silah verin. Maşın isə hələ ki, burada qalacaq. Çalışın, bizim buraya gəlməyimizi sizdən başqa heç kəs bilməsin.

Gizir:

- Oldu, cənab polkovnik-leytenant! - dedi.

Dəstə rəisi sürücüyə:

- Əzizov, maşını görünməyən bir yerdə saxla!

Sürücü "oldu" deyib maşına tərəf getdi. Gizir də öz növbəsində əsgərlərə tapşırıqlarını verdi:

- Qarayev, sürücüyə lazımı yeri göstər, sonra növbətçiyə de, silah otağından iki avtomat və dörd güllə darağı versin... Rəsulov, sən isə Yelayaqla Xalxalı yəhərləyib gətir.

Əsgərlər "oldu" deyib getdilər. Atlar hazır olana

qədər Dəstə rəisi fermaya və burada qulluq edən əsgərlərin kazarmasına baş çəkdi. O, kazarmadan çıxanda bayaqkı əsgərlərdən biri iki yəhərlənmiş atın yüyənindən tutub hazır saxlamışdı. Dəstə rəisi və sürücü fermadakı sərhədçilərlə sağollaşıb, atlara minərək yola düşdülər.

9-cu Sərhəd zastavasının müşahidə qülləsindəki gözətçinin "Növbətçi çıxışa!" komandası zastavadakı sakitliyi pozdu. "Növbətçi çıxışa!" komandası adi hallarda verilmirdi. Ona görə də zastava növbətçisi kiçik çavuş Novruzov gözətçinin səsini eşidən kimi tez kazarmadan çıxdı.

Zastava növbətçisi:

- Nə baş verib, gözətçi?

Gözətçi:

- Cənab çavuş, bir hərbi maşın yol ilə zastavaya tərəf gəlir, deyəsən Sərhəd Dəstəsinin maşınıdır.

Zastava növbətçisi şlaqbauma tərəf getdi. "QAZ-66" markalı hərbi maşın yaxınlaşanda zastava növbətçisi şlaqbaum gözətçisinə şlaqbaumu açmaq barədə göstəriş verdi. Maşın zastavanın həyətinə daxil olub kazarmanın qarşısında dayandı. Kapitan rütbəli, 45-50 yaşlarında bir zabit maşından düşdü. Qonağı qarşılamağa çıxan zastava rəisi kapitan Zeynalovu tanıdı, o, "N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin 2 sayılı Sərhəd Nəzarət Buraxılış Məntəqəsindən - NBM-dən gəl-

mişdi.

Zastava rəisi səmimi səslə:

- Xoş gəlmisiz, cənab kapitan! Siz hara, bura hara?

Kapitan Zeynalov zarafatla:

- Yolumuzu azıb gəlmişik.

Zastava rəisi güldü:

- Özü də siz?

Kapitan mənalı-mənalı gülümsədi.

Zastava rəisi qonağı o qədər də böyük olmayan iş otağına dəvət etdi. Otağın o başında iş stolu, stolun arxasındakı divarda kitab rəfi vardı.

Zastava rəisi ilə kapitan Zeynalov xeyli söhbət etdilər. Qonaq zastavadakı ümumi vəziyyətlə maraqlanırdı. Ancaq zastava rəisi hiss edirdi ki, söhbət hələ mətləbdən kənar gedir. Kapitanın gəlişinə isə, sözsüz ki, ciddi bir səbəb vardı, lakin o, məqsədini açıqlamağa tələsmirdi:

- Az qala yadımdan çıxacaqdı, dünənki uğurunuzla görə sizi təbrik edirəm, cənab baş leytenant! Doğrudan da böyük qəhrəmanlıq göstərüb sərhədçilərimiz... - Zeynalov dedi.

Zastava rəisi razılığını bildirdi:

- Çox sağ olun, cənab kapitan, sərhədi ayıq-sayıq qorumaq hamımızın borcudu...

Kapitan Zeynalov başını yırğalayaraq onun dediklərini təsdiqlədi:

- Bəli, əlbəttə, hamımızın borcudu...

Zastava rəisi bu cansıxıcı söhbətin sonuna gəlmək

istəyirdi, ona görə də "kəşfiyyatçı suallar" verməyə başladı:

- Cənab kapitan, NBM-də nə yenilik var?

Kapitan Zeynalov:

- Çox sağ olun, hər şey qaydasındadı. Elə bura gəlməkdə məqsədimiz də... NBM-də yenilik etməkdə.

Zastava rəisi təəccüblə:

- Başa düşmədim, cənab kapitan?!

Kapitan yenə gülümsədi. Sonra ehtiyatla danışmağa başladı:

- Cənab baş leytenant, NBM-də sənəd yoxlanışı xidməti üçün ali təhsilli əsgərlər çatışmır. Bu barədə Dəstə rəisinə müraciət etmişik. Onun göstərişinə əsasən, Sərhəd Dəstəmizin zastavalarından savadlı, bacarıqlı əsgərləri NBM-ə toplayırıq. Sizin zastavanızdan da bir nəfər aparmalıyıq.

Zastava rəisi sınaycı nəzərlərlə kapitanı süzə-süzə:

- Heç bir problem yoxdu, cənab kapitan. İndi şəxsi heyəti toplayırıq, özünüz istədiyiniz əsgəri seçərsiz.

Kapitan Zeynalov:

- Biz artıq seçimimizi etmişik, cənab baş leytenant...

Zastava rəisi maraq dolu həyəcanla:

- Kimi seçmişiz, cənab kapitan?

- Hesab edirik ki, əsgər Qurbanov NBM üçün çox fayda verəcək bir sərhədçidi, - kapitan dedi...

Qonağın gözlənilməz açıqlaması zastava rəisini çaşdırdı:

- Nə danışırsız, cənab kapitan? Qurbanov? Cənab kapitan...

Zeynalov onun sözünü kəsərək:

- Dəstə rəisinin göstərişidi, cənab baş leytenant! - deyər arxayınasına dilləndi.

Zastava rəisi çıxılmaz vəziyyətdə qalmışdı, nə deyəcəyini bilmirdi.

Əslində, belə yerdəyişmələr hər zaman aparılırdı və sərhəd xidməti üçün adi hal idi. Ancaq zastava rəisi NBM kapitanının məhz əsgər Qurbanovun üzərində dayanması ilə barışa bilmirdi. Zastavada kifayət qədər təcrübəli sərhədçilərin olmasına baxmayaraq, zastava rəisinin nəzərində əsgər Qurbanov əvəzənilməz idi. Ali təhsilli və təcrübəli olmasıyla yanaşı, onun fəvqəladə sərhədçi instinkti vardı. Bu xüsusi üstünlüyü, əsgər Qurbanovu xidmətdə dəfələrlə fərqləndirmişdi. O, sərhədçilər arasında həm də möhkəm iradə sahibi kimi tanınırdı.

Bütün bu keyfiyyətlərinə görə, zastava rəisinin əsgər Qurbanovun getməsiylə barışmaq istəməməsi tam başadüşülən idi.

Kapitan Zeynalovla onun arasındakı psixoloji mübarizəni şahmat oyununa bənzətsək, zastava rəisi indi ən azı, vəzirini itirmiş duruma düşmüşdü.

Məhz bu gərgin durumu, onun kapitana belə bir bəsit bəhanə gətirməsinə səbəb oldu:

- Cənab kapitan, əsgər Qurbanov hazırda sərhəd

naryadındadı...

Kapitan gülümsəyərək:

- Vaxtımız var, cənab baş leytenant, narahat olmayın. Gələnə qədər gözləyirik.

Zastava rəisinin deməyə sözü, gətirməyə bəhanəsi qalmamışdı...

Növbəti zastava 9-cudur

Dəstə rəisi və sürücü Əzizov fasilələrlə bir neçə saat sərhəd xətti boyunca atla yol getmişdilər. Onların yolları gah çay dərəsindən, gah meşəlikdən, gah da düzənlikdən keçirdi. Dəstə rəisi bu müddət ərzində bir neçə zastavanın nəzarətində olan sərhəd sahələrində xidmət aparan sərhədçiləri gözlənilməz gəlişi ilə yoxlamışdı. Lakin hər dəfə sərhəd naryadlarının nizam-intizamlı xidmətinin şahidi olmuşdu.

Qarşıdakı 8-ci zastavanın 3 nəfərlik sərhəd naryadı da komandiri görünmə, tez yaxınlaşıb məruzə etdilər.

Baş naryad:

- Cənab polkovnik-leytenant, xidmətdə olduğum zaman heç bir hadisə baş verməmişdir. Məruzə etdi: baş naryad, kiçik çavuş Mirzəyev!

Kiçik naryadlar da gəlib özlərini təqdim etdilər. Dəstə rəisi "Azad!" komandası verdikdən sonra xidmətlə bağlı naryada bir-iki sual verdi. Daha sonra soruşdu:

- Naryadınızın vaxtına nə qədər qalıb?

Baş naryad:

- Hələ yarım saat var, cənab polkovnik-leytenant!
Dəstə rəisi sərhədçinin belinə bağladığı su qabına
işarə edərək gülümsədi:

- Hə, onda sizin suyunuzdan içmək olar.

Sərhədçilər tez su qablarını çıxararaq komandirə
və sürücü Əzizova uzatdılar. Onlar sudan içib qabla-
rı qaytardıqdan sonra təşəkkür edərək yollarına da-
vam etdilər.

Dəstə rəisi sürücüdən soruşdu:

- Əzizov, yorulmamısan?

Sürücü tez dilləndi:

- Xeyr, cənab polkovnik-leytenant!

Dəstə rəisi atlara işarə edərək bu dəfə zarafatla:

- Sənin o "Niva"ndan yüzü ola, bu Yelayaqla Xal-
xala dəyişməyəm.

Sürücü gülümsəyərək komandirin sözlərini təs-
diqlədi.

Sonra Dəstə rəisi uzaqda lap kiçik görünən müşa-
hidə qülləsini göstərüb dedi:

- Növbəti zastava 9-cudur.

Günortadan bir az keçmişdi. Sərhəd naryadları əs-
gər Kazımov, əsgər Qurbanov və yeni xidmətə baş-
lamış əsgər Abbasov 9-cu Sərhəd zastavasının 23-cü
nəzarət sahəsində gücləndirilmiş rejimdə xidmət
aparırdılar. Sərhədçilər qısa ara məsafəsi ilə sağa-so-

la baxa-baxa hərəkət edirdilər. Sərhəddə xidmət aparmaq kiçik naryad Abbasovu çox maraqlandırırdı. Baş naryad Kazımov və Qurbanov ona sərhəd xidməti haqqında suallar verirdilər.

Kazımov:

- Sərhəd deyəndə nə başa düşürsən, Abbasov? Nədi sərhəd?

Əsgər Abbasov sərhədin tərifini əzbərdən dedi:

- Azərbaycan Respublikasının Dövlət Sərhədi, Azərbaycan Respublikasının quru və su ərazisini, yer təkini, dəniz və hava fəzasını qonşu dövlətlərdən ayıran xətt və bu xətdən keçən şaquli səthdir.

Kazımov Qurbanova göz vuraraq Abbasovdan soruşdu:

- Elə bu?

Abbasov çaşqın-çaşqın baxdı:

- Mən elə bunu bilirəm...

Qurbanov Kazımovla:

- Yaxşı, bəsdi, çaşdırma uşağı... - sonra üzünü Abbasova tutaraq - Kazımov demək istəyir ki, sərhəd sözü təkcə hüquqi termin deyil, həm də müqəddəs anlayışdı. Bax, hərbi xidmətdə ən çox eşitdiyiniz bir deyim var: "Vətən sərhəddən başlanır". Bunu başqa cür də demək olar: "Vətən, doğulduğun yerdən başlayıb, sərhəddə bitir". Sərhədçinin xoşbəxtliyi bilir-sən nədədi? Vətən torpaqlarının hüdudlarında, yad torpaqlardan iki addım geridə xidmət aparır. Sərhədçinin gözdiyi yerlərə yalnız onun öz ayağı dəyir. Bu yerlərə başqaları yaxın düşə bilmir...

Abbasov:

- Açığı, mən əvvəllər heç vaxt tikanlı məftilləri olmayan sərhəd haqda heç nə eşitməmişdim.

Qurbanov:

- Elədir, Abbasov. Yəqin eşitmisən, bizim Sərhəd Dəstəsinin, ümumilikdə respublikamızın şimal hüduqlarının qorunduğu sərhəd zolağı şəffaf sərhəddi. Şəffaf sərhəd, o deməkdir ki, burada tikanlı məftillər yoxdu, sərhəd xətti şərti ölçülərlə müəyyənləşir. Məsələn, bax burada sərhəd xətti bu gördüyün kiçik kanaldı. Bu kanalın o tərəfi artıq qonşu dövlətin ərazisidi. Ancaq onu da deyim ki, şəffaf sərhədin qorunması daha çox məsuliyyət və diqqət tələb eliyir. Axı şəffaf sərhəddə sərhədçiyə kömək edən tikanlı məftillər, siqnalizasiya şəbəkəsi və başqa vasitələr yoxdu...

Abbasov:

- Bəs arabir rast gəldiyimiz kiçik lövhəciklərdə olan o rəqəmlər nəyi göstərir?

Kazımov:

- Hə, o rəqəmlər, sərhəd xəttinin müəyyən olunmuş nəzarət sahələridi. Biz hazırda 23-cü sahədə xidmət aparırıq. Orta məktəbdə coğrafiyanı necə oxumusan; "coğrafi koordinatlar" mövzusu yadıncıdı?

Abbasov:

- Əlbəttə. Coğrafi koordinatlar Yer üzərində hər hansı bir nöqtənin yerini müəyyənləşdirmək üçündür. Qlobus üzərində gördüyümüz şaquli və üfqi xətlər -

meridianlar və paralellər dərəcə toru yaradır. Dərəcə torunun köməyi ilə qlobusda və xəritədə istənilən ölkəni və ya coğrafi nöqtəni asanlıqla müəyyən etmək olur.

Qurbanov:

- Azərbaycanın coğrafi koordinatlarını bilirsən?

Abbasov:

- Azərbaycan Respublikası şimal yarımkürəsində, 39-42-ci paralellər...

Kazımov onun sözünü kəsdi:

- Bax, bu lövhəciklərdə gördüyün rəqəmlər də sərhədçilərə sərhəd xəttinin hansısa nöqtəsini müəyyənləşdirmək üçün lazımdı...

Bu zaman Qurbanov həyəcanlı səslə dedi:

- Gələn var!

Kazımov və Abbasov tez çevrilərək Qurbanovun göstərdiyi səmtə baxmağa başladılar. Uzaqdan sərhəd xətti ilə iki atlı onlara tərəf gəlirdi. Kazımov durbini qabından çıxararaq gözünə yaxınlaşdırdı.

- Gələnlər hərbi geyimdədi, yəqin sərhəd naryadını yoxlayan komissiyadı - o, dedi.

Qurbanov:

- Kazımov, bu Dəstə rəisi olmasın ki?

Abbasov təəccüblə:

- Dəstə rəisi? Dəstə rəisi buralara da gəlir? Özü də atla...

Qurbanov Abbasova baxaraq:

- Sən hələ komandiri tanımırısan... O, sərhəd xəttinin hər qarışına bələddi. Gecə, ya gündüz - fərqi

yoxdu, komandir hər an, gözlənilməz vaxtda, sərhəd zolağının istənilən yerində görünə bilər. O, həmişə sərhədçilərin yanında. Ona görə də Sərhəd Qoşunları içində bizim Sərhəd Dəstəmiz həmişə fərqlənib...

Atlılar yavaş-yavaş yaxınlaşırdı. Kazımov artıq durbindən istifadə etmədən Dəstə rəisini tanıdı.

Kazımov həyəcanla:

- Özüdü ki var! Dəstə rəisidi!

Sərhəd naryadı atlılara tərəf addımlamağa başladı. Atlılar gəlib çatdı. Dəstə rəisi və sürücü Əzizov atdan düşdülər.

Baş naryad əsgər Kazımov irəli yeriyib məruzə etdi:

- Cənab polkovnik-leytenant, xidmətdə olduğumuz zaman heç bir hadisə baş verməmişdir. Məruzə etdi: baş naryad, əsgər Kazımov!

Qurbanov və Abbasov da gəlib məruzə etdilər:

- Əsgər Qurbanov!

- Əsgər Abbasov!

Dəstə rəisi gülümsədi, əsgərlərin əllərini sıxdı:

- Kazımov və Qurbanov... dünənki hadisənin qəhrəmanları... Eşq olsun!

Sonra Dəstə rəisi üzünü təzə əsgərə tutdu:

- Necəsən Abbasov?

Abbasov özünü itirmiş halda:

- Çox sağ olun, cənab polkovnik-leytenant! - dedi.

Dəstə rəisi:

- Hə, sərhəd xoşuna gəlir, yoxsa yox?

Abbasov:

- Burada xidmət aparmaq çox maraqlıdır, cənab polkovnik-leytenant!

Dəstə rəisi gözlərini uzaq nöqtəyə dikib fikirli-fikirli danışmağa başladı:

- Ölkəmiz müstəqilliyini yenicə əldə etmişdi. Sərhədlərimizin gücləndirilməsinə çox ehtiyac vardı. Şimal sərhədlərimiz hələ formalaşmamışdı. Bax, belə bir zamanda biz heç bir çətinliyə və məhrumiyyətə baxmayaraq, qollarımızı çırmayıb işə başladıq. Bu zastavalər, müşahidə qüllələri, bir sözlə, sərhəd zolağında gözlə gördüyün nə varsa, hamısı sərhədçilərimizin gərgin əməyi nəticəsində başa gəlib... Abbasov, bizim sərhədçilərimizin işi çox ağırdı, ancaq ağır olduğu qədər də şərəfli və məsuliyyətli idi. Qapalı sərhəd zolaqlarında, tikanlı məftillərin, siqnalizasiya şəbəkələrinin köməyi ilə sərhədi qorumaq o qədər də çətin deyil. Ancaq bizim sərhədçilərimiz bütün bu texniki vasitələr olmadan sərhədimizi qoruyurlar. Onlar sərhədçi deyillər, Abbasov, sərhəd dirəkləridir! Canlı dirəklər!

Sonra Dəstə rəisi baş naryaddan soruşdu:

- Kazımov, hadisə harada baş verib?

Kazımov gecə baş vermiş hadisəni Dəstə rəisinə izah etməyə başladı:

- Cənab polkovnik-leytenant, gecə saat 12:00-01:00 radələrində o təpənin yaxınlığında - əli ilə göstərdi - araba təkərlərinin səsinə bənzər cırıltı eşidildi. Baş naryad kiçik çavuş Sofiyevin göstərişi ilə

üzbucaq pusqu təşkil etdik. Cırıltı səsi sürətlə bizə tərəf yaxınlaşırdı. Çox keçmədi ki, ata qoşulmuş bir araba və dövrəsində bir dəstə adam bu kanaldan - əli ilə göstərdi - keçib sərhədi pozdular. Onlar bizə çatmağa bir az qalmış, baş naryad "Dayan!" komandası verib parol istədi. Lakin gələnlər əmrə tabe olmayıb biz tərəfə atəş açmağa başladılar. Hava qaranlıq olduğundan pozucuları yaxşı görə bilmirdik. Atışma bir müddət çəkdi. Bu zaman Qurbanov bizə "gizlənin!" deyərək xəbərdarlıq fişəngi atdı. Hər tərəf işıqlandı. Elə həmin an Qurbanovun açdığı atəşdən sonra pozuculardan biri yaralanaraq qışqırmağa başladı. Pozucular arabanı buraxıb geriyə çəkildilər. Bu zaman sərhədin o tərəfində rus əsgərləri fişəng atdılar. Fişəngin işığında pozucuların qaçdığını, bir nəfərinin isə süründüyünü görə bildik. Həmin vaxt zastavamızın "Həyəcan" qrupu özünü çatdırmışdı...

Kazımov hadisə baş verən yerləri gəzə-gəzə olanları komandirə izah edirdi. Dəstə rəisi diqqətlə dinlədikdən sonra:

- Aydındı, əsgər, sağ ol. Bundan sonrası məlumdu, - dedi. Sonra sürücüyə üz tutdu: - Əzizov, yolçu yolda gərək. Şam yeməyinə 9-cu zastavanın qonağı olub, sonra Sərhəd dəstəsinə qayıdırıq.

Bu zaman 9-cu zastavanın yeni sərhəd naryadı da gəlib çıxdı. Onlar xidməti təhvil alaraq, köhnə naryadı əvəz edəcəkdilər. Yeni naryad Dəstə rəisinə məruzə etdikdən sonra naryad dəyişildi. Dəstə rəisi və sürücü Əzizov atlara minərək köhnə naryadla bir-

likdə zastavaya doğru hərəkət etməyə başladılar.

9-cu Sərhəd zastavasının müşahidə qülləsindəki gözətçi əsgərin həyəcanlı səslə verdiyi "Növbətçi çixışa!" komandası şəxsi heyətin çaşğınlığına səbəb oldu. Kazarmanın qarşısında dayanmış zastava növbətçisi kiçik çavuş Novruzov tez gözətçiyə tərəf baxdı.

Gözətçi həyəcanla:

- Cənab çavuş, komandır!..

Zastava növbətçisi təəccüblə gözətçinin göstərdiyi istiqamətə baxdı. Dəstə rəisinin at belində, naryadla birgə zastava ərazisinə daxil olduğunu görən zastava növbətçisi tələsik komanda verdi:

- Zastava, fərəqət!

Dəstə rəisi "Azad!" komandası verdi. Zastava növbətçisi də öz növbəsində bu komandanı təkrar etdi. Otaqda söhbət edən zastava rəisi və NBM-dən gəlmiş kapitan Zeynalov "Fərəqət!" komandasını eşidən kimi tez ayağa qalxdılar. Pəncərədən bayıra baxan zastava rəisi "komandır!" deyib qapıya qaçdı. Kapitan da onun arxasınca qapıdan çıxdı. Zastava rəisi, artıq atdan düşən Dəstə rəisinə məruzə etdikdən sonra onunla görüşdü. Kapitan Zeynalov da Dəstə rəisi ilə salamlaşdı.

Dəstə rəisi gülərək kapitana dedi:

- Zeynalov, olmaya əsgər Qurbanovu aparmağa gəlmisən?

Kapitan Zeynalov:

- Elədir ki, var, cənab polkovnik-leytenant!

Məsələdən xəbərsiz olan əsgər Qurbanov gah Dəstə rəisinə, gah da kapitana baxır, nə baş verdiyini anlamağa çalışırdı. Dəstə rəisi Qurbanovu əli ilə kapitana göstərərək zarafatla dedi:

- Day nə istəyirsən, öz əlimlə gətirmişəm, - sonra əlavə etdi - daha doğrusu, öz ayağı ilə gəlib.

Kapitan Zeynalov əsgər Qurbanova baxaraq razılıqla dedi:

- Çox sağ olun, yoldaş komandır!

Dəstə rəisi zastava rəisinə baxdı:

- Hə, Qocayev, sən nə deyirsən?

Zastava rəisi könülsüz dilləndi:

- Siz bilən məsləhətdir, cənab polkovnik-leytenant! Ancaq bir şairimiz vardı, onu da əlimizdən alırlar...

Kapitan:

- Cənab baş leytenant, bizə şair yox, savadlı əsgər lazımdı!

Zastava rəisi incik halda:

- Bizə hər ikisi lazımdı, -dedi.

Dəstə rəisinin müdaxiləsi, mübahisəyə son qoydu:

- Bizim Sərhəd Dəstəsinin hər bir məntəqəsinə hərtərəfli, peşəkar sərhədçilər lazımdı! Mən əminəm ki, bu zastavada Qurbanovdan geri qalmayan sərhədçilər yenə də var!

Zastava rəisi qonaqları kazarmaya dəvət etdi. La-

kin kapitan Zeynalov dəvəti qəbul etmədi:

- Çox sağ olun, cənab baş leytenant, NBM-də bizə gözləyirlər. Xahiş edirəm, siz göstəriş verin, Qurbanovun silahını təhvil alsınlar, hazırlaşsın...

Əsgər Qurbanov silahını təhvil verərək hazırlaşmağa başladı. Ancaq üzünün ifadəsindən kövrəldiyi hiss olunurdu. Axı uzun müddətdə xidmət elədiyi zastavanın mühitinə alışmışdı, şəxsi heyətə üzü-gözü öyrəşmişdi. İndi onları tərk edib getmək Qurbanova çox ağır gəlirdi. Yeni xidmət yerində onu tam başqa bir mühit gözləyirdi. NBM-də sənəd yoxlanışı xidmətinə çıxacaqdı Qurbanov. Bir daha çiyində avtomat silah, uzun-uzadı sərhəd xəttini gəzib-dolaşmayacaq, sərhəd pozucularına qarşı pusqular qurmıyacaqdı. Kim bilir, bəlkə yeni xidmət yerində heç yaradıcılıqla məşğul olmağa da vaxt tapmayacaqdı...

Bütün bu fikirlər əsgər Qurbanovun beyninə hakim kəsilmişdi. Onun yaxın dostu və əsgər yoldaşı Kazımov isə özünü saxlaya bilmirdi, göz yaşlarını gizlətmək üçün kənara çəkilmişdi. Zastavanın bütün şəxsi heyəti gözlənilməz xəbərdən təsirlənmişdi: Qurbanov gedirdi. Zastavada əsl vida mərasiminin ab-havası vardı. Əlbəttə, bu anları yaşamayanlar əsgərlərin hislərini başa düşməzdilər.

Nəhayət, Qurbanov özünə aid əşyaları götürərək kazarmadan çıxdı. Əvvəlcə komandirlə, zastava rəisi ilə, sonra isə şəxsi heyətlə görüşdü.

Kazımovun həddindən artıq kövrəldiyini görən Qurbanov əlini dostunun çiyinə qoyaraq dedi:

- Kazımov, uşaq deyilsən...

- Niyə belə oldu, Qurbanov? - Kazımovun səsinin titrədiyini açıq-aşkar hiss olunurdu.

Qurbanov:

- Hərbi xidmətin qaydası budu, Kazımov. Bu gün burda, sabah başqa yerdə... Həyatda da belədi əslində. Adam gərək hər şeyə hazır ola...

Kazımovdan səs çıxmırdı.

Qurbanov əli ilə şəxsi heyəti göstərərək, dostuna təskinlik vermək istədi:

- Görürsən, bunların hamısı qızıl kimi uşaqlardı, onların yanında darıxmazsan. Nə fərqi var ki...

Kazımov yenə də susurdu.

Kapitan Zeynalovun səsi Kazımovun onsuz da acı ovqatına sanki soğan doğradı:

- Qulamov, maşını işə sal! - kapitan öz sürücüsünə səsləndi.

Sürücü "oldu" deyib rul arxasına keçdi. Qurbanov dostundan ayrılaraq maşına mindi. Kapitan Zeynalov da getmək üçün Dəstə rəisindən icazə alıb maşına əyləşdi.

"QAZ-66" nərildəyərək yerindən tərpəndi. Zastava rəisi maşının arxasınca uca səslə çağırdı:

- Qurbanov, biz heç vaxt səni unutmayacağıq, sən də bizi yaddan çıxartma!

Qurbanov da maşının pəncərəsindən başını çıxarıaraq:

- Sağ olun, cənab baş leytenant! Burada yaşananlar ömür boyu unudulmaz!..

- Özündən muğayat ol, Allah amanında! - rəis cavab verdi.

Maşın zastava ərazisini tərk edib, yola çıxdı. Gözətçi şlaqbaumu bağladı. Zastava rəisi baş leytenant Qocayev, Dəstə rəisini kazarmaya dəvət etdi. Bir azdan şam yeməyi üçün komanda veriləcəkdə.

Əsgər yoldaşları isə hələ də Qurbanovun arxasınca baxırdılar...

Səhlənkərlığın cəzası

Dəstə rəisi və sürücü Əzizov Sərhəd Dəstəsinə gecə saat 2-də çatmışdılar. Sərhəd Dəstəsi yuxu saatlarında idi. At belində keçən uzun səfərin yorğunluğuna baxmayaraq, komandir maşını öz evinə deyil, birbaşa Sərhəd Dəstəsinə sürdüürmüşdü. Buna görə də Əzizov əmin idi ki, komandir hərbi hissəni mütləq yoxlayacaq.

Sürücü yanılmamışdı - Dəstə rəisinin növbəti əmri də bunu təsdiqlədi:

- Əzizov, maşını kənarda saxla, qoy bizim gəlişimizdən heç kəs xəbər tutmasın.

Sürücü "oldu" deyib, "Niva"-nı hərbi hissənin giriş qapısından xeyli kənardə saxladı. Dəstə rəisi maşından düşərək hasarın kənarı ilə hərbi hissənin arxa tərəfinə keçdi. Bir az ora-bura göz gəzdirdikdən sonra əlverişli yer tapıb hasarı səssizcə aşdı. Aşağı öyilib, diqqətlə o tərəf-bu tərəfə baxmağa başladı. Ona yaxın marşrutda patrul naryadı gözə dəymirdi. Dəstə

rəisi yavaş-yavaş patrul naryadının hərəkət marşrutu - hərbi hissənin hasarının içəri tərəfi ilə irəliləməyə başladı. Bu zaman o, hasarın küncünə söykənib mürgüləyən patrul naryadını gördü. Komandir əsəbləşmişdi, ancaq səsini çıxarmadı. Sakitcə patrula yaxınlaşaraq, avtomatının güllə darağını çıxardı. Bunu elə ehtiyatla etdi ki, mürgüləmiş əsgərin xəbəri olmadı. Sonra komandir bir az da irəli getdi, digər patrulun gəzişərək xidmət apardığını görüb geri döndü və yenidən hasarı aşaraq maşının yanına qaytdı. Sürücü Əzizov onun əlindəki güllə darağına baxıb başını aşağı saldı.

Dəstə rəisi əsəbi halda:

- Əzizov, sür giriş qapısına!

Sürücü "oldu" deyib motoru işə saldı. "Niva" hərbi hissənin giriş qapısına çatanda qapılar açıldı, maşın Sərhəd Dəstəsinin ərazisinə daxil olaraq qərargahın qarşısında dayandı. Dəstə rəisi maşından düşən kimi hissə növbətçisi ona tərəf qaçaraq məruzə etdi:

- Cənab polkovnik-leytenant, xidmətdə olduğum zaman heç bir hadisə baş verməmişdir. Məruzə etdi: hissə növbətçisi kapitan Abdullayev.

Dəstə rəisi onu kinayə ilə süzüb, yenidən "Niva"-ya doğru getdi, qapını açıb oturacağı üstündən güllə darağını götürdü, hissə növbətçisinə göstərərək qəzəblə dedi:

- Daha bundan artıq nə baş verməli idi, cənab hissə növbətçisi?!

Hissə növbətçisi güllə darağına görünəcə çəşib

qaldı.

Dəstə rəisi hissə növbətçisinə:

- Bütün patrul naryadını yanıma çağır!

Hissə növbətçisi "oldu" deyib tez kənara çəkildi və möhkəm səslə qışqırdı:

- Patrul!

Bir neçə yerdən cavab gəldi:

- Mən!

Hissə növbətçisi:

- Cəld yanıma!

Patrullar və patrul rəisi kiçik çavuş Əlicanov "oldu" deyib, qaçaraq gəldilər, xidmət barədə məruzə etdilər. Dəstə rəisi patrulların avtomatına göz gəzdirdi. Mürgüləyən əsgəri tanıdı. Üzünü ona tutaraq soruşdu:

- Əsgər, soyadın nədir?

Patrul:

- Əsgər Həmidov, cənab polkovnik-leytenant!

Dəstə rəisi:

- Patrul naryadı! Patrul rəisindən və əsgər Həmidovdan başqa, xidmət yerinə qaçaraq marş!

Patrullar "oldu" deyərək yenidən öz postlarına doğru qaçdılar.

Dəstə rəisi yenə də əsgər Həmidovdan soruşdu:

- Patrul, güllə darağın hanı?

Əsgər tez avtomatına baxdı və işin nə yerdə olduğunu yalnız indi başa düşdü. Hərbi xidmətdə yeni olduğu hiss edilən əsgər Həmidov çıxılmaz vəziyyətə düşmüşdü. Günahkar olduğunu, böyük məsuliyyət-

sizliyə yol verdiyini bilirdi, ancaq güllə darağını kimin və necə çıxardığını, komandirin bundan necə xəbər tutduğunu bilmirdi.

Dəstə rəisi əli ilə arxa tərəfdə tutduğu güllə darağını çıxarıb patrula göstərdi, sonra yavaş-yavaş, ancaq çox ciddi səslə danışmağa başladı:

- Əsgər! Sən hasar küncündə mürgüləyəndə, sənin komandirin at belində dağlı-dərəli sərhəd xətti ilə 50 kilometr yol gəlib!

Əsgər çox üzülmüş halda başını aşağı dikmişdi.

Komandir hissə növbəçisinə üzünü tutaraq:

- Belə hərəkətlər bizim üçün rüsvayçılığa bərabərdir, cənab kapitan! Bizim Sərhəd Dəstəmiz Respublikada, özü də təkcə Sərhəd Qoşunları arasında deyil, həm də bütün silahlı qüvvələrimiz arasında nümunə kimi göstərilir...

Bu dəfə hissə növbəçisi başını aşağı saldı.

Dəstə rəisi:

- Amma bu, bir o qədər vacib deyil, cənab sərhədçilər! Ən əsası, xidməti borcuna biganə olmaqdi, Vətən, dövlət və xalq qarşısında nə qədər böyük məsuliyyət daşdığını anlamamaqdi, sərhədçi kimi şərəfli bir peşənin daşıyıcısı olduğunu dərk etməməkdi!

Yenə araya sükut çökdü. Bir neçə saniyə sonra yenə də komandirin səsi sükutu pozdu:

- Əsgər, niyə yatmışdın?

Patrulun səsi elə bil quyunun dibindən gəlirdi:

- Özümdən asılı deyil, cənab polkovnik-leytenant...

Dəstə rəisi kinayə ilə:

- Tamamilə doğrudur! Bu, səndən asılı deyil, hissə növbətçisindən və patrul rəisindən asılıdır!

Hissə növbətçisi və patrul rəisi pərt halda susurdular.

Dəstə rəisi patrula:

- Əsgər, neçə vaxtdı hərbi xidmətdəsən?

Patrul:

- Doxsan beş gündü, cənab polkovnik-leytenant!

Komandirin üzündə qəribə ifadə yarandı. Sanki gününü sayan əsgəri həm qınayır, həm də onun halına acıyırdı.

Dəstə rəisi:

- Əsgər, bu doxsan beş günün içində normal yuxu vaxtını yatmadığın gün olubmu?

Patrul:

- Olmayıb, cənab polkovnik-leytenant. Sutkanın ayrı-ayrı vaxtlarında naryada çıxmağıma baxmayaraq, həmişə sutka ərzində 8 saat yuxu normasını yatmışam.

Dəstə rəisi sağ əlinin dörd barmağını birləşdirərək öz sinəsinə vura-vura, səsini yavaş-yavaş ucalda-ucalda, bir az da tənbehedici səslə dedi:

- Ancaq yatanda yuxunuza da girməz ki, sizin bu komandiriniz yeddi ildi, yatmır! Yuxu nə demək olduğunu bilmir! Yeddi ildi ki, gecəsi-gündüzü yoxdu!

Əsgərdən səs çıxmırdı, sanki donmuşdu. Dəstə rəisi bu dəfə sakit halda aramla danışmağa başladı, lakin səsində əsəbilik və narahatlıq hiss olunurdu:

- Sərhədçi yatmaz! Sərhədçi yatmamalıdı, başa düşürsüz? Yat-ma-ma-lı-dı! Bu boyda dövləti qorumaq bizə tapşırılıb! Bu boyda ölkə, bizə arxayındı, anlayırsız mı? Bu boyda xalqın gözü bizdədi! Övladları olduğumuz xalq ona görə rahat yatır ki, biz oyağ! Əgər sərhədçinin yatdığını duysa, taleyi bizə tapşırılmış bu məmləkət bir an belə yatmaz! Dəstə rəisi bir az da səsini ucaldı - Başa düşürsüz? Yat-maaazz!

Komandirin qəzəbli səsi qış gecəsinin sakitliyini ildırım kimi vurmuşdu. Patrul naryadı əsgər Həmidov, hissə növbətçisi və bayaqdan səsini çıxarmamış patrul rəisi kiçik çavuş Əlicanov faciəli bir səhnənin sonunu gözləyirmiş kimi dayanmışdılar.

Dəstə rəisi sözünü bitirmişdi, ancaq məzəmmətli baxışların müşaiyəti ilə psixoloji ittiham hələ də davam edirdi. "Məhkəmə" bitmək üzrə idi, "hakim" in qərarı nə olacaqdı, bəlli deyildi.

Dəstə rəisi yalnız indi "iş" yekunlaşdırmaq niyyətində idi. Əlindəki güllə darağını patrula qayıtdı. Sonra hissə növbətçisinə səsləndi:

- Abdullayev!

Hissə növbətçisi:

- Bəli, cənab polkovnik-leytenant! - deyə tez cavab verdi.

Dəstə rəisi:

- Bu əsgəri naryaddan azad et, sonra apar təhvil ver!

Hissə növbətçisi:

- Hauptvaxta, cənab polkovnik-leytenant?

Komandır:

- Yox, Abdullayev, təzə əsgərin hauptvaxtda nə işi var? Qoy bu dəfə şans verək, özünü nümunəvi xidməti ilə təsdiqləsin. Müvəqqəti saxlama bölüyünə apar onu! Qısa zamanda 9-cu zastavaya göndərsinlər, orada bir əsgərin yeri boşdu...

Hissə növbətçisi "oldu!" deyib, əsgərlə bərabər kazarmaya doğru getdi.

Patrul rəisi kiçik çavuş Əlicanov isə hələ də narahatlıqla komandirin onun haqqında verəcəyi qərarı gözləyirdi.

Dəstə rəisi onu da çox gözlətmədi:

- Kiçik çavuş Əlicanov!

Patrul rəisi:

- Mən!

Dəstə rəisi:

- Yanıma!

Kiçik çavuş Əlicanov "oldu!" deyərək, gəlib düz komandirin qarşısında dayandı.

Dəstə rəisi kiçik çavuşun paqonlarını sökdü və dedi:

- Əsgər Əlicanov!

Patrul rəisi baş verənlərdən şoka düşmüşdü, lakin özünü ələ alaraq "Mən!" deyə bildi.

Dəstə rəisi:

- Əlicanov, pis çavuş olmaqdan, yaxşı əsgər olmaq daha şərəfli, elə deyilmi? İndi isə xidmət başına! - deyərək, artıq kiçik çavuşluqdan məhrum ol-

muş Əlicanova xidmət marşrutunu göstərdi.

Patrul rəisi hələ də şok içində idi:

- Oldu, cənab polkovnik-leytenant!

Postda hadisə

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin 2 sayılı NBM-nin sərhəd keçid postunda gecə naryadı xidmət aparırdı. Post ərazisindəki seyrək işığın yaratdığı yarımqaranlıq, posta qərribə görkəm vermişdi.

Sol tərəfdə ölkəyə giriş və çıxış şlaqbaumları arasında sərhədçilərin sənəd yoxlanış məntəqəsinin binası yerləşirdi. Üzbəüz tərəfdə gömrük məntəqəsi, naloq xidməti, asayiş polisi və sanitar-karantin xidmətinə məxsus binalar vardı. Çıxış şlaqbaumunun o tərəfində - neytral zonada uca dirəkdən asılmış elektrik fənerinin işığı altında çoxlu avtomobillər və piyadalar görünürdü. Onlar ölkəyə daxil olmaq üçün növbəyə dayanmışdılar.

Əks tərəfdəki şlaqbaumda isə ölkədən çıxan avtomobillər və piyadalar növbə gözləyirdilər.

Gecə rejimində xidmət aparən NBM naryadının növbə rəisi baş leytenant Cümşüdov şlaqbaum gözətçisinə təlimatlar verirdi.

Ölkəyə giriş şlaqbaumunda 2 avtomatlı sərhədçi dayanmışdı. Bu zaman neytral zona tərəfdən bir mülki şəxs əlində iri bir sumka yavaş-yavaş onlara yaxınlaşdı. Yekəpər, 40-45 yaşlarında olan bu şəxs - bundan sonra onu Yekəpər adlandıracağıq - şlaqbaum çatıb dayandı, əsgərləri salamladı:

- Axşamınız xeyir, əsgərlər, necəsiniz?

Əsgərlər salamı aldılar. Yekəpər yenə dedi:

- Hə, xidmət gedir?

Naməlum şəxsin xidmət haqda sual verməsi gözətçilərin xoşuna gəlmədi. Onlardan biri:

- Artıq danışımağa icazəmiz yoxdu, nə istəyirsiniz?
- deyə soruşdu.

Yekəpər incik səslə:

- Nə istəyəcəm ki? Postu keçib evimizə getmək istəyirəm də.

O biri əsgər:

- Keçmək istəyirsən, çox yaxşı, gözlə, növbən çatanda keçərsən.

Yekəpər, əsgərə bir az da yaxınlaşaraq yavaşca dedi:

- Əsgər, mən növbəsiz keçmək istəyirəm, gözləməyə vaxtım yoxdu, tələsirəm.

Gözətçi əsgər diqqətlə ona baxaraq:

- Pasportunu ver görüm, - dedi.

Yekəpər bir az da yavaş səslə:

- Əşi, pasportu neynirsən, nə qədər istəyirsən hörmətini eliyim də.

Gözətçi əsgər:

- Yaxşı, onda bir az gözlə, uşaqlara deyim, kömək eləsinlər sənə. Mən xidmət yerimi tərk edə bilmərəm.

Yekəpər hər ehtimala qarşı xəbərdarlıq etdi:

- Əsgər, bax ha, işləri korlamayasan, nə qədər istəsəz, pul verəcəm.

Gözətçi əsgər:

- Narahat olma əşi, axmaq-zadıq bəyəm? - deyib, gəriyə döndü və çağırmağa başladı:

- "49"!

Gözətçi əsgər bir neçə dəfə təkrar çağırırdıqdan sonra sərhədçilərə məxsus sənədyoxlama məntəqəsinin binasından bir əsgər çıxaraq gəlməyə başladı. Bu, əsgər Qurbanov idi.

Sərhədçilər xidmət zamanı ad və soyadları ilə deyil, məxfi nömrələri ilə çağırılırdılar. Əsgər Qurbanovun da məxfi nömrəsi, indi bizə məlum olduğu kimi "49" idi.

- Nə olub, gözətçi? - artıq onların yanına çatan Qurbanov soruşdu.

Gözətçi əsgər Qurbanova göz vuraraq, bir az yavaş səslə:

- Vətəndaşa kömək lazımdı.

Qurbanov:

- Vətəndaşlara kömək etmək bizim borcumuzdu. Nə məsələdi?

Əsgər yaxınlaşaraq Qurbanovun qulağına nəsə dedi.

Qurbanov:

- Əşi, düzələn işdi. Bəs pasportu niyə yoxdu?

Yekəpər:

- Pasportu itirmişəm də, yoxdu, yox! İndi mən neyləməliyəm?

Qurbanov:

- Day neyləmək olar? Olsaydı, daha yaxşı olardı...

Sənə kömək edərəm, gəl gedək.

Yekəpər post ərazisinə keçdi, sakitcə Qurbanovun arxasınca düşüb, sərhədçilərin sənədyoxlama məntəqəsinin binasına tərəf getməyə başladı. Qurbanov sənədyoxlama məntəqəsinin qapısından içəri girəndə, Yekəpər ayaq saxlayıb dedi:

- Hara gedirik? Ora lazım deyil.

Qurbanov onu sakitləşdirdi:

- Narahat olma, vəşlərini yoxlayaq, yola salacağıq.

Yekəpər bir az fikirləşəndən sonra razılaşdı:

- Amma tez olsun.

Qurbanov:

- Cəmi 5 dəqiqə çəkəcək.

Yekəpər Qurbanovun ardınca binaya daxil oldu. Kiçik dəhlizlə bir az getdikdən sonra soldakı qapıdan içəri girdilər.

Bura sənədyoxlama otağından fərqli olaraq, daha kiçik idi. Hiss olunurdu ki, bu otdan çox istifadə olunmur. Otaqda bir kiçik stol, iki stul var idi.

Qurbanov "qonağa" oturmağa yer göstərdi. Bu zaman növbə rəisi baş leytenant Cümşüdovla bir bir əsgər də içəri girdilər.

Cümşüdov:

- Nə məsələdir, cənab "49"?

Qurbanov, Yekəpərin görməyəcəyi şəkildə növbə rəisinə goz vuraraq:

- Heç, cənab baş leytenant, vətəndaşın vəşlərini yoxlayıb yola salacağıq.

Cümşüdoğ getdi. Əsgərlər Yekəpərin vəşlərini yoxlamağa başladılar. Axtarış bir nəticə vermədikdə, Qurbanov Yekəpərə dedi:

- İcazə verin, hər ehtimala qarşı üst-başınızı da yoxlayaq.

Yekəpər etiraz etdi:

- Yox, day bu olmadı ki! Biz belə danışmamışdıq!

Qurbanov:

- Vətəndaş, buranın qaydası belədi, yoxlamasaq olmaz.

Yekəpər:

- Yoxlayın. Onsuz da üstümdə puldan başqa heç nə yoxdu.

Doğrudan da Yekəpərin ciblərindən puldan başqa heç nə tapılmadı. Qurbanov onun pencəyinin astarını yoxlayanda əlinə nəşə dəydi.

Qurbanov:

- Bu nədi? Çıxar görüm.

Yekəpər narazılıqla pencəyinin astarını eşələdi, oradan bir pasport çıxarıb sərhədçiyə uzatdı.

Qurbanov təəccüblə soruşdu:

- Bəs deyirdin pasportun yoxdu?

Yekəpər:

- Bunun vaxtı keçib, ona görə göstərmək istəmir-dim.

Qurbanov:

- Vaxtı keçəndə nə olar ki? Sənəddi də.

Sonra Qurbanov yanındakı əsgərə:

- Sən vətəndaşın yanında gözlə, mən pasportu

qeydiyyata salıb gəlirəm, - deyib otaqdan çıxdı.

Əlverişli fürsət yarandığını hesab edən Yekəpər, pulların arasından 4-5 yüzlük dollar ayırıb, əsgərə uzatdı:

- Əsgər, məni tez burdan apar!

Əsgər:

- Yox, bunu edə bilmərəm.

Yekəpər narazıcasına pulları qaytarıb cibinə qoydu. Peşman-peşman divara söykəndi. O, deyəsən hər şeyin artıq sona çatdığını düşünürdü.

Lakin əsgərin bir anlıq başını əks tərəfə çevirməsi Yekəpəri hərəkətə gətirdi: o, qəfildən əsgəri möhkəm itələyib, qapıya tərəf yüyürdü, dəhlizə çıxıb əsas qapıya doğru qaçdı. Onu təqib edən əsgər həyəcanlı səslə qışqırdı:

- Naryad!

Komanda gözləyən silahlı sərhədçilər, aradan çıxmaq istəyən Yekəpəri bir an içində yaxaladılar. Yekəpər müqavimət göstərməyin yersiz olduğunu başa düşüb, təslim oldu. Bu zaman Qurbanov və növbə rəisi Cümşüdov da gəlib çıxdılar.

Qurbanov Yekəpərin gözlərinin içinə baxa-baxa dedi:

- Nahaq belə elədin, bundan sonrası artıq mənlik deyil...

Yekəpər də tərs-tərs onu süzdü.

Növbə rəisi əsgər Qurbanovdan soruşdu:

- Cənab "49", hadisə barədə NBM qərargahına məruzə etmisiz?

Qurbanov:

- Bəli, cənab baş leytenant! Elə siz deyən kimi müraciət etdik. Dedilər bir azdan maşın göndərəcəyik.

Sonra Qurbanov yavaş səslə növbə rəisinin qulağına pıçıldadı:

- Cənab baş leytenant, pozucunun adı əməliyyat-axtarış kitabında var!

Növbə rəisinin gözlərinə işıq gəldi:

- Doğrudan? Bax, əsl sürpriz belə olar! Əhsən!

NBM qərargahından göndərilən maşın sərhədçiləri çox gözlətmədi. "UAZ" markalı avtomobil post ərazisinə daxil olaraq, sərhədçilərə məxsus binanın qarşısında dayandı. NBM rəisi mayor Rüstəmov və daha iki zabit maşından düşdü. Növbə rəisi Cümşü-dov NBM rəisinə yaxınlaşaraq məruzə etdi. NBM rəisinin kefi kök idi:

- Təbrik edirəm, Cümşü-dov! Rəhbərlik etdiyiniz naryad yüksək sərhədçi peşəkarlığı göstərib! - sonra NBM rəisi əlavə etdi:

- Naryadı topla, Cümşü-dov!

Növbə rəisi sərhəd naryadına "Düzül!" komandası verdi. Sərhəd naryadı, iki şlaqbaum gözətçisi istisna olmaqla, sənədyoxlama məntəqəsinin yanında düzüldü.

NBM rəisi cərgənin qarşısına gələrək danışmağa başladı:

- Mən, NBM rəisi olaraq, əldə etdiyiniz uğura görə sizin hamınıza çox sağ olun deyirəm. Bu gün siz-

lərin yüksək xidmətiniz nəticəsində Azərbaycan dövlətinin hüquq-mühafizə orqanları və eyni zamanda İnterpol tərəfindən axtarışda olan bir qatı cinayətkar ələ keçib. Siz bu göstəricinizlə, həqiqətən də yüksək tərifə layiq olan bir peşənin daşıyıcıları olduğunuzu sübut etdiniz. Nə qədər belə göstəricilərimiz çox olsa, bir o qədər başımız uca olar! Sizin bu xidmətiniz dövlətimiz tərəfindən yüksək qiymətləndiriləcəkdir!

Sərhəd naryadı bir ağızdan dedi:

- Azərbaycan Respublikasına xidmət edirəm!

Sonra NBM rəisi geri döndü, onunla maşında gələn iki zabitə əli ilə işarə verdi. Zabitlər Yekəpərin qoluna qandal vuraraq "UAZ"- a mindirdilər. Maşın gəldiyi istiqamətdə geri döndü. Artıq öz növbəsini başa vuran post naryadı isə, yeni gəlmiş naryad ilə təhvil-təslim edərək NBM qərargahına qayıtdı.

Yekəpər necə aradan çıxdı?

2 sayılı NBM-in qərargahı sərhəd keçid postundan təxminən 3 km kənarında idi. Burada sərhəd keçid postunda xidmət edən əsgər və zabitlərin kazarması yerləşirdi.

NBM yuxu saatlarında idi. Həyətdə qapı gözətçilərindən və NBM növbətçisindən başqa heç kəs gözə dəymirdi.

Bu zaman rütbəsi baş leytenant olan NBM növbətçisinin səsi gəldi:

- Gözətçi!

Yerbəyerdən cavab gəldi:

- Mən!

- Mən!

- Mən...

NBM növbətçisi:

- Vəziyyət sabitdir?

Gözətçilər:

- Vəziyyət sabitdir!

- Vəziyyət sabitdir!

- Vəziyyət sabitdir...

NBM növbətçisi naryadı yoxladıqdan sonra geri qayıdıb binaya daxil oldu. Girişdən sol tərəfdə yerləşən "Rabitə otağı" otağına yaxınlaşaraq qapını döydü. Rabitəçi kiçik çavuş Ağayev qapını açdı.

NBM növbətçisi:

- Ağayev, Sərhəd Dəstəsindən nə xəbər var?

Rabitəçi:

- Cənab baş leytenant, indicə aldığımız məlumatlara görə, sərhəd pozucusunu aparmaq üçün maşın sübh tezdən burda olmalıdı.

NBM növbətçisi rabitəçinin yanından çıxıb, sərhəd pozucusunun saxlanıldığı otağa baş çəkməyə getdi. Otağın qarşısında "gün növbətçisi" xidmətini aparan bir əsgər süngü bıçaqla keşik çəkirdi.

NBM növbətçisi əsgərə:

- Vəziyyət necədir?

Əsgər:

- Hər şey qaydasındadır, cənab baş leytenant!

NBM növbətçisi:

- Çalışmaq lazımdı, axıradək hər şey qaydasında olsun, - sonra başı ilə otağı işarə edərək soruşdu - necə aparır özünü?

Əsgər:

- Cənab baş leytenant, məni su gətizdirməkdən bezdirib...

NBM növbətçisi qapını açaraq Yekəpəri gözdən keçirdi. Sərhəd pozucusunun sağ əli otaqda olan dəmir çarpayıya qandalla bənd edilmişdi. NBM növbətçisi yenidən qapını örtərək gün növbətçisinə dedi:

- Diqqətli ol, əsgər! Bunun tez-tez su içməsindən mənim gözüm su içmir!

Əsgər:

- Oldu, cənab baş leytenant! - deyə cavab verdi.

NBM növbətçisi narahat olmağa başlamışdı; həyəətə çıxıb siqaret yandırdı. NBM-nin giriş qapısındakı gözətçilərin yanına gedərək, onlara bir daha ayıq-sayıq olmaları barədə xəbərdarlıq etdikdən sonra geri qayıtdı, şəxsi heyətin yatdığı kazarmaya gəldi. Kazarmanın girişində onu gün növbətçisi xidmətini aparan digər bir əsgər və tağım növbətçisi olan kiçik çavuş Bədirov qarşıladı. Tağım növbətçisi NBM növbətçisini görəndə kimi irəli yeriyərək məruzə etdi. NBM növbətçisi sakit tərzdə reaksiya verdikdən sonra kazarmaya daxil oldu.

Kazarmada 2 sıradan ibarət ikimərtəbəli əsgər çarpayıları vardı. Onlardan bəzisi boş idi - bu, nar-

yaddakı əsgərlərin çarpayıları idi - qalanlarında isə yatmış əsgərlər görünürdü.

NBM növbətçisi tağım növbətçisindən soruşdu:

- Bədirov, NBM gözətçiləri naryadı nə vaxt dəyişəcək?

Tağım növbətçisi:

- Saat 2:00-da, cənab baş leytenant! Hələ yarım saat var...

NBM növbətçisi saatına baxaraq yenə soruşdu:

- Bədirov, yeni naryad kimlərdi?

Tağım növbətçisi:

- Cənab baş leytenant, əsgər Məmmədovla əsgər Sultanovdu, niyə soruşduz ki?

NBM növbətçisi:

- Bədirov, naryadın birini dəyişmək lazımdı.

Tağım növbətçisi təəccüblə:

- Cənab baş leytenant, kimi dəyişək? Nəyə görə?

NBM növbətçisi:

- Fərqi yoxdu, hansını istəyirsən, dəyiş. Ancaq əsgər Qurbanov yeni naryadın tərkibində olsun.

Tağım növbətçisi:

- Cənab baş leytenant, axı Qurbanov 1 saat öncə NBM postu naryadından qayıdıb, yorğundu, istirahət edir...

Bu zaman çarpayıların biri cırıldadı və əsgər Qurbanovun səsi gəldi:

- Yorğun deyiləm, yeni naryada hazırım.

NBM növbətçisi məmnun halda gülümsəyərək:

- Qurbanov, niyə yatmamısan? Yuxun gəlmir?

Əsgər Qurbanov zarafatla:

- Sərhədçi yatmaz, cənab baş leytenant!

NBM növbətçisi yenə də razılıqla gülümsədi.

Sonra tağım növbətçisi əsgər Qurbanova:

- Qurbanov, 10 dəqiqədən sonra silah otağının qarşısında məni gözlə.

Qurbanov:

- Oldu! - deyib, geyinməyə başladı.

NBM növbətçisi və kiçik çavuş Bədirov kazarmadan çıxdılar. Dəhlizdə NBM növbətçisi ayaq saxlayıb, tağım növbətçisinə dedi:

- Bədirov, bilirsən ki, saxladığımız sərhəd pozucusu təhlükəli cinayətkardı. Ona görə də bacardıqca diqqətli və ehtiyatlı olmaq lazımdı. Hələ bilmək olmaz ki, Yekəpər təkdi yoxsa yox. Bəlkə hansısa cinayətkar qrupun üzvüdü və yoldaşları onu xilas etməyə cəhd edəcəklər? Hər halda, beynəlxalq axtarışda olan şəxs sıradan bir pozucu deyil.

Bədirov:

- Məsuliyyətimizi dərk edirik, cənab baş leytenant! Xidmət qaydasında gedir...

NBM növbətçisi:

- Əlbəttə, mən bütün sərhədçilərimizə güvənirəm, ancaq hər ehtimala qarşı naryadın bir az da gücləndirilməsinə ehtiyac duyuram. Əsgər Qurbanovu da bu məqsədlə gözətçi naryadının tərkibinə daxil etdim. Qurbanov, yüksək peşəkarlıq bacarığını dəfələrlə sübut etmiş əsgərdir. Mən ona daha çox güvənirəm, Bədirov!

Kiçik çavuş:

- Dediklərinizlə razıyam, cənab baş leytenant! Ancaq biz də çalışacağıq ki, xidmətimiz zamanı hər hansı hadisə baş verməsin.

NBM növbətçisi diqqətlə Bədirova baxaraq:

- Sizə xidmətdə uğurlar arzulayıram, cənab çavuş! - deyib getdi.

Bədirov:

- Sizə də, cənab baş leytenant! - deyə cavab verdi.

NBM növbətçisinin dedikləri kiçik çavuş Bədirovu da narahat etməyə başlamışdı. O, fikirli-fikirli addımlayaraq sərhəd pozucusunun saxlanıldığı otağın qapısına yaxınlaşdı. Gün növbətçisi əsgər Rzayev əvvəlki kimi qapının qarşısında dayanmışdı.

Tağım növbətçisi əsgərə:

- Rzayev, xidmət necə gedir?

Əsgər:

- Hər şey qaydasındadı, cənab çavuş!

Tağım növbətçisi:

- Rzayev, o yenə də tez-tez su istəyir?

Əsgər:

- Yox, cənab çavuş, deyəsən indilərdə yatıb.

Tağım növbətçisi otağın qapısını açıb baxdı. Yekəpər yatmışdı. Bədirov qapını örtərək xəbərdar edici səsle:

- O, deyəsən yatıb. Ancaq bax ha, əsgər, sən yatmayasan!

Əsgər:

- Narahat olmayın, cənab çavuş.

Bədirov əsgəri diqqətlə süzdü:

- Mən narahat deyiləm, Rzayev... - deyərək, kazarmaya qayıtdı. Çarpayılardan birinə yaxınlaşdı, əlini yatmış əsgərin çiyninə vuraraq çağırdı:

- Məmmədov, qalx, naryadsan!

Əsgər tez yerindən qalxıb, geyinməyə başladı.

Tağım növbətçisi:

- Məmmədov, cəld ol, naryad yoldaşın silah otağının qarşısında bizi gözləyir.

Əsgər təəccüblə qonşu çarpayıda yatan Sultanovu göstərərək:

- Cənab çavuş, bəs...

Bədirov onun sözünü ağzında qoydu:

- Naryadın tərkibi dəyişib, Məmmədov, səninlə NBM gözetçisi naryadına əsgər Qurbanov çıxacaq.

Tağım növbətçisi bunu deyib, kazarmadan çıxdı. Əsgər Qurbanov silah otağının qarşısında onu gözləyirdi. Bir azdan əsgər Məmmədov da geyinib gəldi. Tağım növbətçisi silah otağının qapısını açdı, yeni naryada süngü-bıçaq verdi. Naryad silahlara qol çəkdiədən sonra tağım növbətçisi otağın qapısını bağlayıb möhürlədi. Sonra əsgərlərə "ardımca!" deyərək binanın həyətinə çıxdı. Həyətdə yeni naryada xidmət haqqında təlimat verdi.

- Hər şey aydındır? - tağım növbətçisi soruşdu.

Yeni naryad - əsgər Qurbanovla əsgər Məmmədov bir ağızdan dedilər:

- Elədir ki var!

Tağım növbətçisi yeni naryada:

- Sağa dön! Xidmət yerinə addımla marş!

Yeni naryad tağım növbətçisi ilə birgə NBM-nin həyətinin çıxış qapısına doğru addımlamağa başladı. Naryadların təhvil-təslimindən sonra tağım növbətçisi köhnə naryadla birgə kazarmaya qayıtdı.

Sərhəd pozucusunun saxlanıldığı otaq daha çox kameraya bənzəyirdi. Girişdən solda bir dəmir çarpayı vardı. Yekəpər bu çarpayıda uzanmışdı, qolu qandalla çarpayıya bənd edilmişdi. O qədər də böyük olmayan otağın kiçik nəfəsliyindən başqa pəncərəsi yox idi.

Yekəpər başını bir az qaldıraraq diqqətlə ətrafa göz gəzdirdi, sanki qaçmaq üçün yollar axtarırdı. Sonra qolundakı qandala, bir də dar nəfəsliyə baxaraq ümitsizcəsinə yenidən başını çarpayıya qoydu.

Elə bu dəmdə qapı açıldı, tağım növbətçisi kiçik çavuş Bədirov qapıda göründü. Yekəpər tez gözlərini yumaraq özünü yatmış kimi göstərdi. Bədirov pozucusunun yatdığını zənn edərək qapını örtdü. Yekəpər yenidən gözlərini açdı, diqqətlə qapının o tərəfində zəif eşidilən səslərə qulaq kəsildi.

Birinci səs:

- Ancaq bax ha, əsgər, sən yatmayısan!

İkinci səs:

- Narahat olmayın, cənab çavuş.

Birinci səs:

- Mən narahat deyiləm, Rzayev...

Yekəpərin üzünə qəribə təbəssüm qondu. Sonra sifəti ciddiləşdi. Qandalda olmayan əli ilə başını qaşdı. Qalxıb çarpayıda oturdu, qapıya baxdı.

Qapı arxasında əsgərdən başqa kimsənin olmadığını yəqin etdikdən sonra asta səslə çağırmağa başladı:

- Əsgər!

Cavab gəlmədi. Yekəpər bir az da səsini ucaltdı:

- Əsgər!

Qapının arxa tərəfində keşik çəkən gün növbətçisi əsgər Rzayev otaqdan gələn səsə diqqət kəsildi. Tez qapını açdı, Yekəpərin çarpayıda oturduğunu görəndə təəccübləndi:

- Bəs sən yatmamışdın? - əsgər Rzayev soruşdu.

Yekəpər ikibaşlı atmaca atdı:

- Elə bilirsiz yatmayan təkçə sərhədçilərdi?

Bu söz gün növbətçisinin xoşuna gəlməsə də, özünü o yerə qoymadı. Yekəpərdən soruşdu:

- Hə, nədi, yenə də su?

Yekəpər:

- Yox, su istəmirəm.

Gün növbətçisi:

- İndi nə istəyirsən bəs?

Yekəpər:

- Ayaqyolu istəyirəm...

Əsgər Rzayev duruxdu:

- Yox, bunu edə bilməyəcəm, gərək bağışlayasan.

Yekəpərin qaşları çatıldı:

- Bu nə deməkdirdi? Elə də şey olar? Bəs mən ney-niyim?

Əsgər:

- Bilmirəm, mənə tapşırılıb ki, səni otaqdan bayıra çıxmağa qoymayım.

Yekəpərin səsində yalvarış hiss olunurdu:

- Ay bala, guya mən ayaqyoluna gedəndə nə olacaq? Sizin əlinizdən qaçmaq olar? Axı heç mənim qaçmağa halım da yoxdu.

Gün növbətçisi:

- Dedim ki, olmaz.

Yekəpər bir az ittihamedici səslə:

- Necə yəni olmaz? Səhərdən mənə su daşıyırsan, indi də deyirsən ki, ayaqyoluna getmək olmaz! Necə su gətirmisənsə, eləcə də zəhmət çək, apar ayaqyoluna! Yoxsa bax elə bura...

Çıxılmaz vəziyyətdə qalan Rzayev tağım növbətçisini çağırmağa başladı:

- Cənab çavuş!

Tağım növbətçisindən cavab gəlmədi. Rzayev 2-3 dəfə təkrar çağırdı. Yenə də cavab yox idi. Yekəpər yaranmış vəziyyətdən istifadə edərək bir az da israrla deyirdi:

- Qurban olum, dözə bilmirəm, çavuş gələncən iş-işdən keçər. Apar məni ayaqyoluna!

Gün növbətçisi 5-6 addım qabağa gedərək silah otağı tərəfə baxdı. Tağım növbətçisi Bədirov orada görünmürdü. Rzayev yenidən öz yerinə qayıtdı.

Yekəpər onu görəndə kimi yenə yalvarmağa başladı:

- Vallah, əbəs yerə narahat olursan, mən heç razı olarammı sən pis vəziyyətdə qalasan? Həm də axı

məni qolubağlı aparıb-gətirəcəksən...

Gün növbətçisi Rzayev tərəddüd edirdi. Yekəpər bunu hiss edərək əsgərin zəif damarını yoxlamaq istədi:

- Bura bax, bəlkə qorxursan? - deyə kinayəli səslə qımışdı, - əgər belədirsə, onda heç... mənə maraqlıdı, belə ağciyərliliklə sən vətəni necə qoruya bilərsən? Mənim əlim-qolum bağlıdı, sənin isə belində ştiq-noj var. Ancaq yenə də qorxursan...

Əsgər Rzayev:

- Mən heç nədən qorxmuram!

Yekəpər istehza ilə:

- Qorxursan, qorxursan!

Əsgər:

- Dedim ki, qorxmuram!

Yekəpərin hiyləsi deyəsən baş tuturdu, odur ki, psixoloji basqını bir az da gücləndirdi:

- Əgər doğrudan da qorxmursansa, aç məni buradan, apar ayaqyoluna. İstəyirsən qandalın bir tərəfini də bağla öz qoluna...

Əsgər Rzayev dinmədi, yenə gedib silah otağı tərəfə baxdı. Bədirovu yenə də görə bilmədi. O, sürətli addımlarla Yekəpərin saxlanıldığı otağa gəldi. Qandalın açarını cibindən çıxarıb, Yekəpərin çarpayıya bənd edilmiş qolunu açdı. Sonra da qandalın bir tərəfini öz qoluna bərkitti. Yekəpər sakitcə dayanmışdı.

Gün növbətçisi qabaqda, Yekəpər arxada, binanın həyətinə çıxaraq sola döndülər, daş hasarla binanın arasındakı kiçik dalanla binanın arxa tərəfinə keçdilər.

Bu anlarda kiçik çavuş Bədirov NBM-nin naryadını dəyişirdi; ona görə də Yekəpərlə gün növbətçisinin binanın arxa tərəfinə keçmələri gözətçilərin gözündən yayındı.

Binadan çox da uzaqda olmayan ayaqyolunun qarşısına çatanda əsgər Rzayev ayaq saxlayıb dedi:

- Buyur, bu da ayaqyolu.

Yekəpər dişlərini ağartdı:

- Bəs əlimi açmayacaqsan? Bəlkə mənimlə ayaqyoluna girmək istəyirsən?

Əsgər əsəbi halda:

- Danışığına fikir ver! Açıram indi əlini.

Lakin hiss olunurdu ki, Rzayev tərəddüd edir. Sanki Yekəpərin əlini burada açacağını əvvəldən nəzərə almamışdı. Bir an fikirləşdikdən sonra süngü-bıçağı qınından çıxardı, açarla Yekəpərin əlini açdı. Ayaqyoluna tərəf gedən Yekəpər yenə də sakit görünürdü. Rzayev onu gözdən qoymurdu, arxasınca düz ayaqyolunun qapısına qədər gəldi. Yekəpər ayaqyoluna girdi. Rzayev də qapıda gözləməyə başladı.

Birdən tualetin qapısı açıldı; Yekəpər əsgəri möhkəm itələdi, Rzayev müvazinətini itirərək yerə yıxıldı. Yekəpər pişik cəldliyi ilə onun üstünə atıldı. Əsgərlə cinayətkar arasında gərgin mübarizə başlandı. Gün növbətçisi, Yekəpərin süngü-bıçağı ələ keçirmək istədiyini başa düşmüşdü. Ona görə də hər vəchlə buna imkan vermirdi. Bununla belə, fiziki cəhətdən xeyli üstün olan Yekəpər, əsgəri tualetdən iki addım kənardakı "siqaret çəkmək üçün yer" in dəmir

dirəyinə tərəf çəkə bildi; sonra qandalın boş tərəfini dirəyə keçirərək kilidlədi.

Qəfil hadisədən özünü itirmiş əsgər sanki indi ayıldı və var gücü ilə qışqırdı:

- Növbətçi çıxışa!

Yekəpər vəziyyətin gərginləşəcəyini hiss edib aradan çıxmaq istəyirdi, lakin ani olaraq nə düşündü-sə, tez geri qayıdıb köməksiz vəziyyətdə olan əsgərin alınına möhkəm yumruq zərbəsi endirdi. Əsgər huşunu itirib yığıldı. Yekəpər cəld hasara tərəf qaçdı, asanlıqla hasarı aşaraq qaranlıqda yox oldu.

Bütün bunlar, NBM gözətçisi naryadının dəyişdiyi anda baş vermişdi.

Tağım, həyəcan!

Əsgər Qurbanov və əsgər Məmmədov yeni NBM gözətçisi naryadını təhvil alaraq xidmət aparmağa başlamışdılar. Tağım növbətçisi kiçik çavuş Bədirov isə silah otağının qarşısında köhnə naryadın silahlarını təhvil alırdı. Köhnə naryadın əsgərləri silahı təhvil verəndən sonra istirahət etmək üçün kazarmaya getdilər. Bədirov isə süngü-bıçaqları səliqə ilə yerinə qoydu, sonra silah otağının ümumi səliqəsinə diqqət yetirməyə başladı. Öz-özünə "hər şey qaydasındadır" - deyərkən, birdən yadına nəsə düşdü. Tez silah otağının qapısını bağlayaraq, sürətlə sərhad pozucusunun saxlanıldığı otağa tərəf getdi. Gün növbətçisi otağın qarşısında yox idi.

Narahat olmağa başlayan kiçik çavuş gün növbət-

çisini səslədi. Lakin cavab gəlmədi. Tağım növbətçisinin narahatlığı bir az da artdı. Bu dəfə daha möhkəm səslə:

- Rzayev! - deyə çağırırdı. Gün növbətçisindən səs-səmir yox idi.

İkinci mərtəbədən - zabit-gizir heyətinin kazarmasından NBM növbətçisinin səsi gəldi:

- Nə baş verib, Bədirov?

Tağım növbətçisi:

- Heç, cənab baş leytenant, gün növbətçisini çağırırım, - deyib, kazarmaya qaçdı. Rzayev kazarmada da yox idi. Özünü itirmiş tağım növbətçisi sanki birdən ayıldı və Yekəpərin saxlanıldığı otağa tərəf qaçdı. Qapını açanda onu sanki tok vurdu: otaq bomboş idi. Tağım növbətçisi özünü həyətə ataraq bağırırdı:

- Gözətçi!

- Mən! - deyə gözətçi Məmmədov səsləndi.

Tağım növbətçisi:

- Cəld yanıma!

Gözətçi:

- Cənab çavuş, gəlsəm postu boş qoymuş olaram. Az qala şoka düşən tağım növbətçisi çıxış qapısına tərəf qaça-qaça qışqırdı:

- Necə yəni boş qoyursan, bəs "49" hardadı?

Gözətçi Məmmədov, artıq gəlib çatmış tağım növbətçisinə vəziyyəti izah etməyə başladı:

- Cənab çavuş, siz köhnə naryadla binaya daxil olandan sonra uzaqdan bir səs eşitdik, nə deyildiyini başa düşmədik, ancaq hiss etdik ki, səs təxminən bi-

nanın arxa tərəfindən gəlir. "49" mənə dedi ki, sən burada qal, mən bu dəqiqə əraziyə baxım, gəlirəm...

Kiçik çavuş Bədirov gözətçinin sözünü ağzında qoyub, var gücü ilə binanın arxasına qaçdı. Tağım növbətçisi bir anda geri qayıtdı və var gücü ilə bağırdı:

- Tağım, həyəcan! Tağım, həyəcan!

Gözətçi də verilən komandanı cəld təkrarlamağa başladı.

Ani olaraq kazarmaların işıqları yandı. NBM qərargahı bir-birinə dəydi. İlk olaraq binadan çıxanlar isə NBM növbətçisi və rabitəçi Ağayev oldu. Artıq 1 dəqiqə sonra zabitlər də başda olmaqla, bütün şəxsi heyət binanın heyətində döyüşə hazır vəziyyətdə düzülmüşdü.

"Həyəcan!" komandasına qalxmış tağım, bu komandanın tələblərinə uyğun olaraq bir neçə qrupa bölündü:

"Həyəcan" qrupu NBM rəisi mayor Rüstəmovun rəhbərliyi altında əsas marşrutla - hadisənin baş verdiyi istiqamətdən yaxınlıqdakı meşəyə doğru, "1-ci pərdələyici dəstə" döyüş hazırlığı üzrə rəisin köməkçisi kapitan Əliyevin rəhbərliyi ilə sağ cinahdan, "2-ci pərdələyici dəstə" isə tağım komandiri, baş leytenant Həsənovun başçılığı ilə sol cinahdan sürətli hərəkətə keçdi...

Axtarış davam edir

Axtarış bir neçə istiqamətdə səhərə qədər davam etdi. Lakin nə "Həyəcan" qrupunun, nə də pərdələ-

yici dəstələrin axtarışları bir nəticə verirdi. Sərhəd pozucusundan və əsgər Qurbanovdan heç bir səs-so-raq yox idi.

Səhər açılanda, "Həyəcan!" qrupuna rəhbərlik edən NBM rəisi, dəstə tərkibində olan rabitəçi əsgərə əmr etdi:

- Salmanov, NBM qərargahı ilə əlaqə saxla, təcili olaraq Sərhəd Dəstəsinə hadisə barədə məlumat ver.

Rabitəçi əsgər "oldu" deyib, tapşırıqın icrasına başladı.

NBM rəisi öz-özünə: "Biabır olduq, sərhəd pozucusu cəhənnəmə, sərhədçinin taleyindən xəbər tuta bilməmişik. Komandirə necə cavab verəcəyik, bilmirəm..."

Bu zaman "1-ci pərdələyici dəstə" "Həyəcan" qrupunun olduğu yerə gəlib çıxdı. 12 nəfərdən ibarət "1-ci pərdələyici dəstə"yə rəhbərlik edən NBM rəisinin köməkçisi kapitan Əliyev də olduqca yorğun və məyus görünürdü.

Kapitan Əliyev NBM rəisinə yaxınlaşaraq məruzə etdikdən sonra dedi:

- Cənab mayor, sərhəd pozucusu elə bil yerə girib, axtarışlarımız heç bir nəticə vermir...

NBM rəisi:

- Məni sərhədçinin taleyi daha çox düşündürür, cənab kapitan!

Kapitan Əliyev:

- Cənab mayor, əsgər Qurbanov xidməti yerini özbaşına tərk edib, əgər sağdırsa, yəqin ki, qanunun

tələblərinə görə cəzasını alacaq, yox, başına bir iş gəlibsə, onun üçün biz məsuliyyət daşırıq...

NBM rəisi əsəbi halda:

- Boş-boş danışma, kapitan! Qurbanov adi bir əsgər olsa da səndən də, məndən də yaxşı sərhədçidi. Əgər onun başına bir iş gəlsə, dəstə rəisi bunu bizə bağışlamayacaq.

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin rabitə otağında əlaqə aparatının siqnalı gəldi. Kiçik çavuş rütbəli rabitəçi tez əlaqəyə girdi:

- Zirvə, Zirvə! Eşidirəm səni! Zirvə! Səni eşidirəm!

Əlaqə aparatından səs gəldi:

- Okean, eşidirsən məni? Okean...

- Eşidirəm, Zirvə, danış, eşidirəm!

- Okean, bizə kömək lazımdı, canavar tələdən qaçıb! Okean, başa düşdün məni? Okean...

- Səni başa düşdüm, Zirvə, səni başa düşdüm!

İlk siqnal

Baş leytenant Həsənovun rəhbərlik etdiyi "2-ci pərdələyici dəstə" də digər qruplar kimi səhər açılana qədər nə Yekəpərdən, nə də əsgər Qurbanovdan bir xəbər tuta bilməmişdi.

Səhər açılanda, "2-ci pərdələyici dəstə" qalın meşəlikdəki naməlum bir talaya gəlib çıxmışdı. Dəstə

üzlərindən heç kəs bu talanı tanımırdı.

Baş leytenant Həsənov dəstə üzvlərinə:

- Biz deyəsən tamam ayrı yerə gəlib çıxmışıq. Burada qısa fasilə edək, harada olduğumuzu dəqiqləşdirəndən sonra yenidən hərəkətə keçərik - deyə göstəriş verdi.

Bu qərar, yorğun dəstə üzvlərinin ürəyindən idi. Əsgərlər talanı başdan-başa örtən sıx çəmənlikdə əyləşdilər. Onlar qısamüddətli fasilədən istifadə edərək yorğunluqlarını maksimum çıxarmaq istəyirdilər. Kimi siqaret yandırır, kimi də arxadan kəmərlərinə bağlanmış qumqumanı açaraq su içirdi. Sərhədçilər baş vermiş hadisəni öz aralarında müzakirə edirdilər:

Birinci əsgər:

- Çox güman ki, Qurbanov Yekəpərin izinə düşüb bilib. Ancaq onu yaxalaya bilib ya yox - bax, maraqlısı budu...

İkinci əsgər:

- Tutaq ki, yaxalayıb, bəyəm o boyda zırpı ilə barmaq olar? Görəsən Qurbanovun başında bir iş görməyib ki...

Üçüncü əsgər:

- Ağzını xeyirliyə aç! İnşallah, hər şey yaxşı olar!

İkinci əsgər:

- Təki hər şey yaxşı olsun. Ancaq indiyə qədər nə Qurbanovdan, nə də Yekəpərdən bir səs-soraq var. Adamı narahat eləyən də budu...

Əsgərlər oturub dincələrkən, baş leytenant Həsə-

nov talanı dövrə vuraraq istiqaməti müəyyən etmək istəyirdi. Bu zaman qəfildən qarşısında yerə düşmüş əsgər papağını gördü. Tez dönüb dəstə üzvlərinə baxdı: hamısının papağı başındaydı. Əyilib yerdən papağı götürdü. Papağın içində qara sap tikişi ilə yazılmış nömrə vardı. Baş leytenant həyəcanla əlindəki papağı bir az aralıda əyləşən əsgərlərə göstərərək:

- Əsgər Qurbanovun məxfi nömrəsini kim bilir? - deyə soruşdu.

Əsgərlər zabitin əlində papağı görüb cəld ayağa qalxdılar. Onlardan biri: - "49"-dur, cənab baş leytenant! - dedi.

Baş leytenant Həsənovun canına titrəmə düşdü:

- Özüdür ki, var! Papaq Qurbanovundu! Rabitəçi, təcili olaraq "Həyəcan" qrupu ilə əlaqəyə gir, Qurbanovun papağının tapılması barədə NBM rəisinə məlumat ver!

Rabitəçi əsgər "oldu" deyib rabitə aparatı ilə əlaqəyə girdi.

"Həyəcan" qrupunun rabitəçisi əsgər Salmanov NBM rəisinin yanına qaçdı:

- Cənab mayor, "2-ci pərdələyici dəstə" əsgər Qurbanovun papağını meşədən tapıb!

NBM rəisi dəli kimi bağırırdı:

- Necə? Papağını tapıb? Bəs özü? Özündən nə xəbər?

Rabitəçi əsgər günahkar kimi başını yellədi:

- Cənab mayor, yalnız papağın tapıldığı haqda məlumat aldıq. Özünü də papaq NBM qərargahından xeyli uzaq bir məsafədə tapılıb. Təəssüf ki, başqa heç bir məlumat yoxdu.

NBM rəisi komanda verdi:

- Axtarış müvəqqəti olaraq dayandırılır, "2-ci pərdələyici dəstə"dən başqa hamı təcili olaraq NBM qərargahına qayıtsın! - sonra üzünü rabitəçiyə tutdu:

- "2-ci pərdələyici dəstə" ilə əlaqə saxla, əməliyyat-axtarış qrupu gələnə qədər papağın tapıldığı yerdə gözləsinlər.

Rabitəçi:

- Oldu, cənab mayor! - deyərək işinə başladı.

Dəstə rəisi öz iş otağında əsəbi halda telefonla danışdı:

- Bütün sərhəd zastavalarına, komendaturalara, bölmələrə, eyni zamanda bütün ətraf rayonların polis idarələrinə hadisə barədə xəbər verin. Nəyin bahasına olursa olsun, sərhəd pozucusu yaxalanmalıdır! Lazımdırsa, bütün Sərhəd Dəstəsini ayağa qaldırın!

Komandir telefonun dəstəyini asdı. Sonra nə fikirləşdisə, yenidən telefonu götürüb, harasa zəng etdi:

- Danışan 1-cidir, 49-un taleyindən nə xəbər var?

Deyəsən, xəttin qarşı tərəfində danışan şəxsin cavabı komandiri qane etmədi. Komandir acıqlı şəkildə:

- Necə yəni papağı tapılıb?... Özü lazımdır, özü!... Mənə papaq lazım deyil, cənab mayor! Geyim anbarında 2000-dək ehtiyat papağımız var!

Sonra komandir bir az sakitləşərək soruşdu:

- Papaq harada tapılıb? Başqa iz, əlamət yoxdu?

Xəttin qarşı tərəfindəki səs nəsə dedi. Komandir onu dinlədikdən sonra göstəriş verdi:

- Papağın tapıldığı yerdən təcili olaraq axtarışa başlamaq lazımdı. Sərhəd itlərini də əməliyyata cəlb edin! Yenilik olan kimi məni şəxsən məlumatlandırın!

Komandir danışığı bitirib, narahat halda otaqda gəzilməyə başladı.

Axtarış qrupu sərhəd itlərinin köməyi ilə əsgər Qurbanovun papağının tapıldığı yerdən izə düşdü. İtlər izi tutaraq hürə-hürə dartınırdı. Sərhədçilər itlərin ardınca düşüb, sürətlə irəliləyirdilər. Bu zaman itlərdən biri dayanaraq burnunu yerə söykədi və tez-tez hümməyə başladı.

Leytenant rütbəli zabit cəld irəli getdi, itin burnunu söykədiyi yeri yoxladı və həyəcanla geriye səsləndi:

- Cənab baş leytenant, yerdə qan izi var...

Axtarış qrupuna rəhbərlik edən baş leytenant rütbəli zabit eşitdiyi sözdən az qala özünü itirdi:

- Nə danışırısan, Musayev? Kimin qanı?

Leytenant çiyinlərini çəkdi. Axtarış qrupunun

rəhbəri isə verdiyi sualın fərqiə varmayaraq qan izi-
nə baxmaq üçün tələsdi. Diqqətlə baxdıqdan sonra
dedi:

- Axtarışa davam edin! İz təzə düşüb.

Axtarış qrupu yenidən izi tutaraq irəliləməyə baş-
ladı. Çox keçmədi ki, onlar meşənin içindən keçən
şose yoluna gəlib çıxdılar. Burada izi itirən itlər ora-
bura qaçaraq vurnuxmağa başladı.

Axtarış qrupu çıxılmaz vəziyyətə düşmüşdü.

Leytenant Musayev yenə də qrup rəhbərinə sarı
dönərək çiyinlərini çəkdi:

- Nə edək, cənab baş leytenant? İz yolda itir...

Baş leytenant ümitsizliklə başını yırğaladı:

- Qabaqcadan nəsə demək mümkün olmasa da
izin itməyi bunu deməyə əsas verir ki, onlar maşına
miniblər. Ancaq... - qrup rəhbəri bir az düşündükdən
sonra sözünə davam etdi - ancaq onlar kim olub, ne-
cə gediblər, əsgər Qurbanov sağdırmı - məlum de-
yil... təəssüf ki...

Sürpriz gəliş

Səhər yenicə açılmışdı. Həyat yavaş-yavaş can-
lanmağa başlayırdı.

Hissə növbətçisi baş leytenant Məmmədov, "N"
saylı Sərhəd Dəstəsinin piyadalar üçün nəzərdə tu-
tulmuş qapısından küçəyə çıxdı. O, ətrafa göz gəzdi-
rir, darvazanın bayır tərəfində səliqə-sahmana diqqət
yetirirdi.

Sonra hissə növbətçisi darvazadan içəridə dayanmış gözətçi əsgərlərdən birini çağırırdı. Qapı açıldı, belində süngü-bıçaq olan bir əsgər qapıdan bayıra çıxdı. Hissə növbətçisi əli ilə darvaza qarşısına düşmüş boş sellofan torbanı, bükülüb atılmış kağız-kuğuzu əsgərə göstərək nəsə dedi. Əsgər hərbi salam verib cəld həmin istiqamətə doğru getdi, tullantı əşyaları götürərək bir az aralıda olan zibil qutusuna atıb yenidən xidmət yerinə qayıtdı.

Hissə növbətçisi də darvazadan içəri girmək istəyirdi ki, bu zaman arxa tərəfdən səs gəldi. Kimsə həyəcanlı səslə "dayı, dayı" deyər çağırırdı. Hissə növbətçisi geri dönüb səs gələn tərəfə baxdı. Sərhəd Dəstəsinin darvazasından təxminən 50-60 addım kənardə sürəti azaldaraq dayanmaq istəyən "Jiquli" markalı maşının əyləc səsi eşidildi.

Əsgər Qurbanov qapını açaraq maşından düşdü və təəccüblə ona baxan zabiti qabaqladı:

- Sabahın xeyir, ay dayı! Nə yaxşı gördüm səni.

Hissə növbətçisi ona yaxınlaşan əsgərin başında papağının olmadığını, belindən sallanan boş süngü-bıçaq qabını görüb, vəziyyətin ciddi olduğunu başa düşdü. Üzünə yalançı təbəssüm gətirərək ucadan dedi:

- Oho, bacıoğlu, sən hara, bura hara? Bu səhər-səhər hara gedirsən belə?

Qurbanov zabitə çatdı, onu qucaqlayıb görüşdü və bu zaman zabitin qulağına nəsə dedi. Zabit, 20 addım kənardə dayanan "Jiquli"yə gözücu nəzər yetirdi.

Sonra qəsdən bir az uca səslə Qurbanova dedi:

- Bacıoğlu, problem yoxdu, bu saat gedib gətirərəm, - sonra maşına işarə edərək: -Yoldaşlara nəşə lazım deyil ki?

Qurbanov maşına tərəf döndü, nəşə demək istəyəndə, Yekəpər onu qabaqlayaraq səbirsizliklə:

- Yox, yox, heç nə lazım deyil, sən bacıoğlunu bir az tez yola sal.

Hissə növbətçisi yenə də üzünə yalançı təbəssüm verərək, geri döndü, Sərhəd Dəstəsinin qapısından içəri daxil oldu.

Qurbanov isə maşına tərəf qayıtdı. Yekəpər maşından düşdü, əlində süngü-bıçaq, Qurbanova tərəf gəldi və yavaşca ona dedi:

- Sənin bu dayından heç mənim gözüm su içmir. Qorxuram bizi ələ verə.

Qurbanov rişxəndlə:

- Sən lap ağciyərin biri imişsən ki...

Yekəpər qaşqabaqla:

- Bura bax, ağciyər-qaraciyər vaxtı döyül. Tez burdan getmək lazımdı.

Qurbanov:

- Hara? Burdan heç yerə qaçmaq olmaz, özünü şübhələndirərsən. Qoy dayım gəlsin, pul alım, sonra başqa bir maşın tutub hara lazımdı gedərik.

Yekəpər:

- Bax, budu sənə deyirəm, əgər burda bir fırıldaq olsa, özündən küs!

Qurbanov yenə də arxayınlıqla gülümsədi.

Bu zaman Sərhəd Dəstəsinin piyadalar üçün giriş qapısı açıldı. Yekəpər tez süngü-bıçağı arxasında gizlətdi. Hissə növbətçisi baş leytenant Məmmədov əlində qara sellofan torba qapıdan bayıra çıxaraq onların yanına gəldi. Torbanı Qurbanova uzadaraq dedi:

- Bu geyimi də hər ehtimala qarşı götürdüm, lazım olar.

Qurbanov:

- Çox sağ ol dayı, yaxşı eləmişən, ancaq bağışla, sənə əziyyət verirəm, - dedi.

Hissə növbətçisi:

- Əşi nə əziyyət? Boş şeydi. Ancaq bir də belə iş görmə. Bir gün səni həbs edib işini tribunala göndərəcəklər, onda daha mən sənə heç nə ilə kömək edə bilməyəcəm.

Sonra hissə növbətçisi cibindən bir az pul çıxarıb Qurbanova uzatdı:

- Ala, bacıoğlu, sürücünün pulunu ver, sonra mən sizi başqa maşınla yola salaram.

Qurbanov pulu aldı, bir hissəsini taksi sürücüsünə verib, yola saldı. Taksi gedəndən sonra baş leytenant dedi:

- Gəlin dalımca.

Yekəpər tərəddüd edir, getmək istəmirdi. Hissə növbətçisi:

- Nə oldu? Gəlin gedək də.

Yekəpər:

- Yox, siz gedin. Mən özüm də gedərəm. Mənə

bir az yolpulu verin, kifayətədi, -dedi.

Qurbanov əlini cibinə salaraq pul çıxardı və dedi:

- Onda mənə süngü bıçağımı qaytar!

Yekəpər ona şübhəli-şübhəli baxaraq:

- Qoy maşına minim, sonra! - dedi.

Qurbanov dinmədi, pulu ona uzatdı. Yekəpər pulu almaq istəyəndə, Qurbanov qəfildən onun əlindən tutub özünə tərəf çəkdi. Yekəpər vəziyyətin gərgin olduğunu görüb, o biri əlində saxladığı süngü-bıçaqla Qurbanovu vurmaq istədi. Lakin baş leytenant Məmmədov buna imkan vermədi, Yekəpərin silah tutduğu qolundan yapışib, burdu. Bu zaman darvaza arxasında hazır dayanmış bir qrup əsgər qapıdan çıxaraq Yekəpərin yaxaladılar. Yekəpər tələyə düşdüyünü, artıq hər şeyin sona çatdığını anladı. Silahlı əsgərlər onun qollarını qandallayıb hərbi hissəyə apardılar.

Hissə növbətçisi qəfil baş vermiş hadisənin uğurlu sonluğunun təsirindən məmnun halda Qurbanova tərəf dönüb, nəsə demək istədi. Ancaq əsgərin rənginin avazı olduğunu görüncə, sevinci üzündə dondu.

Qurbanov ayaq üstə səndələyirdi, özünü saxlaya bilməyib, diz üstə çökdü və yalnız bunu deyə bildi:

- Su...mənə su verin!

Bu sözləri dedikdən sonra Qurbanov huşunu itirib yerə yıxıldı. Çasıb qalmış zabıt tez əsgəri qucaqladı, kitelinin düymələrini açaraq sinəsini havalandırmaq istədi. Bu zaman əsgərin qarın nahiyəsində maykanı qırmızı rəngə boyamış laxta qan gördü. Tez ayağa

qalxıb, həyəcanlı səsə ucadan çağırırdı:

- Əsgər! Əsgər!!!

Hərbi hissənin piyadalar üçün giriş qapısı açıldı, gözətçi əsgər bayıra çıxdı. Dillənməyə macal tapmamış hissə növbətçisi ona bağırdı:

- Həkim! Təcili həkim çağırın!

Gözətçi "oldu!" deyib geriye döndü, yüyürə-yüyürə qapıdan içəri girdi.

Təcili qan lazımdır!

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin Sanitar hissəsində həkimlər əsgər Qurbanovun başı üstə yığışib, ona tibbi yardım göstərirdilər. Dəstə rəisi səbirsizliklə prosesi izləyirdi.

Həkimlərdən biri komandirə:

- Cənab polkovnik-leytenant, yara dərin deyil. Ancaq əsgər xeyli qan itirib. Ona təcili olaraq 1-ci qrup müsbət qan lazımdı.

Komandir cəld irəli yeridi, qolunu çirmələyə-çirmələyə:

- Mənim qanım uyğundur, buyurun!

Həkim tərəddüd etdi:

- Cənab polkovnik-leytenant...

Lakin komandir onun sözünü ağzında qoydu:

- Yoldaş həkim, yubanma!

Komandirin qətiyyətli danışıqı həkimin tərəddüdünə son qoydu və o, şprisi götürərək komandirin qolundan qan almağa başladı.

Məşənin içindən keçən şose yolunda izi itirmiş sərhədçilərdən ibarət axtarış qrupunun səyləri heç bir nəticə vermirdi. Qrup üzvləri dilxor görünürdülər. Leytenant Musayev və qrupun rəhbəri, baş leytenant rütbəli zabit mövcud vəziyyəti öz aralarında müzakirə edirdilər.

Leytenant Musayev:

- Cənab baş leytenant, onsuz da başqa yolumuz yoxdu, vəziyyət barədə NBM qərargahına məlumat verməliyik.

Qrup rəhbəri:

- Yox, Musayev! İzi tapmaq lazımdı, vəssalam! Biz vəziyyət barədə məlumat verməyə yox, nəticə əldə etməyə gəlmişik! Onlar tapılmalıdı!..

Bu zaman rabitə aparatına signal gəldi, rabitəçi əsgər cəld əlaqəyə girdi:

- Zirvə, səni eşidirəm, Zirvə! Mən Şimşəyəm!.. Başa düşdüm, Zirvə, başa düşdüm!

Hamı maraqla gözünü rabitəçinin ağzına dikmişdi. Rabitəçi əlaqəni bitirən kimi həyəcanla dedi:

- Sərhəd pozucusu yaxalanıb! Qurbanov yaralıdı! - sonra əlavə etdi - cənab baş leytenant, qrupun geri qayıtması haqda tapşırıq aldığımız...

Qrup üzvləri arasında narahatlıqla müşayiət olunan canlanma yarandı, hamı bir-birinə dəydi. Əməliyyat-axtarış qrupunun rəhbəri göstəriş verdi:

- Axtarış sona çatdı. Geriyə qayıdırıq!

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsində dünən baş vermiş hadisənin uğurlu sonluğunun sevinci yaşanırdı. Hər kəs əsgər Qurbanovun əfsanəvi qəhrəmanlığından danışırdı.

Əsgər Qurbanov isə Sanitar Hissənin palatalarından birindəki çarpayıda yastığa dirsəklənmiş halda oturmuşdu.

Leytenant rütbəli hərbi həkim palataya girdi.

- Əsgər, özünü necə hiss edirsən? - o, soruşdu.

Qurbanov:

- Təşəkkür edirəm, cənab leytenant! Sayənizdə çox yaxşıyam.

Hərbi həkim:

- Əsgər, Dəstə rəisi səni yoxlamağa gəlir.

Bu zaman palatanın qapısı açıldı. Dəstə rəisi və məxfi hissənin rəisi gizir Tağıyev palataya daxil oldular.

Dəstə rəisi əsgəri oturmuş vəziyyətdə görüb, sevindi:

- Hə, qoçaq, yaxşısan?

Qurbanov:

- Təşəkkür edirəm, cənab polkovnik-leytenant! Yaxşıyam.

Dəstə rəisi:

- Hadisəni ətraflı danışa biləcəksənmi?

Qurbanov:

- Heç bir problem yoxdu, cənab polkovnik-leytenant!

Qurbanov, baş vermiş hadisəni təfərrüatı ilə nəql etməyə başladı. Dəstə rəisi və gizir Tağıyev üz-üzə çarpayıda əyləşərək, onu diqqətlə dinləyirdilər. Gizir Tağıyev arabir əlindəki qələmlə dizi üstünə qoyduğu dəftərçəyə nəsə qeyd edirdi.

Əsgər Qurbanov:

- Gecə yarısı idi. Naryada yenicə başlamışdıq...

Qaranlıq meşənin yolçuları

NBM binasının arxa tərəfindən səs eşidilən kimi, NBM gözətçisi əsgər Qurbanov, naryad yoldaşı əsgər Məmmədova xidmətlə bağlı bəzi tapşırıqlar verərək səs gələn tərəfə götürüldü. Binanın arxasına keçən Qurbanov, rastlaşdığı səhnədən bir anlıq özünü itirdi: gün növbətçisi yerə yıxılmış vəziyyətdə dəmir dirəyə qandallanmışdı. Tez əsgərə yaxınlaşdı, qaldıraraq oturtdu. Rzayev özündə deyildi. Qurbanov, keçirdiyi şokdan hələ də ayıla bilməmiş gün növbətçisindən soruşdu:

- Rzayev, o hansı tərəfə qaçdı?

Danışmağa halı olmayan gün növbətçisi başını yellədi. Bu zaman meşə tərəfdən qaçan insanın ayaq səslərini xatırladan səs eşidildi.

Yekəpər, əsgər Rzayevi zərərsizləşdirdiyinə əmin olduqdan sonra hasarı aşaraq təhlükədən bacardıqca tez uzaqlaşmaq istəyirdi. Yubanmaq olmazdı. Ancaq

ətrafa nabeləd olduğundan hara qaçacağını müəyyən-ləşdirə bilmirdi. Qarşı və sol tərəfdə onu qalın meşə gözləyirdi. Sağ tərəfə baxdı - yaşayış məntəqəsinə doğru getmək daha təhlükəli idi; burada asanlıqla ələ keçə bilərdi. Meşədə isə onu nə gözlədiyini bilməsə də müvəqqəti gizlənmək olardı. Yekəpər üçün bu va-riantlardan ən qorxulusu yubanmaq idi. Məhz buna görə də o, meşədə gizlənməyə qərar verdi, ehtiyatla sıx ağacların və kolların üstünə yeriməyə başladı.

Qurbanov, səsi eşidən kimi dərhal ayağa qalxaraq hasara doğru yüyüdü, Yekəpərin keçdiyi yerdən ha-sarı aşaraq səs gələn tərəfə qaçdı. Arabir ağac budaq-larının şaqqıltısı Yekəpərin getdiyi istiqaməti müəy-yənləşdirməkdə sərhədçiyə kömək edirdi: o, artıq izə düşmüşdü. Səs meşənin içərilərinə doğru uzaqlaşdı. Meşənin zülmət qaranlığı işi çətinləşdirsə də, Yekə-pərdən fərqli olaraq, Qurbanov meşəyə yaxşı bələd idi. Ona görə də zülmət qaranlıqda cinayətkarın çox da uzağa gedə bilməyəcəyinə əmin idi. Lakin zülmət qaranlıq hətta meşəni yaxşı tanıyanları da burada kö-məksiz vəziyyətdə qoyurdu. Qurbanov yalnız ins-tinktinə və Yekəpərin ehtiyatsız hərəkətlərinin yarat-dığı səslərə arxalanaraq hərəkət edirdi. Arabir meşə quşlarının səsi və uçarkən ağacların budaqlarını tər-pətməsi diqqəti ani olaraq yayındırırsa da, təcrübəli sərhədçi heç nəyə baxmadan irəliyə - Yekəpərin get-diği güman olunan istiqamətə doğru gedirdi.

Bu proses xeyli çəkdi. Qurbanov nə qədər vaxt keçdiyini bilməsə də, meşənin içərilərinə doğru xeyli irəlilədiyini, NBM qərargahından tamamilə uzaqlaşdığını hiss edirdi.

Yekəpər meşəyə girəndə çox da uzaqlara getmək haqqında düşünmürdü, sadəcə səhərə qədər gizlənmək, sonra başının çarəsinə baxmaq fikrində idi. Ancaq o, meşəyə girər-girməz, yenicə aşdığı hasarın o tərəfindən ayaq səsləri, daha sonra isə möhkəm tappıltı eşitdi. Bu tappıltı hündür yerdən tullanan adamın ayaq səslərinin çıxardığı tappıltı idi - Yekəpər bunu asanlıqla hiss etmişdi. Kiminsə onun izinə düşdüyünü, arxasınca gəldiyini anlayan Yekəpər, bacardıqca uzaqlaşmağa, meşənin qalınlığına doğru hərəkət etməyə çalışırdı. Kol-kos, sıx ağaclar isə sanki sərhədcilər kimi onun qarşısını kəsir, keçməyə qoymurdu. Səssiz meşədə Yekəpərin hərəkətlərinin yaratdığı səs daha geniş yayılırdı. Yekəpər bunun fərqlində deyildi, çünki onu izləyən kimsənin olduğunu və təhlükənin getdikcə daha da yaxınlaşdığını duyurdu.

Uzun bir təqibin sonunda Yekəpər, qarşısında o qədər də böyük olmayan tala açıldığını gördü. Qaranlıq meşəyə nisbətən yarıqaranlıq olan açıq talaya çıxmağa cürət etmədiyindən, o, 3-5 addım geriye qaçırdı, kolların arasına girərək uzandı.

Əsgər Qurbanov arabir dayanaraq şıqqıltı səslərinə qulaq asır, sonra yenidən irəliləyirdi. Lakin bir müddət sonra şıqqıltı səsləri tamamilə kəsildi. O, yerində dayanaraq bir az ətrafı dinlədi. Meşədə səssizlik hökm sürürdü. "Yaman yerdə axşamladıq", - Qurbanov öz-özünə dedi. O, başa düşürdü ki, qaranlıq meşədə gizlənmiş adamı tapmaq olduqca müşkül işdi. Ancaq Yekəpərin aradan çıxması qorxusu əsgəri bütün imkanlarını toplamağa məcbur edirdi.

Qurbanov, getdiyi istiqamətdə yoluna davam etməyə qərar verdi. Az sonra o da gəlib talaya çatdı. Bir anlıq dayandı; hara gəlib çıxdığını anlamağa çalışdı. Qurbanov bu talanı heç vaxt görməmişdi. Vəziyyət doğrudan da çıxılmaz idi - izə düşmək üçün də heç bir ip ucu yox idi.

Ölüm-dirim savaşı

Yekəpər gizlənəndən bir müddət sonra yüngül xəzəl xışiltısı ilə müşayiət olunan ayaq səslərini duydu. Səs yavaş-yavaş yaxınlaşdı və nəhayət, Yekəpər 2 addımlığında qaraltı gördü. Qaraltı onun düz yanından keçdi, talaya çıxıb dayandı. Yekəpər yerindən tərpənməyərək onun hərəkətini izləyirdi. Sonra əks tərəfə diqqət kəsildi. Daha heç kəsin gəlmədiyinə əmin olandan sonra atacağı addımı götür-qoy etdi. Uzun sürən təqibdən bezmiş Yekəpər, təhlükədən birdəfəlik yaxa qurtarmağa qərar verdi. Yavaşca

ayağa qalxaraq ehtiyatla qaraltıya yaxınlaşdı. Arxası ona tərəf olan əsgər Qurbanov hənirti hiss etdi, geri dönmək istəyərkən Yekəpər qəfil onun üstünə atıldı. Səssiz meşədə ölüm-dirim mübarizəsi başlandı.

Fiziki cəhətdən özündən xeyli üstün olan Yekəpərlə mübarizə aparmaq, Qurbanov üçün olduqca çətin idi. Üstəlik, fasiləsiz naryadın yorğunluğu da özünü bürüzə verirdi. Yekəpər isə Qurbanova nisbətən daha gümrəh idi. Mübarizədə uduzacağı təqdirdə Yekəpərin onu sağ buraxmayacağını yaxşı başa düşən sərhədçi, son məqamda yeganə silahı olan süngü-bıçağa əl atdı. Ancaq qaranlıq olduğundan, gözlənilmədən süngü-bıçaq Yekəpərin əlinə keçdi. Vəziyyət çox təhlükəli idi. Yekəpər süngü-bıçaqla amansızcasına hücumə keçmişdi. Qurbanov bir neçə dəfə zərbədən yayınmağa müvəffəq olsa da, Yekəpərin növbəti zərbəsi gözlənilmədən onun qarın nahiyəsini tutdu. Xoşbəxtlikdən süngü bıçaq çox da dərinə işləməmişdi. Qurbanov qarın boşluğunda kəskin sancı duydu. Bununla belə, yaralandığını hiss etdirməmək üçün əlindən gələni edirdi. Qaranlıq olduğundan Yekəpər də əsgəri yaralandığını bilmədi.

Vəziyyətin getdikcə pisləşdiyini görəən Qurbanov Yekəpərə dedi:

- Dayan! Onsuz da məni vurmaqla heç nə qazanmayacaqsan.

- Ancaq heç nə itirməyəcəm də, - deyə, yorulmuş Yekəpər də müdafiə mövqeyində dayanmağa üstünlük verdi.

- Yox, itirəcəksən, - Qurbanov dedi, - çünki sən bu amansız meşədən heç yana çıxma bilməyəcəksən. Ya səni qurd-quş yeyəcək, ya acından öləcəksən, ya da sərhədçilərin əlinə keçəcəksən.

Onsuz da taqətdən düşmüş Yekəpər əl saxlayaraq dedi:

- Nə tula kimi düşmüşsən dalıma?

Qurbanov "atəşkəs"ə nail olmuşdu - bu, böyük uğur idi. Artıq mübarizə növbəti mərhələyə keçmişdi; indi "sülh danışıqları" gedirdi. Bu mərhələdə daha ağıllı, daha tədbirli tərəfi qələbə gözləyirdi. Qurbanov bütün "siyasi rıçaqlarını" işə salaraq, qarşı tərəfi dilə tutmağa, aldatmağa çalışırdı:

- Mən səni tutmaq üçün gəlmirdim. Səncə bu qaranlıq meşədə, özü də təkbaşına, özündən canlı və güclü adamın dalınca hansı axmaq düşər?

Yekəpər:

- Uşaq başı aldadırsan? 2 saatdı qarabaqara izimə düşmüşsən. Yoxsa nə itin azıb meşədə?

Qurbanov sakit tərzdə köks ötürərək dedi:

- Başqa yolum yox idi. Mən gözətçi naryadıyam, sən qaçmağına görə məni bilirsən nə gözləyir? 7 il həbs! Sən indi mənə qoşulub geri qayıtsan və sərhədçilərə təslim olsan, əlbəttə, bu, mənim üçün əla olardı. Ancaq bilirəm ki, sən bu xeyirxah işi heç vaxt etməyəcəksən. Mən də tək, özü də silahsız geri dönsəm, işim lap pis olacaq...

Yekəpər rişxəndlə:

- O zaman əlindən nə gələr ki?

Qurbanov:

- Heç nə, görürsən ki, mən də qaçıram. Ancaq sənə qalsa, əlindən heç nə gəlməyəcək. Gəl birgə qaçaq. Sənin nabeləd olduğun bu meşəni mən qarış-qarış tanıyiram. Sənə buradan çıxmağa və canını qurtarmağa kömək edə bilərəm. Əvəzində sən süngü-bıçağı mənə qaytar. Yoxsa maddələrimin üstünə silah itirmək maddəsi də gələcək, onda həbsdən qurtulmağıma heç bir ümid qalmayacaq.

Yekəpər fikrə getdi; deyəsən təcrübəli sərhədçinin planı baş tuturdu.

- Necə inana bilərəm ki, sən doğrudan da mənə kömək etmək istəyirsən, yaxud da sən mənə necə kömək edə bilərsən? - o, əsgərdən soruşdu.

Qurbanov qətiyyətli və inandırıcı səslə dedi:

- Buradan təxminən 25-30 kilometr aralıda bir qəsəbə var, mənim dayım orada işləyir, hərbcidi. Çətini ora qədər getməkdə. Dayımdan bir az yolxərçi götürərəm, maşın tutub hara lazımdı gedərik. İstəsən, lap səni tək də yola salaram.

Yekəpərin onsuz da razılaşmaqdan başqa yolu qalmamışdı:

- Dediklərin ağılıma batır, ancaq süngü-bıçaq hələ ki məndə qalacaq. Sən verdiyin sözə əməl elə, ondan sonra silahını qaytararam.

Bu, peşəkar sərhədçinin qələbəsi idi - hər şey bundan sonra məhz onun qurduğu plan üzrə gedəcəkdi. Odur ki, Yekəpərin istənilən şərtini müzakirəsiz qəbul etməyə hazır idi:

- Problem yoxdu, sən deyən olsun, - Qurbanov dedi.

Elə bu anlarda uzaqdan maşın səsi eşdildi. Hər ikisi diqqət kəsildi. Qurbanov hara gəlib çıxdıqlarını təxmini də olsa, yalnız indi başa düşdü.

Yekəpər narahatlıqla soruşdu:

- Bura haradır, bizə bir təhlükə olmaz ki?

Qurbanov:

- Yox, narahat olma, bura qəsəbədən ən azı, 6-7 kilometr uzaqdı. Səhv etmirəmsə, bir az qabaqda meşənin içindən şose keçir. Bizə də elə bu lazımdı.

Yekəpər:

- Təki sən deyən olsun, - dedi.

Qurbanov ikibaşlı cavab verdi:

- İnşallah, mən deyən olar...

Sonra hər ikisi yavaş-yavaş maşın səsi gələn istiqamətə doğru hərəkət etməyə başladı. Qurbanovun papağı başında yox idi.

Onlar bir azdan doğrudan da meşə içindən keçən asfalt yola gəlib çıxdılar. Yolun hər iki tərəfi sıx və hündür ağaclıq idi, ağacların başları bir-birinə keçərək yola tunel görkəmi vermişdi.

Nabələd adamın, tanımadığı bələdçiyə etibar etməkdən başqa çarəsi yoxdu. Yekəpərin də taleyi bu anlarda əsgər Qurbanovun qəbul etdiyi qərarlardan asılı idi. Bununla belə, atılan hər bir addım barədə açıqlama tələb edirdi:

- İndi nə edəcəyik? - o, əsgərdən soruşdu.

Qurbanov:

- Maşın gələnə qədər gözləməliyik, - dedi.

Yekəpər:

- Heç yolpulu da yoxdu üstümüzdə...

Qurbanov:

- Başqa çarəmiz yoxdu, necə olursa, olsun, maşına minməliyik.

Uzaqdan maşın işığı göründü, danışıq kəsildi. Maşın yaxınlaşdıqca, səsi də artmağa başlayırdı. Onlar maşını saxlatdırmaq üçün yola çıxdılar. Lakin maşın, saxlamaq əvəzinə, bir az da sürəti artırdı, onların yanından güllə kimi keçib getdi. Az sonra daha bir maşın gəldi, o da saxlamadı. Sürücülərin arzulamadığı yerdə maşın saxlatdırmaq cəhdinin uğursuz alınması təbiidir. Ancaq qaranlıq meşənin yolçuları ümidlərini itirməmişdilər.

Nəhayət, 3-cü maşının işığı təbii tuneli işıqlandırdı. Üstündə taksidə işarəsi olan "Jiquli"nin sürücüsü riskə gedərək əyləci basdı...

Havanın rəngi avazıydı. Artıq bir azdan səhər açılacaqdı.

“Mehriban düşmən”lə birgə yolçuluq

Əsgər Qurbanov və Yekəpər meşənin içindən keçən şose ilə şütüyən taksidə yol gedirdilər. Taksidə sürücüsü arabir salonun güzgüsündən arxada əyləşənlərə diqqətlə baxırdı. Nəhayət, o, dilləndi:

- A bala, siz gecə yatmırsız heç? Yenə nə tökülürsünüz bu yollara? Hələ sizdən də qabaq silahlı əs-

gərlər iki dəfə saxlatdırıblar maşını.

Qurbanov gülümsəyərək:

- Əmi, heç özünüzü demirsiz, bu alatoran vaxtı hara gedirsiz belə?

Sürücü:

- A bala, bizim işimiz-peşəmiz budu. Gecə ya gündüz - fərq eləməz. Bir çətən külfətimiz var, çörək pulu qazanırıq də...

Qurbanov:

- Əmi, bəs sizi niyə saxlamışdılar əsgərlər?

Sürücü bir az qaşqabaqla:

- Nə bilim əşi, heç adama doğru söz deyirlər ki? Saxlayan kimi tökülüşdülər, başladılar maşını axtarmağa. Heç nə tapmadılar, sonra da üzr istəyib getdilər.

Yekəpər narahatlıqla Qurbanova baxdı. Əsgərin üzündə arxayınlıq ifadəsi vardı. Yekəpər bir az tox-tadı. Ancaq birdən elə bil, onu tok vurdu - Yekəpər əsgəri yalnız indi tanımışdı: bəli, özünü ki, var! Postda onu "barmağına dolayıb", tələyə salan əsgər! Yekəpər qaranlıq meşədə əlbəyaxa olduqları zaman onu tanıya bilmədiyinə çox peşman idi. O, bu dəqiqələrdə əlindəki süngü-bıçağı məmnuniyyətlə böyründə rahat oturmuş düşməninə saplayardı, ancaq...

Ancaq indi gecdi, olanları unudub, olacaqlar haqqında düşünməyin zamanıydı. Yekəpər qəzəbindən dilini-dodağını gəmirirdi. Bunu hiss etdirməmək üçün üzünü yana çevirib maşının pəncərəsindən yolboyu uzanan meşəyə baxmağa başladı...

Qurbanov hadisəni danışıb qurtardı. Dəstə rəisi soruşdu:

- Əsgər, bəs sərhəd pozucusunun arxasınca düşəndə niyə heç kəsə bildirmədin, icazəsiz getdin?

Əsgər Qurbanov:

- Cənab polkovnik-leytenant, mən binanın arxasına keçəndə gün növbətçisini yıxılmış vəziyyətdə gördüm. Fikirləşdim ki, yəqin özündən gedib. Tez ona kömək etmək istədim. Yaxınlaşanda gördüm ki, onun bir əli dirəyə qandallanıb. O saat məsələni başa düşdüm. Tez qayıdıb NBM növbətçisinə məlumat vermək istəyirdim. Bu zaman hasarın o tərəfindən qaçan insanın ayaq səslərini eşitdim. Yubanmaq olmazdı, Yekəpərin aradan çıxacağından qorxub, fikrimi dəyişdim. NBM növbətçisinə məlumat verməyə vaxt yox idi. Uzaqbaşı, "Növbətçi çıxışa!" komandası verə bilərdim, onda da cinayətkarı duyuq salardım, izə düşmək ehtimalım azalardı. Həm də bilirdim ki, harda olsa, bir neçə dəqiqəyə sərhədçilər arxamızca gələcəklər.

Məxfi hissənin rəisi gizir Tağıyevin də əsgərə sualı vardı:

- Bəs papağını harda salmışdın?

Qurbanov:

- Yekəpərlə əlbəyaxa olanda papağım yerə düşmüşdü. Sonradan isə qəsdən götürmədim. Meşənin bizə məlum olmayan hissəsində idik. Bilirdim ki,

sərhədçilərimiz bütün meşəni ələk-vələk eləyəcəklər, çox keçməz, bura da gəlib çıxarlar. Papağı da onlar üçün ip ucu qoymuşdum...

Gizir Tağıyev yenə soruşdu:

- Bəs hardan ağına gəldi ki, Yekəpəri Sərhəd Dəstəsinə gətirəsən?

Qurbanov:

- Cənab gizir, əgər onu geriyə, NBM qərargahına aparsaydım, Yekəpər duyuyq düşə bilərdi və arzu olunmayan nəticə ortaya çıxardı. Sərhəd Dəstəsi isə daha təminatlı yerdə. Yekəpərin ağına belə gəlməzdi ki, NBM qərargahından xeyli aralıda sərhədçilərə məxsus hərbi hissə ola bilər. Ona görə də onu "dayımın yanına" getdiyimizə inandıra bilmişdim...

NBM-də bayram əhval-ruhiyyəsi

Sərhəd Dəstəsindən alınmış həyəcanlı və sevin-dirici xəbər NBM-nin şəxsi heyəti arasında bayram əhval-ruhiyyəsi yaratmaqla bərabər, həm də müzakirə obyektinə çevrilmişdi. Baş vermiş hadisə təfərrüatı ilə bəlli olmadığından, hər kəs onu öz fantaziyasına uyğun təsvir etməyə çalışırdı.

Binanın qarşısındakı kiçik park-meydançada ayaqüstə söhbət edən zabit və gizirlər hadisə barədə danışdılar. Gecə naryadının tərkibini dəyişərək əsgər Qurbanovu naryada daxil edən baş leytenant rütbəli zabit, qəbul etdiyi qərardan məmnun idi:

- Nəsə ürəyimə dammışdı, elə bil Yekəpərin qa-

çacağını hiss etmişdim. Naryadı dəyişməyəydim, kim bilir, necə olacaqdı...

Zabıtlərdən biri onu cıratmaq üçün qəsdən dedi:

- Yox əşi, bəlkə ekstrasenssən, xəbərimiz yoxdu? Əgər eləydisə, onda əsgər Rzayevi də dəyişərdin, Yekəpəri ayaqyoluna aparmazdı. Odeey, indi də zavallıya 7 sutka həbs vermək istəyirlər...

Hamı güldü. NBM növbətçisi özünü sındırmaq istəmədi:

- Belə çıxır ki, mən xidmətim boyu ancaq naryad dəyişməklə məşğul olmalıydım? Rzayevə gəlincə, o, pis sərhədçi deyil. Həm təzə əsgərdir, bir az təcrübəsi azdı, həm də Yekəpər onun zəif damarını tuta bilib.

Binanın arxasında "siqaret çəkmək üçün yer"də əyləşmiş 5-6 əsgər də axşamkı hadisədən danışdı. Gecə naryadında Qurbanovla xidmət aparmış əsgər Məmmədov əllərini ölçə-ölçə danışdı:

- Hələ Qurbanova dönə-dönə dedim ki, sən getmə, qoy özüm gedim. Dedi yox ki yox...

Əsgərlərdən biri:

- Məmmədov, guya sən getsəydin neyləyəcəkdin?

Məmmədov:

- Onu bilmək olmaz. Getsəydim, neyləyəcəyimi göstərərdim.

Əsgər Sultanov:

- Məmmədov, sənın bəxtin onda gətirib ki, naryada elə Qurbanovla çıxmısan. Açıqı, mən bilmirəm

nəyə görə məni Qurbanovla dəyişiblər. Ancaq etiraf edirəm ki, Qurbanovun yerini yeriyə bilməzdim.

Yekəpərdən "yumruq yemiş" əsgər Rzayev pərt halda oturaraq başını aşağı salmışdı. Sanki danışılanları eşitmirdi. Əsgər Məmmədov onu da "sancdı":

- Rzayev, sən nə ağıla qulluq eləmişən? Gecəyarı təkbaşına elə təhlükəli adamı tək bayıra çıxarmaq olar?

Rzayev pərt halda dilləndi:

- Nolub eee? İndi ittiham eləmək asandı... bəlkə elə sən də mənim yerimə olsaydın belə edərin. Bir də hardan ağılıma gələrdi ki, o qaça bilər? Fikirləşdim ki, həyətdə gözətçilər də var, tək deyiləm...

Məmmədov onun sözünü kəsdi:

- Nə gözətçi-gözətçi salmışan? Biz hansı tərəfdə naryaddaydıq? Sən haçan bizə xəbərdarlıq elədin ki, Yekəpəri ayaqyoluna aparırsan? Heç tağım növbətçisinə də bildirməmişən!

Sultanov:

- Bəsdi, Məmmədov, az ittiham elə onu. İşdi də, belə hadisə hamımızın başına gələ bilər. Nə bilirsən sabahkı naryadda səni nə gözləyir? Sərhədçi peşəsinin xüsusiyyəti budur, hər an gözlənilməz hadisəyə hazır olmalısan...

Sərhədçi himni

Məlum hadisədən üç gün keçmişdi. Sanitar hissədə müalicə alan əsgər Qurbanov çarpayıda balısa dir-

səklənərək nəsə yazırdı. Arabir qələmi yerə qoyur, yazdığını gözdən keçirirdi.

Bu zaman palatanın qapısı açıldı, hərbi həkimin səsi eşidilirdi:

- Cənab polkovnik-leytenant, səhhəti normaldı, ancaq hələ bir müddət xidmət apara bilməz.

Sərhəd Dəstəsinin rəisi və hərbi həkim söhbət edə-edə palataya daxil oldular. Qurbanov özünü qaydaya salıb, qalxmaq istədi. Dəstə rəisi tez ona etiraz etdi:

- Əsgər, sənə qalxmaq olmaz! Rahat ol.

Dəstə rəisi gəlib Qurbanovun çarpayısının yanındakı stulda oturdu.

- Əsgər, özünü necə hiss edirsən? - komandir soruşdu.

Qurbanov:

- Çox sağ olun, yoldaş komandir! Hər şey yaxşıdı.

Dəstə rəisi razılıqla Qurbanovu süzdü. Gözü çarpayının baş tərəfində olan kiçik şkafın üstündəki dəftərə sataşanda əsgərə baxıb gülümsədi. Başılı ilə dəftərə işarə edərək soruşdu:

- Şair, deyəsən təzə nəsə yazmısan?

Qurbanov utanaraq başını aşağı saldı. Dəstə rəisi dedi:

- Burda utanmalı nə var ki? Sən axı həm də yaxşı şairsən! Gözəl şeirlər yazdığını bilirəm. Hələ bir neçəsini də oxumuşam.

Qurbanov təəccüblə komandirə baxdı. Komandir onun nə demək istədiyini baxışlarından oxudu:

- Hə, yəqin sənə maraqlıdı ki, şerlərinlə necə tanış olmuşam?

Qurbanov:

- Bəli, cənab polkovnik-leytenant...

Dəstə rəisi gülə-gülə dedi:

- Cənab "49", bu, hərbi sirdir!

Hər ikisi gülməyə başladı. Bayaقدan söhbətə müdaxilə etməyən hərbi həkim də onlara qoşuldu. Sonra komandir yenə dəftərə işarə edərək:

- Hə, əsgər, bəs bu necə, hərbi sirr deyil ki?

Qurbanov təbəssümlə:

- Xeyr, cənab polkovnik-leytenant...

Dəstə rəisi:

- Şeirinin adı nədir?

Qurbanov:

- "Sərhədçi" şeiridi, cənab polkovnik-leytenant...

Dəstə rəisi maraqla:

- Oho! Bəs nə gözləyirsən, şair, oxu görək də!

Qurbanov şeiri oxumağa başladı:

*Qoy bu gün bütün körpələr
rahat yatsın beşiyində,
Mətanətlə dayanmışam
Vətənimin keşiyində.*

*Qoruyuram sərhədimi,
cəsarətli sərhədçiyəm,
Öz andıma, öz borcuma
sədaqətli sərhədçiyəm.*

*Torpağımı tapdamağa
düşmənimin nə həddi var,
Qoy bilsin ki, qarşısında
Azərbaycan sərhədi var!*

*Məhəbbətim alovlandır,
iradəmsə - dəmir, polad,
Toxunulmaz sərhədimdən
quş da uçsa, salar qanad!*

*Ölüm Tanrının hökmüdür,
qorxu hissi yaddır bizə,
Ən müqəddəs borcumuzdur
yurd uğrunda mübarizə!*

*Ölsəm belə, silahımı
qoy götürsün öz qardaşım,
Dönsün sərhəd dirəyinə
burda ucalan başdaşım!*

*Nə qədər ki ölməmişəm,
dövr eləyir damarda qan,
Yada boyun əyməyəcək
Ana yurdum Azərbaycan!*

*Azərbaycan! Bu ülvi ad
qollarımın təpəridir,
Yaxşı deyib atalar ki,
"Oğul düşmən çəpəridir"...*

Qurbanov şeri oxuyub qurtaranda, Dəstə rəisi və hərbi həkim onu ucadan alqışladılar.

Dəstə rəisi:

- Çox gözəl, çox gözəl! Təbrik edirəm səni, sərhədçi şair!

Hərbi həkim:

- Doğrudan da olduqca mənalı və təsirli bir şeirdi.

Dəstə rəisi hərbi həkimin sözünə düzəliş etdi:

- Mən isə deyərdim, bu, əməlli-başlı himndir, Sərhədçi himni!

Komandir bir qədər sözünə ara verdikdən sonra əlavə etdi:

- Nə bilmək olar, bəlkə də bir gün gələcək, əsgər Qurbanovun yazdığı bu şeir Sərhəd Qoşunlarımızın himninə çevriləcək...

Hərbi həkim başı ilə komandirin sözlərini təsdiqlədi.

Qurbanov:

- Verdiyiniz böyük qiymətə görə Sizə təşəkkür edirəm, cənab polkovnik-leytenant! Bu, məni çox ruhlandırır...

Dəstə rəisi:

- Yox, Qurbanov, bu qiyməti sən öz istedadının və vətənpərvərliyinin müqabilində almısan. Mənim qiymətim isə hələ qalır...

Dəstə rəisi Qurbanovu sınaıyıcı nəzərlərlə süzdükdən sonra:

- Əsgər, bir söz soruşum səndən...

Qurbanov:

- Buyurun, cənab polkovnik-leytenant!

Dəstə rəisi:

- Əsgər, bir neçə gün əvvəl məlum hadisə zamanı sən böyük qəhrəmanlıq göstərmisən - bu, öz yerində. Bu qəhrəmanlığa görə sənə ən azı, ən azı 10 günlük məzuniyyət və bir "Valideynə təşəkkür məktubu" düşür. Ancaq digər tərəfdən, sən Hərbi Nizamnamənin tələblərini pozmusan - xidməti yerini özbaşına tərk etmisən. Buna görə isə, sənə ən azı 10 sutka həbs cəzası və bir şiddətli töhmət düşür...

Qurbanov diqqətlə dəstə rəisini dinləyirdi.

Dəstə rəisi sözünə davam etdi:

- Hə, indi de görüm, bunlardan hansına daha çox layiqsən?

Qurbanov bir qədər fikrə getdikdən sonra:

- Cənab polkovnik-leytenant, siz hansını məsləhət bilsəniz, - dedi.

Dəstə rəisi razılaşmadı:

- Yox, əsgər, bu cavab məni qane etmədi, ikisindən birini seçməlisən... bax, əsgər, təsəvvür et ki, sən mənim yerimdəsən, nə düşünərdin? Məzuniyyət yoxsa həbs - hansını təyin edərdin?

Qurbanov:

- Mən sizin kimi düşünə bilmərəm, cənab polkovnik-leytenant!

Komandir təəccüblə:

- Niyə?

Qurbanov:

- Cənab polkovnik-leytenant, mən sizin kimi dü-

şünə bilmək üçün gərək sizin həyat yolunuzu keçəm. Sizin kimi hərbi liseyi, hərbi akademiyanı bitirəm. Sizin, bir sərhədçi kimi, bir zabit kimi təcrübənizə malik olam. Daha sonra öz bacarığım hesabına 30 yaşında polkovnik-leytenant rütbəsi alam, mənə sizin kimi dövlət sərhədlərimizin ən strateji məntəqələrindən birini həvalə edələr, 800-dən artıq şəxsi heyətin taleyini mənə tapşırırlar. Bütün bunlardan sonra, sizin kimi insan ola bilmək də vacib şərti, yoldaş komandir. Mən yalnız bundan sonra sizin kimi düşünə bilərəm...

Qurbanovun məntiqli cavabı dəstə rəisini heyrətləndirdi:

- Əhsən! Çox gözəl cavabdı! Həyata uyğun cavabdı... Əsgər Qurbanov!

Qurbanov:

- Mən!

Dəstə rəisi:

- Göstərdiyin şücaətə görə Sərhəd Dəstəsi komandiri adından sənə 10 günlük məzuniyyət elan edirəm!

Qurbanov:

- Oldu 10 günlük məzuniyyət! Azərbaycan Respublikasına xidmət edirəm!

Lakin Qurbanovun sifətinin ifadəsindən hiss olunurdu ki, komandirin bu qərarı ilə bağlı nəsə demək istəyir. Dəstə rəisi soruşdu:

- Əsgər, sualın var?

Qurbanov bir az tərəddüdlə:

- Cənab polkovnik-leytenant...

Dəstə rəisi:

- Eşidirəm əsgər!

Qurbanov:

- Cənab polkovnik-leytenant, mənə məzuniyyət verdiyinizə görə sizə çox minnətdaram. Ancaq bir xahişim də var.

Dəstə rəisi maraqla Qurbanovun xahişinin nədən ibarət olduğunu bilmək istəyirdi:

- Buyur əsgər!

Qurbanov:

- Cənab polkovnik-leytenant, əgər mümkündürsə, mənim əvəzimə məzuniyyətə 9-cu zastavadan əsgər Kazımov getsin...

Dəstə rəisi, Qurbanovun xahişini təəccüblə qarşıladı:

- Əsgər Kazımov? Hə... yadıma düşdü. Bəs nəyə görə sənin əvəzindən onun məzuniyyətə getməsini istəyirsən? O da öz vaxtı çatanda gedər də...

Qurbanov:

- Əsgər Kazımov 3 ilin əsgəridi, cənab polkovnik-leytenant. Bu müddətdə bir dəfə də olsun məzuniyyətə gedə bilməyib. Həm də ailəlidi...

Dəstə rəisi fikrə getdi. Heç nə demədən yavaş-yavaş Qurbanova yaxınlaşdı. Əlini onun çiyinə vura-vura:

- Çox sağ ol, əsgər! Əsl sərhədçi həm də yoldaşlıqda sədaqətli olmalıdı. Qurbanov, sənin yerinə olsaydım, mən də belə edərdim.

Komandir danışığına ara verdi. Qurbanov da başını aşağı salıb susdu. Ancaq sevindiği açıq-aşkar hiss olunurdu. Hərbi həkim də təsirlənmişdi.

Dəstə rəisi fikirli-fikirli palatanın pəncərəsinə tərəf getdi. Pəncərədən bayıra baxmağa başladı. Sərhəd Dəstəsinin həyətindəki təlim-məşq meydanında əsgərlər cərgə ilə addımlayaraq, əsgər mahnısı oxuyurdular:

*And içdim Quranıma, öpmüşəm bayrağımı,
Heyfsilənmə, qanımla sulansa torpağımız.*

*Vətən uğrunda ölmək şərəfdir,
Azəri oğlu haqqa tərəfdir...*

*Anam gözlə yolumu, darıxma bacı-qardaş,
Dardadır elim-obam, mənə möhtacdır savaş.
Sən də gözlə yolumu, ala gözlü sevgilim,
Vardır hələ qəlbimdə Vətən adlı nisgilim...*

*Vətən uğrunda ölmək şərəfdir,
Azəri oğlu haqqa tərəfdir...*

Komandir bir müddət pəncərədən baxdıqdan sonra geri döndü, yavaş-yavaş Qurbanovun çarpayısı tərəfə gələ-gələ danışmağa başladı:

- Ölkəmiz uzun illərdir müharibə şəraitində yaşayır. Ona görə də hərbi xidmət hələ ki müddətsizdi.

3-4 il qulluq edən əsgərlərimiz nə vaxtsa, hərbi xidməti şərəflə başa vurub öz ailələrinin yanına qayıtmaq arzusundadırlar. Onların içində ailəli olanları az deyil. Başa düşürəm, çox çətindi onlar üçün. Ancaq neyləmək olar, hələ ki müharibə şəraitidir, hər an müharibə yenidən başlaya bilər. Ona görə də dövlətimiz hər ehtimala qarşı, hərbi xidmətini başa vurmuş əsgərləri orduda saxlayır. Biz hər an müharibəyə hazır olmalıyıq...

Dəstə rəisi danışıqına bir az ara verərək fikrə getdi. Sonra Qurbanovdan soruşdu:

- Əsgər Kazımov görəsən nəyə görə indiyə qədər məzuniyyətdə olmayıb? Axı biz ailəli əsgərləri daim diqqətdə saxlarıq, məzuniyyətə də əsasən onları göndəririk.

Qurbanov:

- Cənab polkovnik-leytenant, bir dəfə məzuniyyət verilmişdi ona, ancaq həmin vaxtlar sərhəddə xidmət gücləndirilmiş rejimdə idi. Ona görə də əsgər Kazımov özü məzuniyyətdən imtina etdi...

Dəstə rəisi heyrətini gizlədə bilmədi, hərbi həkimə sarı dönüb ucadan dedi:

- Bizim sərhədçilərimiz çağdaş Azərbaycanın hərbi salnaməsini yazırlar...

Hərbi həkim:

- Elədir, yoldaş komandır!

Qurbanov:

- Yaşananlar yazılır, cənab polkovnik-leytenant!

Yekəpər danışır

Yekəpər adlandırdığımız sərhəd pozucusu istintaq otağında ifadə verirdi.

Müstəntiq:

- Sənin beynəlxalq axtarışda olmağın xatırlatmağa yəqin ki, ehtiyac yoxdu...

Yekəpər sakit səslə:

- Əlbəttə.

Müstəntiq:

- Axtarışda olmağının səbəbi nədi?

Yekəpər:

- Uzun illər bundan qabaq, cinayət törədərək Azərbaycanı qaçmışdım.

Müstəntiq:

- Nə cinayəti törətmişdin?

Yekəpər:

- Bir neçə nəfərlə birgə valyutadəyişmə məntəqəsinə basqın edib xeyli pul ələ keçirmişdik, sahibini də öldürmüşdük. Başa düşürdüm ki, gec-tez hüquq-mühafizə orqanları məni tapacaqlar. Ona görə də ölkədən qaçmaq qərarına gəldim.

Müstəntiq:

- Cinayət şəriklərinin adını sonra öyrənərik, əvvəlcə de görüm bu hadisə nə vaxt baş verib?

Yekəpər:

- 9 il əvvəl, 1989-cu ildə.

Müstəntiq:

- Bu müddətdə harda gizlənmisən?

Yekəpər:

- Ayrı-ayrı yerlərdə gizlənidim, düşünürdüm ki, ara sakitləşər, Vətənə qayıdaram. Ancaq eşidəndə ki, burada müharibə başlayıb, fikrimdən daşındım. Müharibə qurtarana qədər Rusiyanın müxtəlif yerlərində xırda alverlə məşğul olub çörək pulu qazana bildirdim. 1995-ci ilin noyabrında Rusiyanın Sankt-Peterburq şəhərində Dağıstandan olan bir tanışım ilə birlikdə bir əcnəbinin evini qarət etdik, külli miqdarda pul ələ keçirdik. Tanışım arxamızca düşən polisi güllələdi, aradan çıxdıq. Yaşadığımız yeri dəyişdik, 4 ay evdən bayıra çıxmıdık. Əlbəttə, orada uzun müddət qala bilməzdik. Tanışım məsləhət gördü ki, Dağıstana gedək, imkan düşən kimi məni gizli yolla Azərbaycanla keçirsin.

Müstəntiq:

- Tanışımın adı nə idi?

Yekəpər:

- Maqomed Ramazanov. Ona qoşulub Dağıstana gəldim, 1996-cı ilin aprel ayı idi. Maqomed Dağıstanın Azərbaycanla sərhəd olan kəndlərindən birində yaşayırdı. Onunu məsləhəti ilə əlverişli məqam düşənədək onların evində gözləməyə məcbur oldum. O, tək qalırdı, ancaq dediyinə görə ailəsi, uşaqları vardı. Nə isə, 2 ay da Maqomedlə qaldım. Bu müddətdə hiss etdim ki, deyəsən tanışım getdikcə mənimlə daha az maraqlanır. Hər dəfə də ona getmək istədiyimi bildirəndə "bir az səbr elə" deyib məni başından eləyirdi. Maqomedin hərəkətləri mənə qeyri-

adi görünürdü. O, gecələr harasa gedir, gündüzlər isə gəlib yatırdı.

Müstəntiq:

- Bəs hara getdiyini bilmirdin?

Yekəpər:

- Bir dəfə hara getdiyini soruşanda, mənə çox acıqlı cavab verdi. "Sənə nə var? Gecə növbəsində işləyirəm" dedi. Artıq belə yaşamaqdan bezmişdim. Bir gün səhər Maqomeddən xəbərsiz çıxıb getmək istədim. Hara gedəcəyimi bilmirdim, deyirdim təki bu cansıxıcı evdən canımı qurtarım. Elə həyəət qapısını təzəcə çıxmışdım ki, evə qayıdan Maqomedlə rastlaşdım. Bir neçə saniyə diqqətlə mənə baxdı, hara getdiyimi soruşmadı. Sonra "dalımca gəl" dedi. Evə girdikdən sonra Maqomed dedi: "Bilirəm, səbrin tükənib, getmək istəyirsən. Ancaq neçə vaxtdı ki, sərhəddə vəziyyət gərgindi, heç cür imkan tapıb səni keçirə bilmirəm. Mənim dostlarım var, səni aparıb onlarla tanış edəcəm, inanıram ki, onlar sənə kömək edə bilərlər". Mən də heç nə demədim, razılaşdım, çünki başqa çarəm yox idi. Beləliklə, Maqomed məni dostlarının yanına apardı, tanış elədi. Onlarla qalmalı oldum...

Müstəntiq:

- Onların adı yadında qalıbmı?

Yekəpər:

- Yox. Bir-birlərini ləqəblə çağırırdılar.

Müstəntiq:

- Onlar da həmin kənddə yaşayırdılar?

Yekəpər:

- Yox, kəndin kənarındakı meşənin qalın yerlərindən birində gizli sığınacaqda qalırdılar. 5-6 nəfər idilər, avtomat silahları vardı. İlk vaxtlarda məni heç yerə getməyə qoymur, üstümdə nəzarətçi saxlayırdılar. Arada Maqomed də sığınacağa gəlib, mənə baş çəkirdi. Bir dəfə onlardan məni nə vaxt sərhəddən keçirəcəklərini soruşdum. Maqomedin dostları cavab əvəzinə mənə "sərfəli" və "qazanclı" iş təklif etdilər. Bu, məni çox maraqlandırdı, razılaşdım. İş çox sadə idi: mənə bağlamalar verirdilər, mən də onu aparıb planlaşdırılan yerdə tanımadığım adamlara verirdim. Hər bağlamaya görə 100 dollar alırdım.

Müstəntiq:

- Bağlamaların içindəki nə idi?

Yekəpər:

- Nə olduğunu bilmirdim, ancaq açıb baxmağa da qorxurdum. Çünki Maqomedin dostları hər dəfə bağlamaları açmamaq barədə mənə xəbərdarlıq edirdilər. Əvvəllər düşünürdüm ki, bağlamanın içindəki narkotik olar, amma bağlamalar çox ağır olduğundan məni maraq öldürürdü. Nəhayət, bir gün təsadüfən bağlamanın sirri açıldı. Məlum oldu ki, onun içindəki narkotik yox, avtomat güllələri imiş...

Müstəntiq təəccüblə:

- Avtomat gülləsi? Bəs necə bildin bunu?

Yekəpər:

- Bir gün bağlamaları apardığım adamlar mənə dedilər ki, "gətirdiyin güllələr pəşli çıxıb, bir də belə-

sini gətirmə, yoxsa sizlə alveri kəsərik. Bizim üçün fərqi yoxdu, onsuz da Kalaşnikov gülləsi defisit deyil..."

Müstəntiq:

- Bəs hara daşıyırdılar onu görəsən?

Yekəpər:

- Bu barədə heç bir məlumatım yoxdu. Ancaq son dəfə apardığım bağlamaları sərhəddən keçirmək cəhdlərindən xəbər tutdum.

Müstəntiq yenə də təəccüblə:

- Sərhəddən? Azərbaycan sərhədindən?

Yekəpər:

- Yəqin ki...

Müstəntiq:

- Yaxşı, bəs bunu necə öyrəndin?

Yekəpər:

- Bir gün mən bağlamayı verib geri qayıdanda qəfildən fişəng atıldı, hava işıqlandı, atışma başladı. Xoşbəxtlikdən xeyli aralıda idim. Fişəng işığında bir neçə avtomatlı əsgər və mülki geyimli adamları gördüm. Tez qaçıb sığınacağa gəldim. Gözlərimə inanmadım: sığınacaq bomboş idi. Xeyli orada gözlədim ki, bəlkə Maqomedin dostları gələ. Ancaq onlar gəlmədi. Durub kəndə tərəf getmək istəyəndə inilti və ayaq səsləri eşitdim. Bir nəfər özünü zorla sığınacağa atdı. Dedim yəqin Maqomedin dostlarındandı. Gizləndiyim yerdən çıxıb ona kömək etmək istədim. Çatanda gördüm ki, bu, məndən bağlamaları qəbul edən adamlardandı. O da məni tanıdı, iki yerdən ya-

ralandığını bildirib məndən kömək istədi. Kömək edəcəyimə söz verdim, ancaq əvvəlcə kimlərlə atışdıqlarını soruşdum. O təkcə bunu deyə bildi: "Sər-hədçilərlə, azərbaycanlılarla". Sonra huşunu itirdi. Çox çətin vəziyyətdə qalmışdım, nə baş verdiyini anlamırdım. Birdən yadıma Maqomed düşdü. Tez kəndə qaçıb hadisə barədə ona xəbər verməyi qərar aldım...

Yekəpər nəfəsini dərmək üçün danışıqına ara verdi. Siqaret istədi. Müstəntiq ona siqaret uzatdı. Yekəpər siqareti çəkib qurtardıqdan sonra müstəntiq yenə soruşdu:

- Hə, sonra nə oldu?

Yekəpər:

- Kəndə çatanda səhər açılmışdı. Adətən, Maqomed bu vaxtlar işdən gəlirdi. Ancaq evlərinin qapısı bağlı idi. Bir saata qədər həyətdə gözlədim, Maqomed gəlmədi. Veşlərimi götürmək üçün pəncərəni sındırıb evə girdim. Gördüm ki, Maqomed özünə aid nə varsa, hamısını götürüb gedib, təkcə mənim sumkama dəyməyib. Sumkamı açıb veşlərimi yoxladım - hər şey yerində idi. Paltarlarımın arasından kağıza bükülmüş 500 dollar pul və iki sətirlik məktub da tapdım. Maqomed yazmışdı: "Dostum, bağışla, sənə kömək edə bilmədim, pulları götür, lazım olar. Vəziyyət xarabdı, başını götür qaç". Beləcə, kəndi tərk elədim.

Müstəntiq:

- Maqomedin dostlarının yanında nə qədər oldun?

Yekəpər:

- İlyarım, bəlkə də bir az çox.

Müstəntiq:

- Sonra hara getdin?

Yekəpər:

- Başqa bir kənddə müvəqqəti ev kirayələdim, 3 aya yaxın da orada qaldım.

Müstəntiq:

- Bir az da sərhədi keçmək cəhdindən danış.

Yekəpər:

- Kənddə qaldığım müddətdə bir taksi sürücüsü ilə tanış olmuşdum. O, mənim Azərbaycana keçmək istədiyimi biləndə, sənədlərimlə maraqlandı, pasportuma baxdı. Dedi ki, "bu sənədlə səni buraxmazlar, işləri korlayarsan. Pasportun köhnə "10-52"-di". Sürücü 300 dollar pul müqabilində mənə öz köməyini təklif etdi. Bildirdi ki, 100 dollarını rus postuna, 100 dollarını da Azərbaycan postuna verəcək, qalanını da özünə götürəcək. Sürücünün dedikləri ağlıma batdı. Təkliflə razılaşdım, çünki pul sarıdan problemim yox idi. Dağıstana gələndə 2000 dollarım vardı, bağlama biznesindən 5500 dollar qazanmışdım, 500 dollar da Maqomedin qoyduğu pul. Son 3 ayda bu pulların cəmi 2000-ə yaxınını xərcləmişdim.

Müstəntiq:

- Sürücünün adı nə idi?

Yekəpər:

- Özünün dediyinə görə Ələddin idi, Alik çağırırdılar.

Müstəntiq:

- Hə, sonra nə oldu?

Yekəpər:

- Sonra tamojnıya gəldik. Öyrəndik ki, Alikin tanışları naryadda axşam olacaq. Axşama qədər yaxınlıqdakı yeməxanaların birində oturub gözlədik. Axşam Aliklə posta getdik. Rus postundan çox rahat keçdik, heç bizi yoxlamadılar da. Ancaq neytral əraziyə keçəndən sonra Alik sözünü dəyişdi, dedi ki, səni Azərbaycan postundan keçirə bilməyəcəyəm, deyirlər orda vəziyyət xarəbdı. Alikə etirazımı bildirdim, danışığımı ona xatırlatdım. Belə olanda, Alik pulun 100 dollarını da qaytardı. Çıxılmaz vəziyyətdə qaldım. Fikirləşdim ki, Azərbaycan postundan da özüm keçərəm, nə var ki burda? Puluna minnət! Əsgərdi də, nə qədər istəsə, pul verəcəm, məni keçirəcək...

Müstəntiq kinayə ilə:

- Hə, bəs nə oldu, niyə keçmədin?

Yekəpər:

- Yox, hər şey gözlədiyimin əksinə oldu... burdan o yanası da yəqin ki, sizə məlumdu...

Müstəntiq başını yellədi:

- Məlumdu. Ancaq bəzi şeylər hələ də qaranlıq

qalır. Sənə suallarım çox olacaq. Hələlik isə bu qə-dər.

Müstəntiq qovluğunu götürüb getmək istəyəndə Yekəpər dedi:

- Yoldaş müstəntiq, mənim pullarım və əşyala-rım sərhədçilərdə qalıb, onların taleyi necə olacaq?

Müstəntiq mənalı-mənalı:

- Əvvəlcə öz taleyin barədə düşün, pullarından və əşyalarından ötrü narahat olma, onlar lazım olan ünvana çatdırılacaq...

Müstəntiq otaqdan çıxdı. Yekəpər başını yana çe-virdi.

Gözlənilməz məktub

9-cu sərhəd zastavasının şəxsi heyəti "Döyüş bö-lümü"nə düzülmüşdü. Kimin hansı saatlarda, sərhə-din hansı sahəsində və kimlə naryadda olacağı barə-də məlumat şifrəli şəkildə elan edilirdi. Döyüş hazır-lığı üzrə rəis müavini, leytenant rütbəli zabit əlində-ki xidmət kitabını ucadan oxuyurdu:

- 15!

- Mən!

- 20:00-dən, 6:00-dan!

- Oldu!

- 18!

- Mən!

- 12:00-dən, 8:00-dən!

- Oldu!...

Döyüş bölümündən sonra əsgərlər naryada hazırlaşmaq üçün kazarmaya gəlmişdilər. Əsgər Kazımov da onların arasında idi. O, kitelinin boyunluğuna ağ parça tikirdi.

Əsgərlərdən biri Kazımovla dedi:

- Bildin də, komandir sənə dostuna 10 günlük məzuniyyət verdi.

Kazımov:

- Niyə bilmirəm ki. Qurbanov ondan da artığına layiqdi. Kaş onu məzuniyyətə getməmişdən qabaq görə biləydim. Yaman darıxmışam onun şirin, mənalı söhbətləri üçün.

Əsgər:

- Eh, Kazımov, indi Qurbanov səni çoxdan yaddan çıxarıb. Qazandığı uğurlar onun gözünü elə örtüb ha... zarafat deyil e...

Kazımov acıqla:

- Boş-boş danışma Rəsulov! Mənim dostumu mənə tanıtdırma. O, mənə heç vaxt yaddan çıxarmaz.

Əsgər:

- Niyə hirsələnirsən, Kazımov? Həyatdı də, təbii baxmaq lazımdı belə şeylərə. Guya özün bilmirsən? Zəmanə elə dəyişib ki, indi sədaqətli adam tapmaq çətin məsələdi.

Kazımov:

- Sədaqətli insanlar həmişə olub, indi də var...

Bu zaman kazarmanın qapısı açıldı. Kiçik çavuş Novruzov bu gün də zastava növbətçisi naryadında idi. Zastava növbətçisi üzünü Kazımovla tutub dedi:

- Təbrik edirəm, Kazımov!

Əsgər Kazımov nəyə görə təbrik edildiyindən xəbərsiz idi, ona görə də çaşqın-çaşqın kiçik çavuşa baxmağa başladı.

Novruzov yenə dedi:

- Kazımov, muştuluğumu ver, məzuniyyətə gedirsən!

Kazımov əlindəki kiteli kənara qoyub ayağa qalxdı, həyəcanlı səslə:

- Doğrudan deyirsiniz, cənab çavuş? - deyər soruşdu.

Novruzov:

- Əlbəttə, Kazımov. Özü də indi gedirsən, dur hazırlaş. Bu barədə Sərhəd Dəstəsindən məlumat daxil olub. Bir azdan maşın gələcək.

Kazımov:

- Cənab çavuş, axı mən bir azdan sərhəd naryadına çıxmalıyam...

Zastava növbətçisi:

- Rəisə məruzə eləmişəm, artıq səni naryadın tərkibindən çıxarıb. Sənin əvəzində sərhəd naryadına əsgər Rəsulov çıxacaq, - sonra zastava növbətçisi üzünü əsgər Rəsulova tutdu:

- Rəsulov, yarım saatdan sonra naryada çıxacaq-san.

Əsgər Rəsulov "oldu" deyib, kazarmadan çıxdı. Kazımov gözlənilməz xəbərdən çox sevinirdi, əsgər yoldaşları onu təbrik edirdilər.

Kiçik çavuş Novruzov üzünü yenə Kazımova tutdu:

- Kazımov, gözlənilməz xəbərdi, eləmi?

Kazımov:

- Cənab çavuş, həyatda gözlənilməz heç nə yoxdu. Ancaq bir az narahatam nədənsə. Görəsən birdən-birə mənə məzuniyyət verilməsinin səbəbi nədi? Bəlkə... Görəsən evdəkilər...

Novruzov onun sözünü kəsdi:

- Hər şeyin bir səbəbi var, Kazımov. Narahat olmağa dəyməz. Əgər, irəq olsun, nəyə başqa bir şey olsaydı, biz bilərdik. İnşallah, salamatlıqdı.

Kazımov:

- İnşallah...

- Növbətçi çıxışa! - zastava gözətçisinin verdiyi komanda söhbətə nöqtə qoydu. Kiçik çavuş Novruzov tez ayağa qalxıb qapıdan çıxdı. Kazarmadan 50-60 metr aralıda, zastavanın giriş qapısını qoruyan gözətçi onu görəndə kimi əli ilə yolu göstərdi:

- Cənab çavuş, Sərhəd Dəstəsindən maşın gəlir.

Zastava növbətçisi yola baxdı. "QAZ-66" markalı hərbi maşın zastavaya tərəf gəlirdi. Maşın yaxınlaşanda gözətçisi şlaqbaumu açdı, "13-26 SQ" nömrəli "QAZ-66" zastavanın həyətinə daxil olaraq kazarmanın yaxınlığında dayandı. Əsgərlər kazarmadan çıxaraq maşının yanına gəldilər. Sürücü əsgər Səmədov və Sərhəd Dəstəsinin ərzaq-təminat şöbəsində işləyən gizir Mehdiyev maşından düşdülər. Zastava rəisi də gəlib çıxdı, qonaqlarla görüşdü.

Gizir Mehdiyev zastava rəisinə dedi:

- Cənab baş leytenant, göstəriş verin, sizin zasta-

vaya aid aylıq ərzaq və geyim ləvazimatlarını təhvil götürsünlər.

Zastava rəisi zastava növbətçisinə müvafiq tapşırıq verdi. Novruzov "oldu, cənab baş leytenant!" deyib getdi.

"QAZ-66" markalı maşının sürücüsü Səmədov, hər ehtimala qarşı maşının ora-burasına göz gəzdirdikdən sonra gəlib zastava əsgərləri ilə görüşməyə başladı.

- Kazımov hansınızdı? - deyə Səmədov əsgərlərdən soruşdu.

- Mənəm, - Kazımov dilləndi.

Səmədov cibindən bükülü kağız çıxarıb ona verdi:

- Qurbanov xahiş etdi ki, bunu sənə çatdırım.

Kazımov sevincək kağızı aldı, Səmədova minnətdarlığını edib, soruşdu:

- Səmədov, əsgər Qurbanov məzuniyyətə gedib, yoxsa hələ Sərhəd Dəstəsindədi?

Səmədov:

- Yox, getməyib.

Kazımov yenə də nəşə soruşmaq istəyəndə, Səmədov onun əlindəki kağıza işarə etdi:

- Yəqin ki, ətraflı yazıb sənə.

Kazımov yenə də sürücüyə təşəkkür edib, bir kənara çəkildi, məktubu açaraq oxumağa başladı:

"Əziz qardaşım, salam. Necəsən? Çox darıxmışam sizlərdən ötrü. Neçə vaxtdı bir xəbər tuta bilmişəm, gərək üzrlü sayasan. Xidmətin qaydasındadı mı?"

Mən əvvəlki kimi yenə də NBM-də, keçid postunda xidmət aparıram, hazırda isə bir neçə gündü Sərhəd Dəstəsindəyəm. Yəqin xəbərin var, o günkü hadisədən sonra həkimlər məni buraxmayıblar, deyirlər hələ xidmət apara bilməzsən. Yəqin ki, bir müddətdən sonra yenidən NBM-ə qayıdaram. Sərhəd pozucusunun yaxalanmasına görə dəstə rəisi mənim fəaliyyətimi çox yüksək qiymətləndirib: valideynlərimə təşəkkür məktubu göndərmiş, özümə də 10 günlük məzuniyyət verib.

Əziz qardaşım, ancaq bildirmək istəyirəm ki, mən məzuniyyətdən imtina etmişəm. Komandirdən xahiş etdim ki, mənim əvəzimdə məzuniyyətə səni göndərsin. Belə də olmalıdı, bu, sənin çoxdankı haqqın idi. Axı sən ailəli adamsan, neçə ildi ailə-uşağının üzünü görmürsən...

Bu gün Sərhəd Dəstəsindən gələn maşınla səni buraya göndərməlidirlər. Qardaşım, mən hələ ki, buralarda yəm, amma bilmək olmaz, ola bilsin, sən Sərhəd Dəstəsinə gələnədək məni NMB-ə qaytardılar, görüşə bilmədik. Ona görə də hər ehtimala qarşı bu məktubu sənə yazdım.

Qardaşım, özünə yaxşı bax, zastavada rəis başda olmaqla, hamıya mənim salamlarımı çatdır. Allah amanında".

Kazımov kövrəldi, gözlərində yaş gilələndi. Bir neçə addım arxada, "QAZ-66"nın yanında danışığı-gülən əsgərlərin səsini sanki eşitmirdi.

- Kazımov! - Zastava rəisinin səsi gəldi. Kazımov

bu səsi də duymadı. Zastava rəisi bu dəfə bir az uca səslə yenə də onu çağırdı:

- Kazımov!

Kazımov dik atıldı, tez geriyyə dönərək cavab verdi:

- Bəli, cənab baş leytenant!

Zastava rəisi gülümsəyərək:

- Kazımov, deyəsən məzuniyyət xəbərini eşidib, day bizi saymırsan...

Kazımov:

- Yox, cənab baş leytenant, siz nə danışsınız? Bir az fikrim yayınmışdı... cənab baş leytenant, Qurbanov sizə salam deyir...

Zastava rəisi:

- Sağ olsun! Görüb-eləsən, mənim də salamlarımı ona çatdır! Mənim adımdan onu təbrik elə, de ki, o həmişə bizim yaddaşımızda peşəkar sərhədçi, gözəl insan kimi qalacaq! Mən həmişə onunla fəxr etmişəm!

Kazımov:

- Oldu, cənab baş leytenant!

Kazımov bunu deyərək tez kazarmaya tərəf getdi. Kazarmanın qarşısına çatanda, zastava növbətçisi kiçik çavuş Novruzov və 2 nəfər silahlı yeni sərhəd naryadı - əsgər Rəsulov və başqa bir əsgər kazarmadan çıxaraq onunla qarşılaşdılar.

Zastava növbətçisi:

- Hə, Kazımov, dostun nə yazmışdı sənə?

Kazımov:

- Cənab çavuş, Qurbanovun hamınıza salamları var.

Zastava növbətçisi:

- Hə, çox sağ olsun, bizi də yaddan çıxarmayıb...

Kazımov qəhərli səslə dedi:

- Cənab çavuş...

Kiçik çavuş Novruzov onun səsinin dəyişdiyini hiss edib, təəccübləndi:

- Nə olub, Kazımov?!

Kazımov:

- Cənab çavuş, Qurbanov ona verilən məzuniyyətəndən imtina edib, əvəzində komandirdən xahiş edib ki, məzuniyyətə məni göndərsin...

Kiçik çavuş Novruzov bu sözlərdən təsirləndi:

- Deməli, sənə məzuniyyət verilməsinin səbəbi budu... Qurbanov çox sədaqətli dost imiş!

Kiçik çavuş bu sözləri deyərək, Kazımov əsgər Rəsulova baxdı. Rəsulov bir az əvvəl kazarmada Qurbanov haqqında dediklərindən peşman olmuşdu...

- Kazımov, gəlirsən? - "QAZ-66"-nın sürücüsü Səmədov onu tələdirirdi. Zastava növbətçisi:

- Kazımov, yubanma, sənə yaxşı yol, inşallah görüşərik.

Naryad üzvləri də Kazımovla görüşdülər. Sonra kiçik çavuş Novruzov naryada komanda verdi:

- Sərhəd naryadı, silah yoxlama məntəqəsinə doğru addımla marş!

Naryad getdi. Əsgər Kazımov hazırlaşmaq üçün

kazarmaya girdi. Zastava rəisi zastavanın həyətinə yola düşməyə hazırlaşan gizir Mehdiyevlə sağollaşdı:

- Mehdiyev, bizim salamlarımızı dostlarımıza, Sərhəd Dəstəsində gördüyün hər kəsə çatdır zəhmət olmasa.

Gizir Mehdiyev:

- Oldu, cənab baş leytenant! Mütləq çatdıraram!

Bir azdan əsgər Kazımov əlində sumka gəlib çıxdı. Zastava rəisi ilə, əsgər yoldaşları ilə görüşüb məşinə mindi.

Zastava rəisi:

- Kazımov, Qurbanova salam deməyi unutma!

- Oldu, cənab baş leytenant! - əsgər dedi.

Əsgər Səmədov rul arxasına keçib motoru işə saldı. "13-26 SQ" nömrəli "QAZ-66" zastavanın həyətinəndən çıxaraq yola düşdü.

Təşəkkür məktubu

- Ana! Ay ana! Muştuluğumu ver, qardaşımdan məktub gəlib!

15-16 yaşlarında bir oğlan uşağı anasına doğru qaça-qaça qışqırırdı. Kənd həyətinəndə təndirdə çörək bişirən, təxminən 50-55 yaşlarında bir qadın oğlunun səsinə uzaqdan eşidib, əl saxladı.

- Başa düşürəm ee, ay bala, yaxın gəl görüm, nə deyirsən.

- Deyirəm qardaşımdan məktub gəlib, məktub! -

oğlan şad xəbəri məmnuniyyətlə təkrarladı.

Artıq yaxınlaşmış oğlunun dediklərini aydın eşidən ana, yenicə təndirdən çıxardığı çörəyi tələm-tələsik təndirin yanındakı stolun üstünə qoyub, sevincək dedi:

- Səni şadxəbər olasan! Tez gətir görüm bura!

Oğlan gəlib çatdı, əlindəki məktubu anasına uzatdı:

- Ana, - dedi, - qardaşımdan yox e, komandirindən gəlib, təşəkkür məktubudu.

Ana səbirsizliklə:

- Ay bala, ürəyim dağa döndü, görəsən nə yazıb komandiri, - deyib, məktubu oğluna qaytardı, - özün oxu, mənim eynəyim yanımda yoxdu, özün oxu!

Oğlan məktubu açaraq oxumağa başladı:

- Minnətdarlıq məktubu...

"Hörmətli Qurbanovlar ailəsi!

Sizin oğlunuza Müstəqil Azərbaycanımızın Dövlət Sərhədlərinin mühafizəsi kimi müqəddəs və məsuliyyətli bir vəzifə tapşırılmışdır. Qürur hissi ilə sizə bildiririk ki, oğlunuz öz işinin öhdəsindən bacarıqla gəlir, əlində silah, şimal sərhədlərimizin keşiyində böyük sərhədçi ustalığı göstərərək sayıq durur. Siz həqiqətən öz övladınızla fəxr edə bilərsiniz. Biz isə öz növbəmizdə, belə bir övlad böyüdüb boya-başa çatdırdığınız üçün dövlətimiz adından sizə dərin təşəkkürümüzü bildiririk. İnanırıq ki, sizin oğlunuz bundan sonra da dövlət sərhədlərimizin qorunmasında əlindən gələni əsirgəməyəcək, öz xidməti ilə əsgər

yoldaşlarına ən yaxşı nümunə olacaq.

Hörmətlə,

"N" sayılı Sərhəd Dəstəsinin komandiri,

polkovnik-leytenant Quliyev E. İ."

Ana sevincindən ağlaya-ağlaya dedi:

- Rəhmətliyin oğlu, bunnan komandirinin üçüncü təşəkkür məktubu gəlir, ancaq özündən bir səs-soraq yoxdu. Elə birçə dəfə məktub yazdıydı. Xalxın qızının da gözü yoldadı, gəlib çıxmır ki, nişan qoyaq, ad eliyək, birdəfəlik rahat olaq.

Sonra qadın üzünü oğlana tutdu:

- Qaç atana da xəbər elə, qoy kişi bir az sevinсин.

Oğlan məktub əlində sevincək getdi. Anası onun arxasınca baxa-baxa dedi:

- Eh, sənin vaxtına nə qaldı ki... bir azdan səni də aparacaqlar əsgərliyə...

Oğlan, geri dönüb incik şəkildə anasına baxdı:

- Ana, nolar ki vaxtım çatanda? Hamı necə, mən də elə! Odeey, qardaşımın həmişə yaxşı sorağı gəlir. Mən də onun kimi əsgər olmaq istəyəyəm, mən də istəyəyəm ki, mənə görə sizə təşəkkür məktubu gəlsin!

Ana:

- Ay bala, mən nə dedim ki? Deyirəm biriniz gələr-gəlməz, o biriniz gözümdən uzaq olacaq. Bəs mən yazıq deyiləm? Gözlərim nə vaxta qədər yollarda qalacaq?

Oğlan yaşına uyğun olmayan qətiyyətlə:

- Ana, bəs camaat necə dözüür? Hələ indi çox şü-

kür, atəşkəsdi. Yadından çıxıb? 5-6 il bundan əvvəl iki gündən bir kəndə şəhid gəlirdi... 6 qohumumuz şəhid oldu. 2 əmim oğlu, bir xalam oğlu... Onda sən xalamın yerinə olsaydın neynəyərdin? 2 nəvəsi atasız böyüyür indi... Ana, nə qədər ki torpaqlarımız işğaldadı, nə qədər ki, şəhidlərin qisasını almamışıq, o vaxta qədər bizə rahatlıq yaraşmır!

Ana köks ötürdü:

- Hər gün o Gülbalanın gedəsi altında maşın yolnan o yan-bu yana gedəndə ürəyim sıxılır. O da elə sənin qardaşınan yaşıddı də, bəs o niyə getmir əsgərliyə? O gün atana deyirəm, hələ əsgərləri bilimir nə vaxt buraxacaqlar, bəlkə böyük qardaşı gələ-nə qədər Vüsali müvəqqəti saxlatdıraq əsgərlikdən... Kişi elə acığan baxdı ki mənə...

Oğlan əsəbi şəkildə:

- Hə, nədi, yoxsa atama deyim, getsin mənə də böyrək kağızı çıxartdırsın Gülbalanın oğlu kimi? Sonra da ya xaricə göndərsin, ya da bir maşın alıb versin, maqnitofonun ulada-ulada avara-avara gəzim bu kəndin küçələrində ki, bəs mən də kişiyəm?!. - oğlan bir az sakit, ancaq ciddi səslə: - Ana, mənə Gülbalanın oğlunu misal gətirmə! Elələri üçün Vətən anlayışı yoxdu. Onlar parazit kimi ancaq öz gödənlərini fikirləşirlər! Sabah müharibə başlasa, hər şeylərini buraxıb aradan çıxasıldılar. Elələri mənə örnək ola bilməz! Mənim örnəyim rəhmətlik İsgəndərdi, Rəşiddi, onlar kimi yüzlərlə, minlərlə qeyrətli Vətən oğullarının mübarizə yoludu, şəhidlik mə-

qamıdı!

Yeniyetmə oğlunun vətənpərvərlik monoloqundan təsirlənən ana, göz yaşları içində onu qucaqladı:

- Sən də eynən qardaşın kimisən, ay bala! Allah saxlasın sizləri! Siz olmasaz, nə biz olarıq, nə də bu Vətən!

Əsgər Kazımov "N" sayılı Sərhəd Dəstəsinə çatanda axşamçağı idi. O, əlində məzuniyyət vərəqəsi qərargahdan çıxaraq, Sanitar hissəyə gəldi. 3-cü mərtəbədə yerləşən Sanitar hissənin qapısında bir növbətçi əsgər dayanmışdı. Kazımov əsgərə salam verdi. Əsgər onun salamını alandan sonra nə axtardığını soruşdu.

Kazımov əsgərə:

- Dostum burada müalicə alır, yəqin tanıyırsan, əsgər Qurbanovu deyirəm.

Növbətçi əsgər:

- Əlbəttə, tanıyıram, onu tanımayan var ki? Yəqin onunla bir yerdə xidmət eləmişən?

Kazımov qürurla:

- Bəli, bir zastavada qulluq eləmişik. Sonra onu başqa yerə göndərdilər. O gündən bəri Qurbanovu görməmişəm. Ancaq arada bir-birimizə salam göndərmişik. Biz təkcə əsgər yoldaşı deyilik, həm də yaxın dostuq.

Növbətçi əsgər təəssüflə başını yelləyərək:

- Heyif, - dedi, - bir az da tez gəlsəydin, dostunu

görə bilərdin. Heç bəlkə də yarım saat olmaz onun getdiyini.

Kazımov tələş içində:

- Qurbanov burda yoxdu? Gedib? Hara gedib axı?

Növbətçi əsgər:

- Nə bilim. Yəqin ki, öz xidmət elədiyini yerə - NBM-ə. Bu gün həkimlər onun xidmət apara biləcəyini təsdiqlədilər. Onsuz da burada qala bilmirdi ki. Deyirdi, yoldaşlarım mənə güləcəklər ki, bir az qarnı cızılıb, özünü vurub xəstəliyə...

Kazımov çox üzülmüşdü. Bir əli ilə qapıya söykənərək təəssüflə dedi:

- Neçə vaxt idi, onunla görüşə bilmirdim, bura da böyük ümidlə gəlmişdim... bu da belə...

Növbətçi əsgər dediklərinə peşiman olmuş kimi:

- Neyləmək olar, qardaş, görünür qismət beləymiş...

Kazımov fikirli-fikirli başını yellədi:

- Hə... qismət...

Kazımov bunu deyib geriye döndü, ağır-ağır pilləkənləri düşərək getdi.

Etibarlı müdafiəçi

Axşam idi. NBM qərargahının həyətindəki üz-üzə skamyalarda xeyli zabit-gizir, əsgər yoldaşları Qurbanovun başına yığışmışdılar. NBM rəisi mayor Rüstəmov da onların arasında idi. O gecə baş vermiş məlum hadisə barədə Qurbanova ardıcıl suallar ve-

rir, maraqla dinləyirdilər. O da səbirlə sualları bir-bir cavablandırırdı.

- Qurbanov, bütün bunları bildik, bəs məzuniyyətdən niyə imtina etdin? - NBM rəisi Sərhəd Dəstəsinədən yenidən qayıtmış sərhədçidən soruşdu.

Qurbanov:

- Cənab mayor, mən cəmi ilyarımdı qulluq edirəm, ancaq elə əsgərlər var ki, neçə ildi xidmətdədilər, bir dəfə də olsun məzuniyyətə getməyiblər. 9-cu zastavadakı dostum əsgər Kazımov da belələrindən idi. O, həm də ailəli idi. Ona görə də mən qərara gəldim ki, öz məzuniyyətimi ona hədiyyə edirəm.

Qurbanovu yerbəyerdən alqışladılar:

- Afərin!

- Halal olsun!

- Çox sağ ol!

- Dost belə olar!

- ...

Sonra NBM rəisi Qurbanova dedi:

- Əsgər, sənənin sərhədçi qəhrəmanlığın bizim NBM-nin başını göylərə ucaltdı. Əlbəttə, Dəstə rəisi bunu layiqincə qiymətləndirib. Ancaq öz növbəmdə mən də səni mükafatlandırmağa borcluyam.

NBM rəisi danışıqına ara verdi. Hamı maraqla rəisin Qurbanovu nə ilə mükafatlandıracağını gözləyirdi.

NBM rəisi yenə də sözüne davam etdi:

- Ancaq, Qurbanov, mən sənə məzuniyyət verməyəcəyəm. Həm ona görə ki, sən bizə hər gün lazım-

san, həm də ona görə ki, qorxuram bu dəfə də məzuniyyətini kiməsə hədiyyə edəsən.

Bu sözə hamı gülüşdü.

NBM rəisi:

- Yaxşı, Qurbanov, bəlkə özün deyəsən, səni nə ilə mükafatlandırım?

Qurbanov sakit tərzdə:

- Cənab mayor, diqqətinizə görə çox sağ olun! Əgər mükafatı mən seçməliyəmsə, onda sizdən bir xahişim olacaq.

NBM rəisi:

- Eşidirəm, Qurbanov, onsuz da söz vermişəm, xahişin mənim səlahiyyətlərim daxilindədisə, məmnuniyyətlə yerinə yetirməyə hazırım.

Qurbanov:

- Cənab mayor, mümkünsə, əsgər Rzayevi hauptvaxta göndərməyin.

NBM rəisi əsgər Qurbanovun gözlənilməz xahişindən çıxılmaz vəziyyətə düşdü. Araya səssizlik çökdü. Yenə hamı maraqla NBM rəisinin verəcəyi cavabı gözləməyə başladı.

NBM rəisi:

- Əvvəlcə onu deyim ki, əsgər Rzayevlə şəxsi qərəzəm yoxdu və onun hauptvaxta göndərilməsi Hərbi Nizamnamənin tələblərinə uyğundu. Sənin xahişinə gəldikdə... Qurbanov, heç bunu səndən gözləmədim...

Qurbanov bir az zarafatla:

- Cənab mayor, daha yaxşısını siz bilərsiz, amma

həyatda çox şey gözlənilməzdi. Cəsarətimə görə mənə bağışlayın, cənab mayor, elə əsgər Rzayev də başına nə gələcəyini gözləmirdi. Əslində mən Yekəpərin ardınca düşəndə də mənə nə gözlədiyini bilmirdim. Bütün baş verənlər təsadüfdümü, deyə bilmərəm. Ancaq onu bilirəm ki, bütün təsadüflərdə bir qanunauyğunluq var. Bir əsgər yoldaşı kimi, Rzayevi bacarıqlı, nümunəvi sərhədçi kimi tanıyıram. Təzə əsgər olmasına baxmayaraq, onun indiyə qədər hər hansı nöqsana yol verdiyinin şahidi olmamışam. Cənab mayor, siz əmin ola bilərsiniz ki, bundan sonra nə Rzayev, nə də onun başına gələnlərdən ibrət almış əsgər yoldaşları bir də o cür nöqsana yol verməyəcəklər.

NBM rəisi :

- Əsgər, sən elə danışırısan ki, elə bil, burda məhkəmə qurulub, sən də kimisə zaminə götürürsən...

Heç kəs səsini çıxarmırdı.

NBM rəisi bir az fikirləşdikdən sonra:

- Yaxşı, Qurbanov, sən deyən olsun, inanaq ki, belə də olacaq...

Qurbanov aldığı müsbət cavabdan sevinirdi. Ətrafdakılara baxdı. Hamının üzündə razılıq ifadəsi vardı. Sonra üzünü rəisə tutdu:

- Xahişimi qəbul etdiyiniz üçün sizə təşəkkür edirəm, cənab mayor! Çox sağ olun!

NBM rəisi "Dəyməz, əsgər!" deyib, ayağa qalxdı, kazarmaya getdi. Bu zaman gün növbətçisi komanda verdi:

- Tağım, şam yeməyinə hazırlaş!

Şəxsi heyət hazırlaşmaq üçün dağılışdı. Əsgər Rzayev Qurbanova yaxınlaşıb dedi:

- Çox sağ ol, Qurbanov, sənin bu yaxşılığını heç vaxt unutmayacam.

Qurbanov:

- Dəyməz, Rzayev. Bir də bunları unutma: üç xüsusiyyət - ağıl, cəsarət və güc bir şəxsdə cəmləşərsə, o şəxs yenilməz olur, daim yeni-yeni uğurlara imza atır. Bu xüsusiyyətlərdən biri olmazsa, insan uğursuzluqlara düşər olar. Emosiya isə həm bu üç xüsusiyyətin, həm də insanın düşmənidir. Demək istəyirəm ki, səndə ağıl da, cəsarət də, güc də var. Lakin başına gələn hadisədə emosiyan bu üç xüsusiyyətə qələbə çalıb. Sən guya Yekəpərdən qorxmadığını, onunla təkbaşına bacara biləcəyini göstərmək niyyəti ilə riskə getmişən. O isə sənin zəif damarını tutaraq məqsədinə nail olub.

Rzayev başını tərpədən:

- Məsləhətlərinə görə çox sağ ol, Qurbanov, ancaq Yekəpəri təqib edəndə sən də riskə getmişdin axı...

- Yox, Rzayev, belə deyil, bizim risklərimiz bir-birindən fərqlənir. Mən elə bir vəziyyətdə riskə getdim ki, həmin şəraitdə o risk vacib idi, yəni gözləmək olmazdı. Sən isə ehtiyac olmadan, emosiyaya qapılıb riskə getmişdin...

- Düzdü, Qurbanov, tam razıyam, - əsgər Rzayev deyəsən səhvini indi başa düşmüşdü.

Qurbanov yenə sözüne davam etdi:

- Qədim Çin filosoflarından hansısa deyib ki, "gücünü qorumaq istəyirsənsə, zərifliyinlə qoru". Zəriflik, burada ağıllılıq, incəlik mənasında işlədilib. Bir sözlə, həmişə soyuqqanlı olmalı, atacağın addımın verə biləcəyi nəticəni əvvəlcədən düşünməlisən.

Onlar söhbət edə-edə şam yeməyinə hazırlaşmağa getdilər.

Hərbi həyata əlvida...

Aradan 8 ay keçməsinə baxmayaraq, təkcə Sərhəd qoşunlarında deyil, ölkənin bütün silahlı birləşmələrində bir sərhədçinin qatı cinayətkara necə qalib gəlməsi haqda rəvayətlər hələ də dolaşmaqda idi.

Əsgər Qurbanov isə NBM qərargahının kazarmasında, öz çarpayısının üstündə oturub nəsə yazırdı. Ondan bir az arxa tərəfdə 4-5 əsgər çarpayıların üstündə üz-üzə oturub söhbət edirdilər.

Birinci əsgər:

- Görəsən bizi nə vaxt buraxacaqlar? Əmrimizin çıxmasından 2 aydan artıq müddət keçib.

İkinci əsgər:

- Uzağı ayın sonuna qədər saxlayarlar də.

Birinci əsgər:

- Sən nə danışırsan? Hələ deyirsən 11 gün də burada qalaq?

İkinci əsgər:

- Rəhmətliyin oğlu, 2 ildən artıqdı qulluq edirsən, 11 gün dözə bilmirsən?

Bu zaman kiçik çavuş Bədirov sevincək kazarmaya girib dedi:

- Uşaqlar! Gedirik! Aparırlar bizi! Evə gedirik!

Əmri çıxmış əsgərlər sevindiklərindən atılıb-düşməyə başladılar. Əsgər Qurbanov isə hələ də nəsə yazırdı. Bədirov onun bu qeyri-adi xəbərə reaksiya verməməsini görüb təəccübləndi:

- Qurbanov, eşitmədin? Evə gedirsən!

Qurbanov qələmi yerə qoydu, sakitcə ayağa qalxıb Bədirova dedi:

- Nə olub? Elə sevinirsiniz ki, elə bil düşmən əsirliyindən azad olunmusuz!

Qurbanovun sözü Bədirovun kefini pozdu; təəccüblə soruşdu:

- Başa düşə bilmirəm səni, Qurbanov! Evə getməyinə sevinmirsən?

Qurbanov:

- Niyə ki? Əlbəttə sevinirəm. Ancaq mən bu 2 ildən bir az artıq müddətdə Vətənimə azacıq da olsa xidmət edərək evə qayıtdığıma görə sevinirəm. Ona görə sevinirəm ki, dövlətim üçün, millətim üçün can qoyub gedirəm. Daha bəziləri kimi canımı əziyyətdən qurtarıb getdiyim üçün sevinmirəm...

Bədirov tutuldu. Üzünü döndərüb getdi.

Əmri çıxmış əsgərlər hazırlaşmağa başladılar. Onları aparmaq üçün Sərhəd Dəstəsindən gəlmiş maşın NBM qərargahının qarşısında gözləyirdi. Əsgər Qurbanov da özünə aid əşyaları toplayıb həyəətə düşdü. Bütün şəxsi heyət, hərbi xidmətini başa vura-

raq ordudan tərxis olunan əsgərlərlə vidalaşmaq üçün toplaşmışdı. Qurbanov fikirli-fikirli hamı ilə görüşürdü. Bu zaman yenicə mayor rütbəsi almış Zeynalov - əvvəldə onu kapitan Zeynalov kimi tanıyırdıq - Qurbanova yaxınlaşdı.

Mayor Zeynalov:

- Qurbanov, yaxşı yol, işlərin avand olsun!

- Çox sağ olun, cənab mayor, - Qurbanov razılığını bildirdi.

Mayor Zeynalov:

- Ancaq kişi kimi, mənim üçün şər yazmadın da...

Qurbanov:

- Şər sizin nəyinizə gərəkdi, cənab mayor? Siz ki deyirdiniz "mənə şair yox, savadlı əsgər lazımdı..."

Mayor Zeynalov matdım-matdım baxıb, birdən dedi:

- Oydaa... necə də yadında saxlıyıb eee...

Qurbanov:

- Əslində heç nə yaddan çıxmır, cənab mayor, sadəcə, insanlar bəzən özlərinə sərf etməyən şeyləri qəsdən unudurlar.

Qurbanov cavab gözləmədən keçib maşına əyləşdi. Mayor Zeynalov çox pərt görünürdü.

Hərbi xidmətini bitirmiş əsgərlərin hamısı gələndən sonra maşın tərپənib yola düşdü. Əsgər yoldaşlarını yola salan sərhədçilər maşının dalınca uzun müddət baxdıqdan sonra qərargaha qayıtdılar.

Bir azdan yeni naryadın "Döyüş bölümü" oxunacaqdı...

Yaşananlar yazılır...

İstirahət günü olduğu üçün Bakının Dənizkənarı bulvarında adam əlindən yer yox idi. Dəniz bu gün başqa cür görünürdü: yəqin ki, indiyə qədər Xəzərin şəninə deyilmiş bütün şeirlər bu gözəlliyi ifadə etməkdə aciz qalardı.

O da sahildəki yüzlərlə adamdan biri idi. Üz görünüşü bir o qədər dəyişməsə də, ötən 11 il ərzində bir az yaşlaşmış, başında ağ tüklər peyda olmuşdu.

O, gözlərini dənizin sərhədsiz uzaqlıqlarına dikib elə dayanmışdı ki, sanki nəyisə gözdən qaçıracağından qorxurdu. Arabir mobil telefonuna gələn zənglər, onun baxışlarını dənizdən çəkib, şəhərə yönəltdirdi.

Bu zaman dənizin kənarı ilə söhbət edə-edə gədən sərhədçi geyimli iki zabit onun gözlərindən yayınmadı. Üstəlik, diqqətlə baxıb onlardan birini - mayor rütbəli zabiti də tanıdı. Mayor, özünə dikilmiş baxışları hiss edirmiş kimi, dönüb ona tərəf baxdı. Başını çevirmək istəyəndə, bir də dönüb baxdı və dayandı.

- Bağışlayın, çox tanış gəlırsiz, - mayor dedi.

- Mən sizi unutmamışam, cənab mayor. Düşünürəm ki, siz də məni xatırlayacaqsız. Axı buna söz vermişdiz, - mayorun hələ də tanıya bilmədiyı mülki geyimli şəxs dilləndi.

Kapitan rütbəli digər zabit söhbətə qoşuldu:

- Qocayev, yəqin sərhədçi olub.

Birdən mayorun üzü güldü, yalnız indi xatırladığı adamı möhkəm qucaqlayaraq bağrına basdı:

- Qurbanov, bağışla, gec tanıdım, amma xeyli dəyişmişən.

Qurbanov:

- Siz də dəyişmişiz, cənab mayor... bu, təbiidi. Zamanın tələbi ilə hər şey dəyişir. Yalnız o şeylər dəyişmir ki, onlar zamanın hökmünə tabe olurlar...

Mayor:

- Yox, Qurbanov, elə həmin ki adamsan, dəyişən ancaq zahiri görünüşündü... Hə, de görüm, harda olursan, nə işlə məşğulsan?

Qurbanov gülümsəyərək:

- Məşğul olmadığım az iş var. Arabir mətbuat səhifələrində jurnalist məqalələri ilə çıxış edirəm. Dörd ildi, şair kimi Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvüyəm, bir kitabım işıq üzü görüb. 1 illik Prezident təqaüdü də almışam. Hazırda isə əsgərlik xatirələrimi əks etdirən roman üzərində işləyirəm.

Mayor eşitdiklərindən duyğulandı:

- Nə yaxşı! Təbrik edirəm səni, Qurbanov! İnanıram ki, bu mövzunu sən kimi heç kəs qələmə ala bilməyəcək. Çünki sən o günləri, o anları yaşamısan!

Qurbanov:

- Yaşananlar yazılır, cənab mayor...

Kapitan rütbəli zabit mayoru tələsdirirdi:

- Qocayev, yekunlaşdır, gedək....

Qurbanov kapitana mənalı-mənalı baxdı və öz-özünə dedi:

- Hər kəsin bir cavabı var, amma elələri var ki, onların cavabı susmaqdı...

Mayor Qocayev:

- Yaxşı, Qurbanov, biz gedək. İnşallah görüşərik. Nə vaxt lazım olsam, Baş İdarədə işləyirəm. Bu da əlaqə nömrələrim, - deyərək, cibindən çıxardığı vizit kartı keçmiş əsgərinə uzatdı, - Sənə uğurlar!

Qurbanov:

- Sizə də uğurlar, cənab mayor!

Zabitlər getdi. Keçmiş sərhədçi hələ də onların arxasınca baxırdı. Kim bilir, əsgər həyatının hansı anlarını xatırlayırdı...

Çiyinə toxunan yüngül zərbə onu xəyallardan ayırdı. Dönüb baxanda qarşısında dostunu gördü.

- Gəl çıx da, rəhmətliyin oğlu, harda qalmısan, - deyə onu məzəmmət etdi.

- Maşın tıxaca düşmüşdü, gerek bağışlayasan, - dostu özünə bəraət qazandıрмаğa çalışdı.

- Yaxşı ki, özün düşməmişən tıxaca, Kazımov, yoxsa...

Səmimi zarafatdan sonra dostlar söhbət edə-edə gəzişməyə başladılar.

Kazımov da dostu kimi illərin dəyişikliyinə uğramışdı. Yaşlaşdığı açıq-aşkar hiss olunurdu. Bəlkə də erkən yaşda evləndiyindən, çiyinə atalıq məsuliyyətini daha tez götürdüyündən belə görünürdü. Bəlkə də belə idi, bəlkə də yox...

Ancaq dostlarda dəyişməzlik əlamətləri də vardı: dostu sədaqət, Vətənə məhəbbət, həyat eşqi və bunun kimi bir çox dəyərlər, müsbət keyfiyyətlər...

Söhbət əsnasında Qurbanov dedi:

- İndi heç bilirsən kimi gördüm?

Kazımov:

- Yox, kimi?

Qurbanov:

- Zastava rəisini, Qocayevi! Bir az söhbətləşdik, köhnə xatirələrim yenidən canlandı...

Kazımov sevindi:

- Doğrudan? Nə yaxşı! Kaş mən də burda olardım. Qocayev yaxşı adamdı... Eh, Qurbanov, xatirələr canlanır, ancaq yaşanmış illər heyif ki, geriyə qayıtmır, zaman amansızdı... hərdən elə qayıtmaq istəyirəm ki, əsgərlik illərinə...

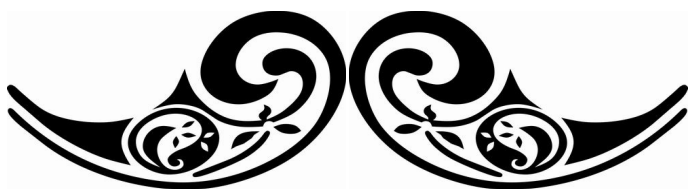
- Yox, zaman amansız deyil, sadəcə, baxışlar fərqlidi, - Qurbanov dostunun sözü ilə razılaşmadı, - o dövrlə müqayisədə heç bilirsən Sərhəd Qoşunları nə qədər inkişaf edib? İndi sərhədçilərimizin istifadəsində ən müasir texnika, ən müasir silahlar var. Ən başlıcası isə odu ki, vaxtilə təkcə bizim Sərhəd Dəstəsində olan nizam-intizam, indi bütün Sərhəd Dəstələrində bərqərar olunub... Bunun nəyi pisdi ki?

Kazımov dostunun dediyini başı ilə təsdiqlədi.

Onlar söhbət edə-edə gəlib Dövlət Sərhəd Xidmətinin inzibati binasının qarşısından keçərkən, binanın darvazalarından biri açıldı. "SQ" sonluqlu nömrə nişanı olan xidməti avtomobil binanın həyə-

tindən çıxdı, onların yanından keçərək yola buruldu. Maşını yola salmaq üçün qapıya çıxmış bir neçə yüksək rütbəli zabit, hərbi salam verdikdən sonra gəldikləri səmtə qayıtdılar.

Dostlar isə bir anlıq dayanıb maşına baxdılar, sonra yenə də söhbətlərinə və yollarına davam etdilər...

Epiloq

Birinci obraz: Zaman, onu düzgün qiymətləndirənlər üçün Nuhun gəmisi kimidi; ancaq tufanlara sinə gərməyi bacaranların o gəmiyə ehtiyacları yoxdu...

...O, öz ömrünü təmənnəsiz olaraq canından artıq sevdiyi Vətənin hüdudlarını qorumağa sərf etdi; öz sahəsində layiq olduğu ən yüksək titulları və rütbələri qazandı.

Ən çox sevdiyi titul isə dövlətin və xalqın etimadı oldu...

İkinci obraz: Zaman həm də, heç bir dayanacaqda saxlamayan və heç vaxt geri qayıtmayan marşrut kimidi; vaxtında qapısından sallaşmasan, onun sərnisini olmayacaqsan...

...O isə qapıdan sallaşmadan yaşadı.

Onun sərhəd anlayışına fərqli baxışları var; onun üçün Vətənin sərhədləri daha genişdi.

Ancaq kim bilir, bəlkə də o, şair olmasaydı, sərhədçi olacaqdı...

Əvəz Qurbanlı
(Qurbanlı Əvəz Qubadxan oğlu)

“Canlı dirəklər”
(roman)

Bədii redaktor: **Yasin Xəlil**
Texniki redaktor: **Cavid Cabbarlı**
Dizayn: **Dönməz Vüsal**
Korrektor: **Əlibəy Məmmədov**

Yığılmağa verilmişdir: 16.10.2012

Çapa imzalanmışdır: 04.11.2012

Nəşrin formatı: **84x108 1/32**

Fiziki çap vərəqi: **8,5**

Tiraj: **200 nüsxə**

Ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.

“UniPrint”, 2012

Müəlliflə əlaqə: (055) 633-04-00

e_mail: evezqurbanli@gmail.com